

Konceptudvikling af Internetmedieret Studievejledning

- i samarbejde med Logimatic Software

Peder Elgaard & Christian Gundersen

Aalborg Universitet

Forår 2004, speciale i Informatik 10. semester [INF-8]

Abstract

This project concerns the context analysis of student career counselling as it is known today. Furthermore the project concerns the evolution of a concept for a web mediated career counselling tool. The project is structured in three main parts: theory, empirical context analysis and concept development.

The Theory in this project is studied through literature in order to obtain a theoretical understanding of counselling. The methodological tool for the analysis of theory, empirics and case-story is an adapted form of action science, Canonical Action Research. In addition Prototyping is applied in a rather untraditional form. In this project Prototyping is adapted to suit the discussion and iterative development of the concept.

The Empirical Context Analysis is conducted through a number of interviews with student counsellors and students. Together these interviews constitute a practical angle on the context. An academic approach has been made by drawing upon points derived from both the empirical context analysis and theory. Together these points form the fundamental for a student counselling process model that will support a web mediated student counselling.

The Concept Development supports the web portal www.uddannelsenord.dk. The evolution of the concept draws upon difference resources: the master students interdisciplinary education, an number of student counsellors own view upon their work, the students view on the counselling process and a physical meeting where some of the mentioned involved people meet in order to develop the concept.

Conclusions are made from the analysis. They are influenced by a great deal of reflection with regard to the project process and the methods used. Last a reflection and conclusion is made with regard to the experiences of using Prototyping in this untraditional manner.

TITEL:

Konceptudvikling af
Internetmedieret Studievejledning

GRUPPE:

Peder Elgaard

Christian Vejby Gundersen

VEJLEDER:

Jeremy Rose

OPLAG:

8

Projektet omhandler en kontekstanalyse af den nuværende studievejledning samt en konceptudvikling for en Internetmedieret studievejledning. Projektet er struktureret tredelt; teori, empirisk kontekstanalyse og konceptudvikling.

Teori i form af et litteraturstudie for at få en teoretisk forståelse af vejledning. Det metodiske redskab til analyserne af teori, empiri og case, er en tilpasset type af aktionsforskning, Canonical Action Research. Til supplement anvendes Prototyping, i en utraditionel forstand, hvor metoden er drejet mod at omhandle diskussion og iterativ udvikling af konceptet.

Empirisk kontekstanalyse er foretaget via interviews med vejledere og vejledningsøgende og udgør en praktisk synsvinkel på konteksten. En akademisk fundering er sket ved at trække pointer ud fra både empiri og teorien. Pointerne danner tilsammen grundlag for en procesmodel, der skal støtte en Internet-medieret studievejledning.

Konceptudvikling tager udgangspunkt i portalen www.uddannelsenord.dk. Selve konceptudviklingen trækker forskellige ressourcer: de specialestuderendes tværfaglige uddannelse, forskellige vejlederes egens forestilling om deres arbejde, elevernes opfattelse af vejledningsforløbet og det fysiske møde hvor flere af de nævnte aktører mødes for at udvikle konceptet.

Ud fra analyserne bliver konklusionerne refleksionspræget over projektforløbet og de metoder, der er anvendt. Slutteligt optræder en refleksion og konklusion over de erfaringer, der er opsamlet anvendelse af Prototyping metoden i en ny sammenhæng.

1	FORORD	9
2	INTRODUKTION	11
	2.1 Casebeskrivelse	12
	2.1.1 <i>Logimatic</i>	12
	2.1.2 <i>Uddannelsenord.dk</i>	13
	2.1.3 <i>Problemet</i>	14
	2.2 Niende semester	14
	2.3 Tiende Semester	16
3	FORSKNINGSDESIGN	19
	3.1 Aktionsforskning	20
	3.1.1 <i>Hvorfor CAR?</i>	23
	3.1.2 <i>Kritik</i>	23
	3.2 Prototyping	25
	3.3 Studievejledningsteori	27
	3.4 Empirisk kontekstanalyse	27
	3.4.1 <i>Interviews</i>	28
	3.4.2 <i>Interview metode</i>	28
	3.4.3 <i>Behandling af empiri</i>	32
	3.5 En samlet Conceptual Model	32
4	VEJLEDNINGSTEORI	35
	4.1 Femmeren	35
	4.2 Den Personlige Vejledning	39
	4.2.1 <i>Kritik af vejledningsmodellerne</i>	41
	4.3 Pointer fra vejledningsteorien	43
5	EMPIRISK KONTEKSTANALYSE	45
	5.1 Vejledningsprocessen, den lange vej	46
	5.2 Hvor er der mere information?	47
	5.3 Hvad skal jeg efter bagefter?	48
	5.4 Differentiering i vejledning - Afklaret eller uafklaret?	50
	5.5 Empati	51
	5.6 Hvad er vejledning?	53
	5.7 Konklusion på den empiriske kontekstanalyse	54
	5.8 Pointer fra kontekstanalysen	55
6	NY VEJLEDNINGSMODEL	59
	6.1 Pointer fra de teoretiske vejledningsmodeller	59
	6.2 Pointer fra den empiriske kontekstanalyse	60
	6.3 En kontekstafhængig vejledningsproces	62
	6.4 Definering af trinene i vejledningsportalen	64
7	KONCEPTUDVIKLING	69
	7.1 Fra idé til skitse	69
	7.2 Fremlæggelse af forskellige løsningsforslag	75
	7.3 Koncept til godkendelse	76
	7.4 Styringsgruppens godkendelse af konceptet	85
8	REFLEKSION	87
	8.1 Inddragelsen i udformning af tilbud til kontraktarbejde	87
	8.2 Vejledningsprocessen	88
	8.3 Interestetesten, en seriøs vejledning?	89
	8.4 Aktionsforskning som arbejdsmetode	91
	8.5 Akademisk arbejde, hvori ligger den kommercielle værdi?	92

9	KONKLUSION	95
9.1	<i>Teori</i>	95
9.2	<i>Empirisk kontekstanalyse</i>	95
9.3	<i>Konceptudvikling</i>	96
9.4	<i>Sammenspil</i>	96
9.5	<i>Prototyping som ny metode til fællesforståelse og incitament</i>	97
9.5.1	<i>Hvorfor en ny anvendelse?</i>	97
9.5.2	<i>En reflekteret anvendelse af Prototyping</i>	98
9.5.3	<i>Metodens forcer</i>	99
10	LITTERATUR	101
11	APPENDIKS	103
11.1	<i>Forskningskontrakt</i>	103
11.2	<i>Interaktive vejledningsværktøjer</i>	104
11.2.1	<i>SE-pakken</i>	104
11.2.2	<i>MAXI-DUE</i>	104
11.2.3	<i>SPOR</i>	105
11.2.4	<i>U-PLAN</i>	105
11.2.5	<i>MyFuture.edu.au</i>	105
11.2.6	<i>dataDUEL</i>	106
11.3	<i>Elev interviewguide</i>	107
11.4	<i>Vejleder interviewguide</i>	108
11.5	<i>Meningskondensering af interview med Kaare Gundersen</i>	110
11.6	<i>Meningskondensering af interview med vejleder Helle Thomsen</i>	113
11.7	<i>Meningskondensering af interview med Hans Boisen</i>	117
11.8	<i>Meningskondensering af interview med Jakob og Pernille</i>	119
11.9	<i>Meningskondensering af interview med Nanna og Rasmus</i>	122
11.10	<i>Meningskondensering af interview med Camilla og Rasmus</i>	124
11.11	<i>Meningskondensering af Workshop</i>	127
12	BILAG	131
12.1	<i>Etiske retningslinier</i>	131
12.2	<i>Uddannelsesplaner</i>	133

1 FORORD

Dette projekt er udarbejdet af to speciale studerende på tiende semester af Informatik uddannelsen, Aalborg Universitet, under forskningsgruppen ”*Informations Systemer*”. I forbindelse med udarbejdelsen af projektet vil vi gerne sige tak til vores samarbejdspartnere: systemudviklinger Thomas Munch fra Logimatic Software; redaktør Maria Bærentsen fra Nordjyllands Amt; studievejleder Anne Lønne Kallestrup fra centret for information om videregående uddannelser (Ivu*C); studievejleder Anne Bollerslev fra AAU; studievejleder og underviser Søren Spanner fra Erhvervs Uddannelse Center Nord (EUC Nord), samt projektvejleder Jeremy Rose.

For at lette læsningen følger en kort læsevejledning. Igennem hele projektet omtales flere forskellige typer af vejledere. Fra de forskellige uddannelsesinstitutioner skelnes i mellem folkeskolevejlederen, der omtales ’skolevejleder’, gymnasievejlederen og studievejledere fra de videregående uddannelser. Vejlederen tilknyttet universitetsprojektet er Jeremy Rose, og benævnes projektvejleder, mens studie og erhvervsvejledere omtales som vejledere og studievejledere.

Henvisninger til litteraturen sker på formen [Forfatter, årstal, eventuelt sidetal]. Forfatteren kan findes i litteraturlisten, hvor den fulde titel findes. Henvisninger til figurer og andre afsnit i projektrapporten sker på formen [afsnit- eller figurnummer, eventuelt titel på afsnit].

Desuden henvises til fungerende vejledningsværktøjer og det skal her nævnes, at der findes en kort beskrivelse af de nævnte i appendiks [11.1].

Peder Elgaard

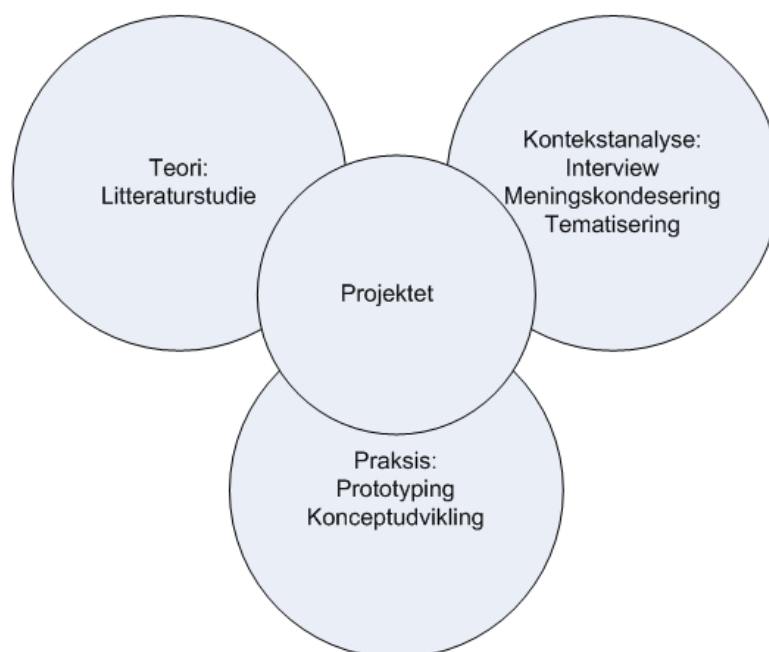
Christian Gundersen

2 INTRODUKTION

Projektet beskæftiger sig med en indgående kontekstforståelse af den danske studievejledning, og arbejder hen imod udarbejdelsen af et nyt koncept til projektets case, uddannelsesportalen www.uddannelsenord.dk. Projektet kan ses som en analyse af den udvikling og mediering, der er ved at indtræffe i forbindelse med den danske studievejledning. Studievejledning i Danmark er hovedsageligt præget af den interpersonelle og konstruktivistisk¹ kommunikation, men i takt med den stadig større brug af Internettet, fordrer mediets fordele en medieret støtte af den nuværende studievejledning.

I projektet er der sammenspil mellem tre komponenter: Teori, Empirisk kontekstanalyse og Konceptudvikling [Figur 1: Projektets sammensætning], der tilsammen også udgør den struktur, som projektet er opbygget over.

Figur 1: Projektets sammensætning

¹ **Konstruktivistisk vejledning:** bygger på konstruktivisme, der bl.a. repræsenterer det synspunkt, at menneskets erkendelse og viden er fortolkning, dvs. en konstruktion. Det enkelte menneske danner sig eller konstruerer billeder af verden ud fra sansning, viden og erkendelse. I den konstruktivistiske vejledning er den vejledningssøgende aktivt medvirkende til at konstruere sin egen begrebsdannelse og til at forme sin egen udviklingsproces. Dette bevirker, at den vejledningssøgende har en virkelighedsopfattelse eller en sandhed, og vejlederen kan have en anden fortolkning af virkeligheden ud fra hans/hendes opfattelse og normer - vejlederens sandhed. [<http://pub.uvm.dk/2002/multikulturelvejledning/10.htm>, 12-05-04]

2 INTRODUKTION

Teori: Indledningsvis er der foretaget et litteraturstudie, der omhandler på teori om vejledningsmodeller, der benyttes i den danske vejledningskontekst.

Empirisk kontekstanalyse: En mere praktisk betonet del af projektet, som inddrager en empirisk kontekstundersøgelse af vejledning i praksis, både fra vejleder og vejledningssøgendes synspunkt. Empirien opsamles via interviews, der behandles i flere omgange: udførsel, meningskondensering og sidst en opdeling og tematisering.

Konceptudvikling: I samarbejde med studievejledere fra flere positioner i vejledningssystemet og en softwarevirksomhed, er der udført et stykke praktisk udviklingsarbejde med henblik på at drage nytte af de input, der er kommet fra teorien og empirien. Arbejdet tager udgangspunkt i metoden Prototyping og ender ud med et koncept, der skal forbedre uddannelsenord.dk.

Efterfølgende vil der først optræde en casebeskrivelse, hvor en introduktion af samarbejdspartneren, uddannelsenord.dk og selve projektet, som projektgruppen indgår i, vil blive præsenteret. Derefter følger en beskrivelse af niende semester, hvor der kort resumeres de vigtigste erfaringer/konklusioner fra niende semester. Slutteligt følger en beskrivelse af forløbet på tiende semester, hvor elementer på semestret vil blive præsenteret.

2.1 Casebeskrivelse

Som nævnt vil de følgende afsnit introducere den virksomhed, der har fungeret som den primære samarbejdspartner, samt beskrive portalen, der er blevet benyttet som case. Slutteligt vil der optræde en procesbeskrivelse for projektets forløb.

2.1.1 Logimatic

Virksomheden blev etableret tilbage i 1987 efter, at lukningen af Aalborg Skibsværft blev en kendsgerning. På værftet var der store kompetencer indenfor udvikling af software til den maritime sektor, og værftet var på daværende tidspunkt helt i front. Logimatic kunne således fra dag ét være med til at levere softwareløsninger til en lang række af den maritime sektors aktører: værfter, rederier, maritime myndigheder med flere. Firmaet har gennemgået en naturlig vækst, og har udvidet sit domæne til at omfatte nye forretningsområder, hvilket har givet en trekløvet struktur med hvert sit fokus:

- **Logimatic Software:** softwareudvikling og innovation.
- **Logimatic Engineering:** konsulentvirksomhed i forbindelse med maritime områder.
- **Logimatic Industrial Data Systems:** software indenfor logistik og lagerstyring med mere

Logimatic Software er en afdeling, der alene beskæftiger mere end 50 ansatte [www.logimatic.dk, 26-04-04]. Et tal der er med til at beskrive, i hvilket omfang Logimatic opererer. Logimatic har som softwareudviklingsvirksomhed masser af kompetence i programmering, hvilket også bliver fremhævet som en spidskompetence.

2.1.2 Uddannelsenord.dk

Uddannelsenord.dk er en internet-portal udviklet af Logimatic i samarbejde med en lang række af forskellige uddannelsesinstitutioner i form af studievejledere i Nordjylland. Logimatic har i samarbejde med de respektive partnere ansøgt om midler fra en landsdækkende udviklingspulje til at implementere en nordjysk vejledningsportal, og er i perioden 1. september 2001 – 1. marts 2003 støttet fra Det Digital Nordjylland² (DDN) med 2,4 millioner kroner til udviklingen.

På DDNs website fortæller de, at der deltager studievejledere fra Det Vejledningsfaglige Udvalg, AMU, Arbejdsformidlingen, Nordjyllands Erhvervsakademi, Nordjyllands Amt, AAU, Ivu*C, Aalborg Socialpædagogiske Seminarium og EUC-Nord. Portalen er blevet til i et forsøg på, dels at kortlægge de kompetencegivende uddannelser i Nordjylland, dels for at give de nordjyske studievejledere et mere teknologimodent værktøj, der er let tilgængeligt med de nyeste ajourførte oplysninger.

Portalen indeholder tre hovedområder; en interestetest, et leksikalsk opslagsværk og et vejlederforum. Interestetesten bliver betegnet som interaktiv-studievejledning, der skal åbne den uddannelsessøgendes sind for muligheder, der *"ikke lige var blevet overvejet"*. Det leksikalske opslagsværk henvender sig til den vejledningssøgende, der ønsker at finde mere information omkring en konkret uddannelse, nøjagtig ligesom de informationsbrochurer, der er tilknyttet de forskellige uddannelser. Vejlederforumet er ikke tilgængeligt for offentligheden. Det er et elektronisk diskussionsforum for de studievejledere, der opdaterer de informationer, der er tilgæn-

---

² Statsstøttet udviklingspulje med formål at skabe et erfaringsgrundlag for digitalisering.

gelige på portalen. Det er meningen, at studievejlederne skal kunne udveksle erfaringer og debattere fagrelevante problemstillinger.

[http://www.detdigitalenordjylland.dk/dk/info_og_baggrund/projekter/uddannelse/nordjysk_uddannelsesportal.htm 28-02-04]

2.1.3 Problemet

Logimatic har i samarbejde med studievejlederne og DDN besluttet, at uddannelsenord.dk skal have en revidering. I første omgang er der blevet lavet en evaluering blandt en kreds af studievejledere. Her fandt man frem til, at den del af portalen, der havde størst brug for opdatering, var interestetesten. Testens længde er betydelig, og viste sig ikke at dække alle uddannelser. Derfor var første punkt til en opdatering interestetestens interesseområder og spørgsmål. Denne opdatering af gennemført og implementeret ultimo januar 2004.

Andet punkt er en mere omfattende evaluering og opdatering af portalen – hvordan gøres den bedre? For at kunne bibeholde en interesse fra vejledningssøgende og vejledere til at bruge portalen, kræver det en fortsat udvikling af siden og dennes funktionalitet. Det være sig både til selve interestetesten og de tilknyttede sider på uddannelsenord.dk. Der skal udvikles nye måder at vejlede via Internettet på, måder at opdele testen, således at længden mindskes og den gøres mere relevant for det enkelte individ, og i det hele taget en gennemgribende revidering. Det er ved denne opdatering og konceptudvikling, at projektet tager sit omdrejningspunkt.

2.2 Niende semester

På niende semester beskæftigede projektgruppen sig med internetbaseret interestetest i forbindelse med uddannelsesvalg og studievejledning. Opgaven havde også udgangspunkt i den nordjysk udviklede uddannelsesportal www.uddannelsenord.dk. På niende semester var udgangspunktet at lave en teoretisk funderet revidering af interestetesten. De teoretiske og analytiske værktøjer til denne case blev hentet fra aktionsforskning. En forskningsmetode som gruppen adapterede til projekts behov. Endvidere var der behov for en dybere forståelse af de elementer, der var i spil i forbindelse med portalen, det var henholdsvis psykologisktest og studievejledning generelt. Mens førstnævnte blev bearbejdet ved primært et indgående litteraturstudie, var der en langt mere praktisk- og procesorienteret forståelse af studievejledning og hele vejledningskonteksten. Denne forståelse af, hvad studievejledning er og består af, blev til dels ved litteraturstudie men i lang større forståelsesmæssig grad ved samarbejde med studievejledere fra flere forskellige niveauer i uddannelsessystemet.

De primære sparringspartnere var for niende semester, og er stadig for tiende semester; studievejlederne Anne Bollerslev fra Aalborg Universitet, Søren Spanner fra EUC Nord og Anne Lønne Kallestrup fra Ivu*C. Udover den vejledningsmæssige del af projektet har uddannelsenord.dk også en væsentlig rolle. I den forbindelse er det den projektansvarlige systemudvikler Thomas Munch fra Logimatic Software og redaktøren på uddannelsenord.dk, Maria Bærentsen, der er de primære sparringspartnere.

Tilsammen gør de syv (de fem nævnte og de to studerende) en ad-hoc udvalgsgruppe med det formål at forbedre interestetesten på uddannelsenord.dk og komme med forbedringsforslag til, hvordan portalen, overordnet set, kan forbedres. Udvalgsgruppens arbejde udmøntede sig på niende semester i en revidering af interestetestens spørgsmål, en omformulering af emnegrupper og i det hele taget en ensretning i ordvalg og formuleringer i interestetestens spørgsmål.

Arbejdet i udvalgsgruppen og indsigten i studievejledning rejste en række spørgsmål, som gruppen ved semesterets afslutning reflekterede og konkluderede på. I forhold til projektførelsen havde semesteret i høj grad karakter af at være forberedende hen imod dette tiende og afsluttende semester.

Konklusionen ledte hen mod en række observerede fænomener og problematikker. Af de mest væsentlige kan nævnes:

- Udnyt forcerne forbundet aktionsforskning
  - Imødegå kendte problematikker
- Behov for bedre forståelse af konteksten
- Kommunikationsproblemer mellem udvikler og vejleder

Aktionsforskning blev valgt til forskningsmetode. Et valg begrundet ud fra metodens vægtning af praktisk og akademisk arbejde. Dette valg viste sig at være hensigtsmæssigt i forhold til casen, som gruppen skulle følge i forbindelse med uddannelsenord.dk. Gruppen oplevede, som litteraturen beskrev det, at det var svært at skabe *aktion*, og der vil på tiende semester være en langt større indsats hen imod at påvirke organisationen (studievejlederne, Logimatic, og de politiske kræfter forbundet med et sådan projekt) til at arbejde for at indføre de resultater, som analyserne bibringer. En af de metoder, som vil blive benyttet, er Prototyping, da erfaringer

med tidlig inddragelse af prototyper vidner om gode resultater i form af en fælles systemforståelse fra både udvikler og bruger. Det er gruppens forventning, at tidlige prototyper er med til at skabe en fælles forståelse og fastholde denne. Forståelsen vil bidrage til berettigelsen af de nye tiltag til uddannelsenord.dk, og hjælpe organisationen med at finde kræfter til udviklingen og implementeringen.

Arbejdsprocessen kredsede på niende semester meget om udvalgsmøderne, deltagelsen og resultaterne herfra. Det var også i den forbindelse, at gruppen stødte på en kommunikationskløft mellem studievejleder og systemudvikler/redaktør. I flere tilfælde var der forståelses- og fokusforskelle for personerne i de forskellige roller – en problemstilling, der også vil blive arbejdet videre med på tiende semester. Prototyping bidrager også i denne sammenhæng i form af et håndgribeligt grundlag for diskussion hen imod en fælles forståelse af, hvad det endelige mål er.

2.3 Tiende Semester

Projektet på tiende semester er i direkte forlængelse af projektgruppens niende semester. Projektarbejdet på niende semester viste, at der er behov for en mere dybdegående forståelse af vejledningskonteksten. Indsamling og behandling af empiri er derfor blevet prioriteret højt på dette semester. Den første periode afsættes til at skabe kontakt til elever, skole- og studievejledere fra både ungdomsuddannelser og folkeskolen. Sideløbende arbejdes med vejledningsteori og interviewteknik, da dette er metoden, der forefindes mest hensigtsmæssigt til at fastholde de vidnesbyrd, som interviewpersonerne bidrager med. For at få en hurtig start stilles som krav at indsamling og første iteration af behandlingen af empiri skal være færdigbehandlet indenfor en tidsramme på halvanden måned.

På tiende semester vil arbejdet med en mere gennemgribende revidering af uddannelsenord.dk styre processen. Projektgruppen forsøger at tilføre Logimatic nogle, for dem, utraditionelle tankegange ved at lægge større vægt på den frie kreative proces. Projektet anskues som et tredelt forløb med teori, empirisk kontekstanalyse og konceptudvikling, som de tre dele.

Den teoretiske del består af et litteraturstudie af vejledningsteori, hvor der analyseres på to udvalgte modeller, som er typiske i den danske vejledningskontekst. Derudover anvendes en kvalitativ interviewteknik til at indsamle empirien i form af interview med relevante individer fra vejledning i praksis. Til den empiriske kontekstanalyse benyttes en metode kaldet menings-

kondensering, hvormed de centrale meninger og temaer trækkes ud af interviewene. Sidste gennemløb af empirien sker gennem en opdeling af de enkelte meningskondenseringer, hvorefter de relevante pointer fordeles under temaer, således at fælles pointer fra de forskellige interviews samles. Til den sidste del af projektet, konceptudviklingen, anvendes Prototyping som metode. Den praktiske del af semestret indebærer en deltagelse i udviklingen af et design-dokument til Logimatic, og en fysisk tilstedeværelse som samarbejdspartner i virksomhedens udviklingsmiljø, idet projektgruppen under konceptudviklingen indgår i kontormiljøet hos Logimatic.

Sideløbende med det praktiske udviklingsarbejde udarbejdes den sidste komponent af det akademiske projekt, nemlig dokumentationen af udviklingsprocessen, samt en refleksion af hvordan denne stemmer overens med analysen.

Som overordnet forskningsmetode anvendes en type af aktionsforskning kaldet Canonical Action Research. Denne metode tilbyder analytiske værktøjer til at løse relevante praktiske problemer, som blev erfaret på niende semester.

3 FORSKNINGSDSIGN

Dette kapitel dokumenterer, hvordan forskellige overvejelser har påvirket rapportens struktur. Der vil være en beskrivelse af, hvordan forskningsstrategien er sammensat, ligesom argumenterne for valgene vil fremgå.

Komponenterne der indgår i forskningsstrategien er:

- Aktionsforskning
- Prototyping
- Studievejledningsteori
- Empirisk kontekstanalyse
- Interviews (metode og behandling)
- En samlet conceptual model

Forskningsmetoden **aktionsforskning**, Canonical Action Research (CAR), er blevet valgt ud fra den fundering, at metoden tilbyder en såvel praktisk som akademisk tilgang til behandlingen af en problemstilling i samarbejde med en ekstern samarbejdspartner. Som en del af CAR, indgår faserne *planlæg aktion* og *udfør aktion*. Disse to faser relateres direkte til udviklingen af et produkt. Derfor inddrages **Prototyping** som metode, da den tilbyder en hurtig tilgang til noget håndgribeligt. Succesen af dette produkt er blandt andet at finde i forståelsen af anvendelsesområdet, og projektet inddrager derfor både **studievejledningsteori** og en **empirisk kontekstanalyse**. Analysen vil behandle en række vidnesbyrd, der vil blive indsamlet i form af **interviews**, der vil derfor også indgå interviewteknik og behandling i forskningsdesignet. For at give dig som læser et overblik, vil der afslutningsvis blive præsenteret **en samlet conceptual model**, der illustrer de beskrevne komponenters sammenhørighed og indbyrdes påvirkning.

Forskningsdesignet vil dokumentere, hvorledes der har været et sammenspil mellem det akademiske og praktiske arbejde, samt hvordan de to sideløbende processer interagerer.

Ved akademisk arbejde forstås, ikke blot ved det skriftlige dokument – denne rapport, men alle refleksioner, der er baseret på tidligere arbejde og erfaringer [2.2 Niende semester]. Forståelsen af det akademiske beror på en tankegang, hvor det er det videnskabelige understøttede og påviselige, der er i fokus. Det være sig erfaringer, der er opsamlet i teorier, der kan applicere

res på problemstillinger af samme karakter, ligesom det er en kombination af de samme erfaringer, anvendt på en reflekterende og funderende facon, som dermed skaber nye anvendelser.

Praktisk arbejde forstås som en langt mere produkt- og udviklingsorienteret proces. I dette tilfælde skaber det praktiske arbejde, selve interviewene, der er akademisk funderet, empiri til det videre akademiske forløb – en således fuldendt synergi.

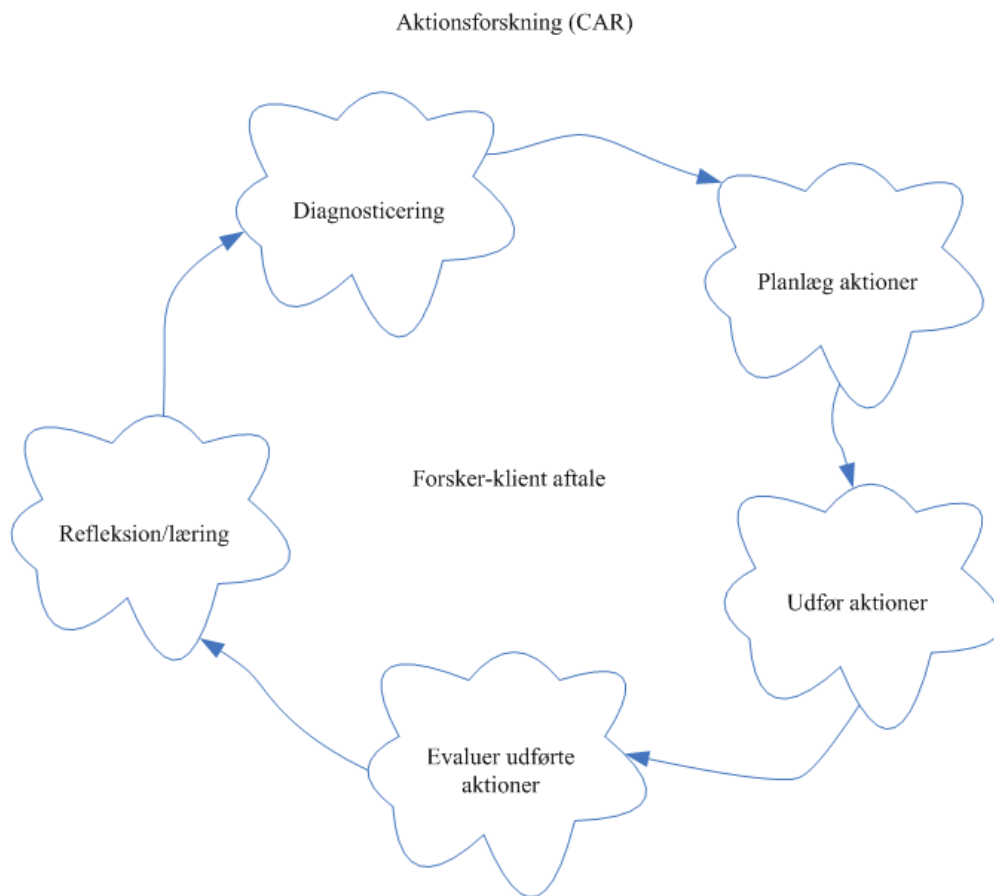
Conceptual Model (CM) er et grafisk værktøj, benyttes til at skabe sammenhænge og struktur mellem de forskellige aktiviteter, der identificeres. Disse aktiviteter organiseres ved at sætter verber foran de identificerede opgaver. For eksempel lav analyse, udform spørgeskema og skriv ansøgning. Opgaverne forbindes med streger og pile, der illustrer, hvordan afhængigheden er for de enkelte opgaver. CM stammer fra Soft Systems Methodology (SSM), der kan beskrives som et værktøj til brug ved systemudvikling. SSM tilbyder således værktøjer til både systemanalyse, styring og udvikling. SSM hjælper udvikleren med at forstå den kontekst, som systemet skal indgå i, samt hvilke komponenter det skal opbygges af. CM bruges for eksempel til modeller som Figur 4: CM model over tiende semesters samlede forløb.

[<http://www.cs.auc.dk/~jeremy/resources%20files/SSM.PPT>, 12-05-04]

3.1 Aktionsforskning

Til at strukturere projektarbejdet benyttes arbejds- og forskningsmetoden aktionsforskning. Canonical Action Research (CAR) er den styrende procesmodel for projektføreløbet og arbejdsprocessen. CAR betegnes med fem aktiviteter [Figur 2] og en indledende kontraktforhandling [11.1 Forskningskontrakt], som vil blive beskrevet kort herunder.

Situationen og problemstillingen med Logimatic og uddannelsenord.dk har fordret valget af CAR som forskningsmetode. CAR imødekommer de krav til såvel praktisk arbejde som kritisk refleksion, der er behov for i forbindelse med sammenspillet mellem det praktiske arbejde hos Logimatic og formelle akademiske krav fra universitetet. CAR's iterative, refleksive og evaluerende arbejdsform sikrer både empiri og struktur for rapporten. Da en del af arbejde med Logimatic beror på udvikling, vil den iterative arbejdsform være næsten uundgåelig. Kvaliteten på udviklingen sikres gennem refleksion og evaluering/validering af systemet.

Figur 2: Canonical Action Research. [Davison et al, 2004]

Forsker-klient aftale: er specifikationen og aftalen, som udgør forskningsområdet. Indeholdt i aftalen kan være overvejelser omkring domænets grænser, samt ind- og udgang af forskerne i området [Appendiks 11.1]. Samtidigt skal infrastrukturen lave en ansvarsfordeling, der definerer klientens og forskernes ansvar. Figur 2: Canonical Action Research. [Davison et al, 2004] illustrerer, hvorledes klient-systemets infrastruktur kan fortolkes som miljøet, hvori der forskes, samt den kontrakt, der eksisterer for arbejdet. Det første trin i modellen er **diagnosticering**. Her sker identifikationen af de primære problemer, som ligger til grund for organisationens ønske om ændringer. Identifikationen vil udvikle nogle teoretiske antagelser – hypoteser – som ligger til grund for det videre arbejde. Det andet trin er **planlæg aktioner**, hvor både forskere og pragmatikere arbejder sammen for at specificere de aktioner, der skal lette eller forbedre de fundne problemer. Aktionsplanen indeholder både et mål for aktionen og tilgangen for ændring.

3 FORSKNINGSDSIGN

Herefter følger det tredje trin, hvor **aktionen udføres** og igen deltager både forskere og pragmatikere, når ændringer skal implementeres i organisationen. På dette stadie er der flere måder at indføre ændringerne på. Man kan for eksempel gøre det direktiv eller non-direktiv. På den direkte måde er det forskningen, der 'dirigerer' ændringerne, mens ændringerne søges indirekte i den non-direktive tilgang. En anden mulighed er at ansætte en person, der skal fungere som katalysator og pacemaker for ændringerne. I dette projekt er den direkte tilgang til at udføre aktionerne, der benyttes, idet konceptforslag udarbejdes fra input teorien og den empiriske kontekstanalyse – det vil sige forskningen.

Efter aktionerne er udførte, **evalueres** udkommet på fjerde trin. Forskere og pragmatikere skal afgøre om de teoretiske effekter af aktionen er blevet realiseret, og om disse effekter har løst problemet. Det skal vurderes kritisk, om det lige præcist var den afviklede aktion, der var grunden til en succesfuld ændring i organisationen. Hvor ændringen ikke har været en succes, skal der laves retningslinjer for den næste iteration, hvor den tidligere nævnte hypotese tilpasses.

Selvom det formelt er det sidste trin i modellen, **specificer læring**, sker denne egentligt løbende under hele cyklussen og kan opdeles i tre typer:

- 'dobbel-loop læring': restrukturering af organisationen for at reflektere den nye viden, som organisationen har tillært sig i løbet af forskningen.
- ved ikke-succesfulde aktioner/ændringer, kan den ekstra viden bruges som fundament til diagnosticering til videre aktionsforskning.
- succes eller ej, kan den teoretiske rammestruktur tilbyde vigtig viden til det videnskabelige samfund til brug ved fremtidig forskning.

Cyklussen er sluttet og kan fortsætte ligegyldigt, om aktionerne var succesfulde eller ej. Som et resultat af forskningen får organisationen større viden om sin natur og miljø, og konstellationen af de teoretiske elementer af det videnskabelige samfund fortsætter med at udvikle og forbedre sig. Metodens praktiske og iterative fremgangsmåde gør den interessant, hvilket ligger til grund for vores bearbejdning i dette kapitel. [Baskerville, 1998: p. 96-97]

Aktionsforskningen er blevet anvendt grundet værdifulde erfaringer [2.2 Niende semester], der er gjort på tidligere semestre. Forventninger til dette semesters opgaver og forløb kan sam-

menholdes med et tidligere projekt, hvor aktionsforskning blev anvendt med fordel. Det forventes, at det vil få denne positive virkning ud fra kendskabet med aktionsforskningsprocessen baseret på Canonical Action Research, som det bliver præsenteret i artiklerne af Baskerville [Baskerville et al, 1998] og Davison [Davison et al, 2004]. Især sidstnævnte artikel tilbyder konkrete løsningsforslag til praktiske problemer, der på denne måde vil blive imødegået. Blandt andet ser projektgruppen det som en klar fordel at få udarbejdet en forsker-klient kontrakt, hvor rolle og ansvar samt arbejdets egentlige målsætninger bliver klart defineret. I projektforløbet vil analysen af vejledningsteorien og empirien danne grundlag for hvilke ændringer, der skal indføres. I forhold til trin tre i modellen svarer dette til en direktiv måde at udføre aktionerne på.

3.1.1 Hvorfor CAR?

Aktionsforskning ønskes inddraget for at sikre en akademisk tilgangsvinkel på udviklingsforløbet. Aktionsforskning er reflektiv, en faktor der mangler i prototyping metodens karakteristika. Dette komplementerer udviklingsmetoden Prototyping, idet den tilbyder en mere praktisk tilgangsvinkel og samtidig en tidlig inddragelse af brugere. I tillæg til dette gjorde projektgruppen, som nævnt, nogle erfaringer med aktionsforskning [2.2 Niende semester], der påvirkede valget af aktionsforskning til en type, der kunne håndtere nogle af de kendte problemer. Valget faldt på canonical action research.

Anvendelsen af CAR grunder i, at metoden tilbyder nogle konkrete værktøjer til at imødegå og håndtere disse traditionelle problemer, der kan opstå i et traditionelt aktionsforskningsprojekt. Samtidigt forsøger den at bygge bro mellem teoretikerne og pragmatikerne ved at fremhæve teoretisk viden, når metodens bruges til at løse problemstillinger i den virkelige verden. Metodens iterative, reflektive og samtidig fleksible karakteristika gør, at den vælges til at supplere udviklingsmetoden Prototyping som senere vil blive beskrevet.

3.1.2 Kritik

Selv med en praktisk rettet aktionsforskningsmetode, kan kritikpunkter opstilles. Disse kritikpunkter retter sig mod en traditionel aktionsforskningstradition, men er relevante for ethvert aktionsforskningsprojekt.

En første bekymring vedrørende aktionsforskning, er en bekymring om den eventuelle manglende omsætning af forsknings-output/forskningsindsigt i egentlige praksisforandringer (akti-

oner). En bekymring, der vil kunne ændres til et positivt krav om at udvide forskningsopgaven til også at inkludere en højere grad af forpligtelse til at sikre en realisering af de opnåede forskningsoutput til praksis. Realisering af output til praksis kan vise sig umuliggjort grundet ydre omstændigheder, som økonomiske og politiske rammer, men også strukturelle, tidsmæssige og organisationelle problemer. Dette skal ses i forhold til den ofte benyttede metode, hvor forskningsopgaven i vores tilfælde ville blive belønnet gennem færdiggørelse og eventuel offentliggørelse/udgivelse af projektrapporten med konklusion på studier og eksplicite eller implicite anbefaling. Altså en mere praktisk betonet forpligtelse end blot aktionsforskning uden påvirkning på organisationen/problemområdet, hvori forskningen er foregået. [Borchmann, 2002: p.3]

Til dette skal som sidebemærkning nævnes, at med projektgruppens forsker-klient aftale med Logimatic, ligger der en klar opdeling af roller, samt en klar forståelse af hvad de enkelte parter i samarbejdet skal bidrage i forløbet og som slutprodukt. [11.1 Forskningskontrakt]

Et andet kritikpunkt, der er tæt forbundet med det første, omhandler lødigheden af forskningsresultater; Beskrivelser, forståelser og/eller anvisninger, der ikke har stået deres prøve ved andet og mere end publicering. Det vil sige eksempelvis ikke er blevet søgt ”testet”, ”checket”, ”omsat” eller ”cirkuleret” i praksis. Ligesom det første, vil dette punkt kunne omformes til et eller flere krav, der på en positiv måde kunne være inkluderet i arbejdsformen.

Disse krav kunne blandt andet have form af forskrifter om, at forskningsmetoden skulle indeholde en ”real-life test” eller aktiv fremadrettet ”omsætning” af de ekspertiser/anbefalinger, der bliver opnået gennem forskningsaktiviteter. Dette skulle gøres med henblik på opnåelse af i de ”laboratorium” afprøvede teoridannelser eller en *dybere forståelse* af et givet forskningssubjekts ”egentlige” natur. [Borchmann, 2002: p.4]

Derudover har projektet karakter af et udviklingsprojekt, og til dette mangler aktionsforskningen en inddragelse af brugere. For at kompensere for dette har projektgruppen valgt at inddrage brugerne tidligt i forløbet, således at de kan påvirke udviklingen fra start og igennem forløbet evaluere designforslagene. Til denne proces er en adapteret form for Prototyping blevet anvendt, og prototyping vil herunder blive præsenteret som generel metode og derefter i den anvendte form.

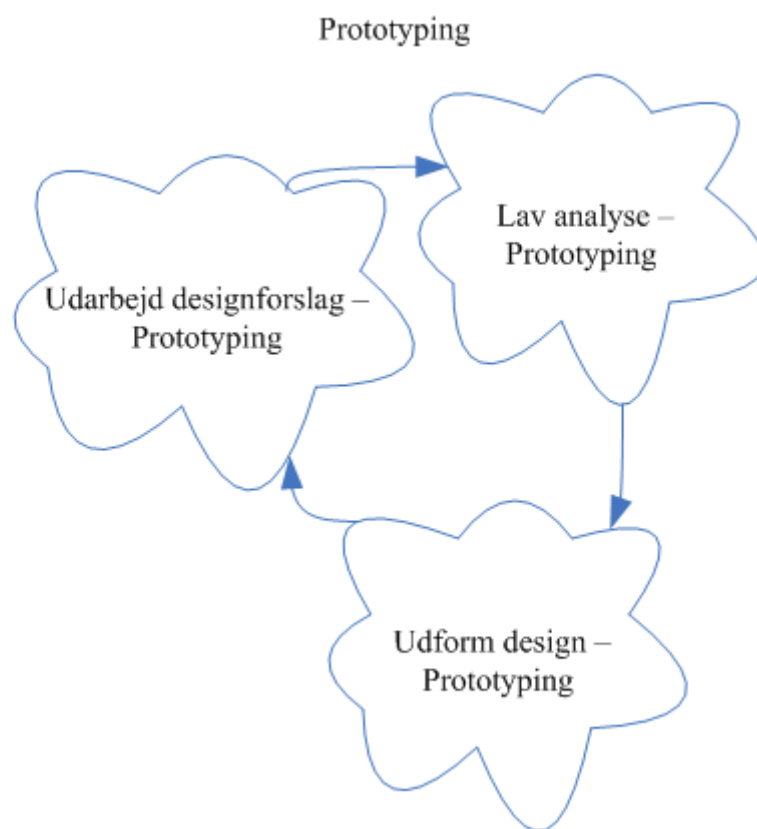
3.2 Prototyping

Metoden tager sit udspring i ordets semantiske betydning, *standard* eller *typisk eksempel*. I alt sin enkelthed betegner Prototyping processen, hvori et givent produkt skal udvikles. Overordnet kan Prototyping opdeles i to grupper; 'evolutionary' og 'throw-away' [Sommerville, 2001: p.171]. Begge former for udvikling læner sig op af elementer fra aktionsforskning; iterativ proces, bruger involvering samt observation og fortolkning. Evolution betegner den udvikling, hvor der skabes en prototype, der gennem hele forløbet bliver videreudviklet, indtil det færdige system er udviklet - en åbenlys *iterativ* proces. 'Throw-away' fremgangen bygger på, at der produceres en prototype, der kan vurderes af de kommende brugere og udviklerne, uden at denne prototype indgår som mere end blot en reference for, hvordan den videre udvikling kan planlægges og udføres. En måske mindre synlig *iterativ* proces og alligevel med fokus på kvalitet gennem gentagne analyse- og udviklingsfaser. Som nævnt fordrer metoden Prototyping en høj grad af brugerinvolvering. Det er nemlig gennem observation af brugernes interaktion med systemet, at udviklerne skal foretage fortolkningen og danne grundlaget for den videre udvikling af systemet. Netop disse kvaliteter i udviklingen kendes også fra aktionsforskning. Observation sker med henblik på at afhjælpe en given problemstilling for en arbejdsgang i et givent problemområde.

Prototyping er en delmetode, hvoraf delelementer kommer til at indgå væsentligt på dette semester. Processen forventes at have hovedvægt på analyse- og designfaserne med gentagne iterationer, hvor der benyttes dele af prototyping metoden til at udvikle et koncept og idegrundlag for uddannelsenord.dk, idet målet er at påvirke de politiske beslutningstagere til en, for dem, utraditionel tankegang/beslutning. Prototyping vil derfor ikke indgå i forløbet på en traditionelt anvendt facon. Der vil optræde en adapteret form, hvor fokus ligger på analyse- og designfasen, og hvor implementeringsfasen ikke er inkluderet. Fokus ligger på at udvikle brugergrænsefladen på uddannelsenord.dk til at støtte ændringerne, hvorfor der kan argumenteres for, at en evolutionær udviklingsproces anvendes.

Den adapterede udgave af Prototyping bliver i nedenstående diagram [Figur 3: Prototyping processen] bliver aktiviteterne illustreret samtidig med, at deres indbyrdes sammenhæng angives. De tre aktiviteter er hovedsageligt praktisk funderet, men bygger til dels også på erfaringer omkring systemudviklingsteori. Forløbet vil være præget af, at fokus ligger på at udvide funktionaliteten i revideringen af uddannelsenord.dk. Dette bevirker, at designforslaget vil illustrere

og dokumentere udviklingen af brugergrænsefladen, og ikke fokusere på det underliggende systemdesign og kodeopbygning.

Figur 3: Prototyping processen

Analysen betegner en planlægningsfase, hvor empiriindsamling med efterfølgende analyse påvirker analysefasen i det praktiske arbejde. Det er disse aktiviteter, der skal ende ud i krav eller retningslinier for, hvordan første udkast til en eller flere pilotprototyper kunne se ud. Analysen tager udgangspunkt i teori om studievejledning, endvidere vil interview af brugere blive inddraget. Brugere er både vejledningssøgende – elever fra eksempelvis gymnasier og folkeskoler – og studievejlederne, da de repræsenterer hver sin side af vejledningen, og vil derfor kunne bidrage med relevante pointer.

Udforme design indeholder aktiviteter, hvormed enkelte og udvalgte prototyper videreudvikles til mere konkrete designforslag. Designforslag der inddrager pointer fremanalyseret fra både teorien og empiriindsamlingens analyse, således at vejledningen holdes i centrum og ikke udviklerens egne ideer og tanker.

Udarbejd designforslag: Fra foregående trin udvælges et enkelt designforslag, der uddybes yderligere, således at dokumentationen af denne fremstår som et designdokument. Et designdokument, der skal være grundlag for en beslutning på det politiske plan. Dokumentet vil gennemgå flere iterationer for at opnå enighed mellem projektgruppen, Logimatic og udvalget for interestetesten.

3.3 Studievejledningsteori

For at få indblik i hvordan teorien beskriver studievejledning, og hvad denne indeholder, vil projektgruppen foretage et litteraturstudie i vejledningsteorien for at opnå dette indblik. Der vil herefter blive præsenteret en eller flere centrale vejledningsmodeller, som danner grundlag for meget af vejledning i Danmark³. Fokus vil blive på, hvilke pointer teorien trækker frem som værende centrale i forbindelse med vejledningssituationer.

Teorien og pointerne om studievejledningen skal bruges til at underbygge og give udviklingen en akademisk vinkel, og skal sættes i en sammenhæng med empirien for at skabe en fælles forståelse for vejledning, og fremhæver pointer, der optræder begge steder.

3.4 Empirisk kontekstanalyse

Den indsamlede empiri skal fungere som en praktisk pendant til den teoretisk opnåede viden. Fokus bliver ligesom førnævnt ved teorien, at fremhæve de centrale pointer i vejledningen udledt af den empiriske undersøgelse. Der vil optræde interview med både vejledere og vejledningsøgende for at få flere synsvinkler dækket. Samspejlet mellem de to elementer kan måske lokalisere de centrale emner i studievejledning, såvel praktisk som teoretisk.

Brugerne inddrages tidligt i processen for at bistå med input (til Prototyping processen), men også for senere at bruge dem som kritisk reflekterende på ideer og prototyper (aktionsforskning). På denne måde arbejdes hen imod udviklingen af et system, der afspejler brugernes ønsker/ideer og ikke kun udviklernes forestillinger om problemstillingen.

Ud fra den indsamlede empiri, vil der blive præsenteret en model/skitse, der indeholder de mest centrale pointer. Denne model vil kunne sammenlignes med modellerne fra teorien og på den baggrund er det muligt at komme frem til en samlet model, hvor de vigtigste pointer fra både teorien og empirien er indeholdt.

---

³ I andre lande bruges andre modeller, derfor fremhæves Danmark.

3.4.1 Interviews

For at have en forståelse af hvorfor og hvordan et sådan system skal/kan støtte studievejledning, er der behov for at sætte det i en kontekst. Dette vil blive gjort, dels gennem de forskellige interviews med brugerne – eleverne og vejlederne – og dels ud fra teorien. Målet med kontekstanalysen er at opbygge en ny vejledningsmodel, der tager hensyn til både teori og praksis, og derigennem giver det bedst mulige grundlag for en velfungerende vejledningsmodel. Fra analysen af teorien fremkommer en række hovedpunkter, der er relevante for vejledningen og derfor også for procesmodellen for uddannelsenord.dk. Gennem behandlingen af empirien fremkommer ligeledes en række centrale pointer. Målet med de to rækker af pointer er, at de kan kombineres og dermed bibringe det bedste fra hver af de to sider af vejledningen. Modellen behøver ikke nødvendigvis være en trinvis model, men kan lige så godt være en opsummering af de centrale elementer og pointer, som derefter skal omstruktureres eller kombineres, således at en egentlig model fremkommer.

Til at foretage selve interviewene mangles et praktisk værktøj, der kan bruges til dette. En udbredt teori og metode til at foretage interview præsenteres af [Kvale, 1999]. Denne metode vil kort blive præsenteret herunder, samt et tillæg præsenteret af [Alvesson, 1999].

3.4.2 Interview metode

Dette afsnit skal præsentere den metode, hvormed interviewene i forbindelse med empiriindsamling bliver foretaget. Metoden tager udgangspunkt i bogen *"Interview"* [Kvale, 1999], hvor der overordnet præsenteres to forskellige tilgange til forskningsinterviewet. Steinar Kvale beskriver de to tilgange med metaforerne om interviewerens som minearbejder eller som den rejsende.

Metaforen om minearbejderen; interviewerens skal i denne tilgang arbejde med at afdække upåvirkelig viden fra interviewpersonens indre. Intervieweren graver altså "klumper" af mening og data ud af interviewpersonens oplevelser. Disse klumper går uforandrede fra subjektets indre gennem interviewet og ned på papir gennem forskerens transskription.

Metaforen om den rejsende; Her er interviewerens en rejsende, der skaber historier og betydning i samarbejde med "de indfødte", altså interviewpersonen. Den producerede tekst er den rejsendes gengivelse af disse historier. Hverken den rejsende eller de indfødte er altså uforanderlige, og rejsen kan ses som en slags dannelsesrejse, hvor såvel den rejsende som de indfødte

kan få en ny forståelse af emnet gennem refleksion over forhold i deres kultur. [Kvale 1997, p. 17-19]

Metaforen om den rejsende og dennes forudsætning om videnskonstruktion gennem samtale, menes mest anvendelig i denne situation, da interviewformen uvægerligt vil foregå som en form for samtale. Gennem samtalen bliver viden og mening konstrueret subjektivt, og derfor kan den ikke ses som endegyldig sand viden, men må fortolkes ud fra forskerens indblik i interviewpersonens livsverden. Derfor må den tilgang, som præsenteres i Steinar Kvaless halvstrukturerede livsverdensinterview – ”den rejsende”, være at foretrække. Derfor anvendes Steinar Kvaless interviewmetode til at danne rammer for interviewene i dette projekt. Interviewet struktureres som en samtale, der kan gå i flere retninger alt efter interviewpersonens meninger, holdninger, interesser og oplevelser. Alligevel er samtalen styret af interviewerens ved hjælp af en interviewguide [Appendiks 11.3 og 11.4]. Steinar Kvaless teori anvendes til at strukturere interviewets spørgsmål ud fra hans spørgsmålskategorier [Kvale 1997, p. 137-139].

Kvale mener, at man, såfremt man opfylder ”kvalifikationskriterier for interviewerens” [Kvale 1997, p. 152-153], kan opnå fuldstændig indsigt i interviewpersonens livsverden. Men da et interview typisk ikke strækker sig over mere end en til to timer, antages det, at det ikke kan lade sig gøre at få fuld indsigt i interviewpersonens livsverden. I visse sammenhænge for eksempel terapeutiske, kan det muligvis lade sig gøre, da interviewpersonen typisk er indstillet på at give interviewerens adgang til sin livsverden. Endvidere er terapeutiske interviews typisk tilbagevendende, hvorfor tilliden gradvist kan opbygges. Men i en ”normal” interviewsituation er dette ikke tilfældet. En interviewperson vil ofte have sin egen skjulte dagsorden for interviewet og kan måske bevidst eller ubevidst tilbageholde eller fordreje information. Steinar Kvaless metode tager ikke i særlig høj grad højde for dette. Af denne årsag inddrages Mats Alvesson - en anden forsker og teoretiker inden for blandt andet organisationsteori og kvalitativ metode - der beskæftiger sig med forskningsinterviews. Alvesson mener, at individet konstruerer sig selv ud fra flere sammenhænge.

Ifølge Alvesson påvirkes interviewsituationen såvel som den producerede tekst af en række forhold, som interviewerens ikke har direkte kontrol over. Disse forhold er:

1. Kontekstafhængighed
2. Meningskonstruktion
3. Identitetsarbejde

4. Kulturelle skemaer
5. Idealisering og udtryksskontrol
6. Politiske handlinger
7. Interviewet som meningskonstruktion
8. Interviewet som sprogspil

1. Kontekstafhængighed

Interviewet er en kunstig opstilling, hvor fremmede med forskellige dagsordner, forståelser, biografier, køn, alder, fremtoning, etnisk baggrund og så videre, mødes i et tilrettelagt forløb. I denne opstilling har parternes ordvalg og adfærd indflydelse på interviewet. Man bør derfor være opmærksom på, at Kvaless kriterier for interviewerens ikke er nok i denne sammenhæng, samt at interviewmaterialet ikke bør behandles som umiddelbart vidnesbyrd.

[Alvesson 1999, p. 6]

2. Meningskonstruktion

Interviewpersoner konstruerer mening ud fra nogle overvejelser, som ikke nødvendigvis er synlige for interviewerens. Det kan for eksempel være usikkerhed vedrørende anonymitet, moralske dilemmaer i forhold til konteksten, manglende klarhed om anvendelse af den producerede tekst og lignende overvejelser. Det skal bemærkes, at disse mekanismer ikke anvendes bevidst for at skade interviewets validitet, men at det er en naturlig menneskelig reaktion. [Alvesson 1999, p. 7-8]

3. Identitetsarbejde

Identitet konstrueres og rekonstrueres gennem interviewet. Forskellige identiteter (subjektpositioner) kan spille ind på en interviewpersons meningsdannelse med hver deres bidrag. Eksempelvis er det ikke sikkert, at en skolelærer udtaler sig fra identiteten *vejleder*, men mere som privatperson, der igen kan være flere identiteter, for eksempel far, økolog, computernørd og så videre. [Alvesson 1999, p. 7-8]

4. Kulturelle skemaer

En organisations værdier, målsætninger, metaforer og faglige termer, også kaldet et kulturelt skema, kan være indprentet dybt i interviewpersonen og derfor betragtes af interviewpersonen som selvfølgeligheder. Det betyder, at disse holdninger måske kommer til udtryk i stedet for interviewpersonens egentlige mening i en interviewsituation. Interviewpersonens meninger og holdninger, kan altså være influeret af organisationens kulturelle skema. Det kan derfor være nyttigt på forhånd at sætte sig ind i dette skema. [Alvesson 1999, p. 10-12] De kulturelle ske-

maer kan betragtes som dominerende diskurser på en arbejdsplads eller i tilknytning med jobidentiteten, hvis en parallel skal drages til mere velkendte termer.

5. Idealisering og udtryksskontrol

Som udgangspunkt må man antage, at interviewpersonen vil forsøge at fremstille sig selv positivt. Ligesådan med den organisation hun identificerer sig med. Det drejer sig typisk om at idealisere billedet af rationalitet (effektivitet) og moral. Idealisering og udtryksskontrol kan overlape med kulturelle skemaer på visse områder, men det er ikke nødvendigvis det samme. Man kan altså godt følge et kulturelt skema for at udtrykke noget ureflekteret uden nødvendigvis at ville fremhæve en positiv karakteristika. [Alvesson 1999, p. 12-13]

6. Politiske handlinger

Det traditionelle romantiske syn på interview er baseret på en ide om en ærlig og åben interviewperson, der er villig til at dele erfaring og viden til fordel for interviewerens. Det er imidlertid ikke tilfældet, mener Alvesson. Den interviewede er politisk bevidst og handler i overensstemmelse med egne eller associerede gruppers motiver. [Alvesson 1999, p. 13-15]

7. Interviewet som meningskonstruktion

Interviewpersonen udtrykker ikke objektiv information eller sandhed men anvender sproget til at konstruere mening. Det er altså ikke lige meget, hvilke ord og sætninger interviewpersonen vælger at anvende. Sprog er subjektivt, og derfor er det ikke muligt at gengive information objektivt. Meningen skal derimod *trækkes* ud og forklares ved hjælp af diskursive regler.

Denne metafor minder om politiske handlinger og idealisering og udtryksskontrol, men er mere abstrakt og forholder sig til sprogbrug generelt. [Alvesson1999, p. 15-16]

8. Interviewet som sprogspil

Interviewet og subjekterne er konstituerede af de tilgængelige diskurser. Det betyder, at subjekterne ikke skal ses som hele autonome individer, men nærmere som splittede *mellem* og konstituerede *af* de dominerende diskurser. Som Alvesson selv påpeger, tilskriver denne metafor måske diskurserne for meget styrke, og antager et svagt subjekt. Dog kan metaforen være nyttig til at opveje andre metaforer. [Alvesson 1999, p. 16-18]

Alvessons teori kan med fordel inddrages til at forbedre kvaliteten af interviewmaterialet under udarbejdelsen af interviewguiden såvel som under interviewet. Interviewguiden skal fastholde de otte ovennævnte overvejelser ved at indtænke dem i spørgsmålene. Intervieweren skal under interviewet være særligt opmærksom på, hvornår interviewpersonen benytter sig af de ovenfor nævnte mekanismer og har dermed mulighed for at stille supplerende spørgsmål, der kan give mere værdifuld information.

Steinar Kvaales teori om pragmatisk interview anvendes til rammerne for interviewet og som grundmetode. Herudover benyttes Alvesson til at forbedre kvaliteten af interviewmaterialet ved at være opmærksomme på faktorer, der kan påvirke interviewet som produceret tekst. De to teorier er sammensat ud fra den betragtning, at de to teorier underbygger og styrker hinanden uden at ændre på anvendelsen af den enkelte teori. Kvaales teori er en praktisk teori, der umiddelbart kan anvendes i praksis, hvorimod Alvessons teori mere er i form af teoretiske overvejelser man kan gøre, når man anvender Kvaales teori. Alvesson påpeger da også selv, at man for at anvende hans teorier pragmatisk skal have et godt teoretisk forhåndskendskab til forskningsinterview [Alvesson 1999, p. 21]. Det er i vores tilfælde gennem Kvaales teorier, dette forhåndskendskab opnås.

3.4.3 Behandling af empiri

For at få et overblik over de indsamlede data, er det nødvendigt at bearbejde dem på en systematisk måde. Meningskondensering er en måde, hvorpå der kan arbejdes systematisk med data, der er udtrykt gennem en normal diskurs. Meningskondensering er altså en pragmatisk metode til at analysere interviews ved at lede efter naturlige meningsenheder, og hvordan man kategoriserer de generelle temaer i diskursen. Denne metode blev anvendt til at skabe overblik over interviewene, og få identificeret de sammenfald, der måtte være mellem de forskellige testdeltageres brug af artefaktet, og de sammenfald, der måtte forekomme i testdeltagernes udsagn i de interviews, der fulgte umiddelbart

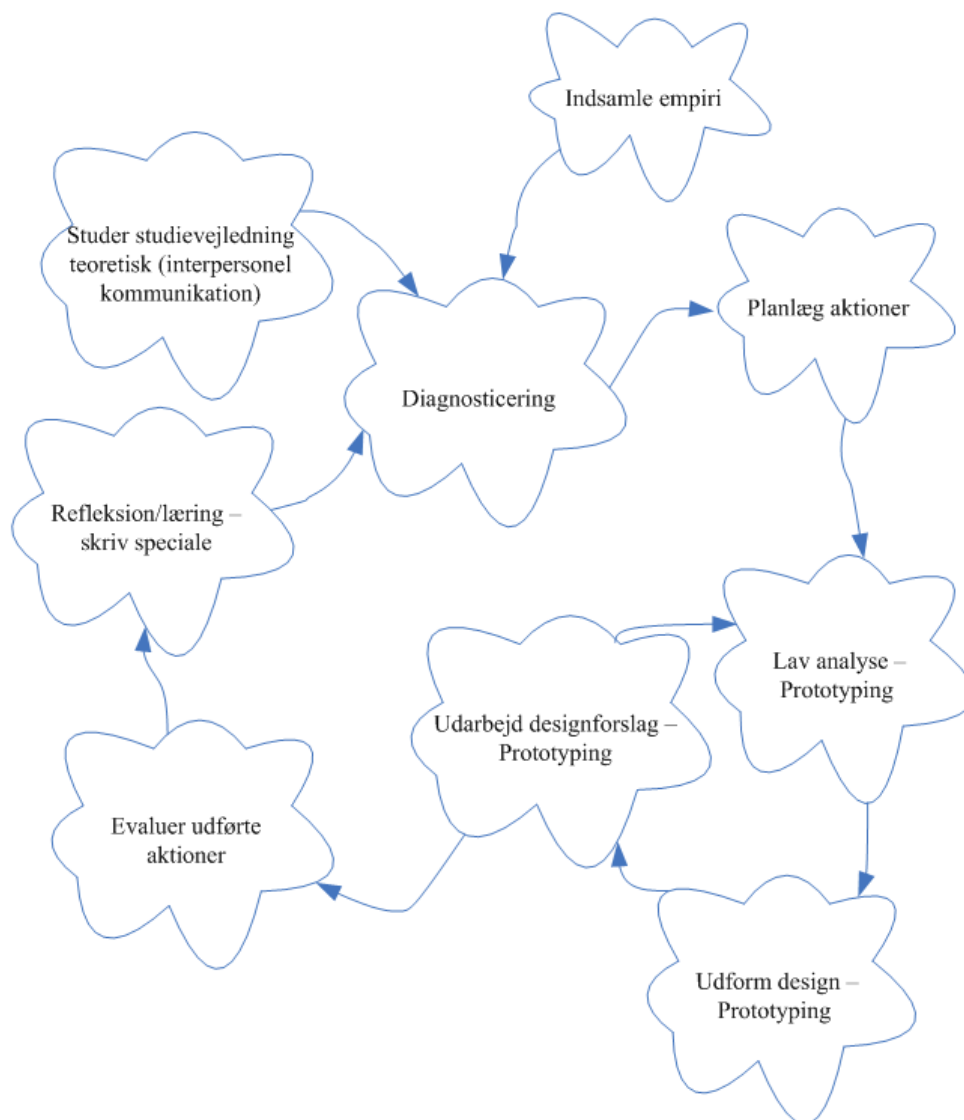
Meningskondensering præsenteres af [Kvale, 1997], som en metode der bruges til at analysere interviewtekster ved at se efter naturlige betydningsenheder for derefter at udlægge deres hovedtemaer. Interviewpersonernes meninger trækkes sammen til kortere formuleringer ofte i form af korte temabeskrivelser. Lange udtalelser sammenfattes til kortere, hvor hovedpointerne formuleres i få ord. Dette medfører således en kortere, mere koncis tekst. [Kvale, 1997, p. 190-192]

3.5 *En samlet Conceptual Model*

Herunder sammensættes elementerne i forskningsdesignet i en samlet conceptual model. Figur 4: CM model over tiende semesters samlede forløb illustrerer, hvorledes de to sideløbende processer fra teori og praksis arbejder sammen og påvirker hinanden.

Aktiviteterne ”Studer studievejledning teoretisk” [3.3 Studievejledningsteori] og ”indsamle empiri” [Empirisk kontekst] er henholdsvis akademisk og praktisk, men begge har til formål at højne projektgruppens forståelse og indsigt i begrebet vejledning. Disse to sammenholdes til en forståelse af konteksten, som er teoretisk og praktisk funderet. Et solidt fundament for første trin i prototyping og udviklingen af et designforslag.

Figur 4: CM model over tiende semesters samlede forløb

Prototypingcyklussen [3.4 Prototyping] er placeret i nederste højre hjørne og bliver påvirket af resultater fra undersøgelsen af konteksten og derigennem pointer fra vejledningen og den indsamlede empiri. Prototyping foretages i den fase, der i CAR [Figur 1] hedder ”Udfør aktion”, idet der foretages flere iterationer til at udføre den pågældende aktion. Aktionen er at udvikle

3 FORSKNINGSDESIGN

---

et designforslag til samarbejdspartneren Logimatic. Designforslaget gennemløber flere iterationer inden det endelige konceptforslag fremkommer og præsenteres for Logimatic.

Det er projektgruppens ambition at være katalysator for en gennemgribende revidering af uddannelsenord.dk. I den forbindelse vil der være inddragelse af flere forskellige former for profilgenerering og en anderledes brug af interestetesten. I det hele taget en bedre udnyttelse af portalens og mediets muligheder.

Dette bevirker en udnyttelse af informatikerens spidskompetencer som tværfaglige akademikere – udviklingsprocesser og styring af udvikling. Arbejdsopgaverne bliver flere og med mere ansvar, og projektgruppen kommer til at fungere i en mere central rolle under udviklingen, og klargørelsen heraf. De fysiske rammer er udviklingsmiljøet på Logimatic Software, hvor projektgruppen indgår i projektets forretningsgang, det være sig udvalgmøder, styringsgruppemøder samt udviklings- og designmøder. Gruppens relationer til Prototyping er dels fra teoretisk arbejde omkring disciplinen Software Engineering, dels fra praktisk arbejde i forbindelse med tidligere projekter. Mange af de enkelte elementer i metodologien er inddraget i metoder og arbejdsværktøjer, der tidligere på har været stiftet bekendtskab med. Metodologien er derfor meget umiddelbar at anvende.

4 VEJLEDNINGSTEORI

I dette kapitel præsenteres den vejledningsteori, der udgør en del af grundlaget for projektgruppens forståelse af vejledning. Der er udvalgt to vejledningsmodeller, der begge bliver præsenteret i forbindelse med Undervisningsministeriets studievejlederuddannelse.

[<http://www.uvm.dk/vejledningsreformen/erhvervsvejleder.htm>, 14-05-04] Det er Femmeren fra [Lindh, 1996] og Den Personlige vejledning fra [Egan, 1986]. De to modeller er valgt, idet det er teori, som vejlederne er blevet undervist i under deres uddannelsesforløb, og det forventes derfor, at vejlederne vil forholde sig til disse modeller. Vejledernes udsagn vil kunne afsløre, i hvor stor grad der er sammenhæng mellem teori og praksis. Modellerne bliver begge refereret til i en studievejledningskontekst. For eksempel bliver Femmeren [Lindh, 1996] fremhævet ved gentagende citering i Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejlednings⁴ (RUE) udgivelser om vejledning. Det samme er gældende for Egans vejledningsmodel [Egan, 1986], der dog også benyttes i langt mere generelle sammenhænge. Der kan blandt andet henvises til en række undervisningsinstitutioner indenfor sundhedssektoren, hvor modellen benyttes til vejledning i forbindelse med sygdom og følgerne heraf [Well Close Square Sugary 24-04-04 <http://www.wellclosesquare.co.uk/doctors/index.htm>] og [University of Minnesota 24-04-04 <http://www1.umn.edu/aurora/theskilledhelper.html>]. Teorien i afsnittet består herunder af en præsentation og gennemgang af to centrale vejledningsmodeller, hvorefter der vil blive anlagt en kritisk vinkel på modellerne i forhold til dette projekt.

4.1 Femmeren

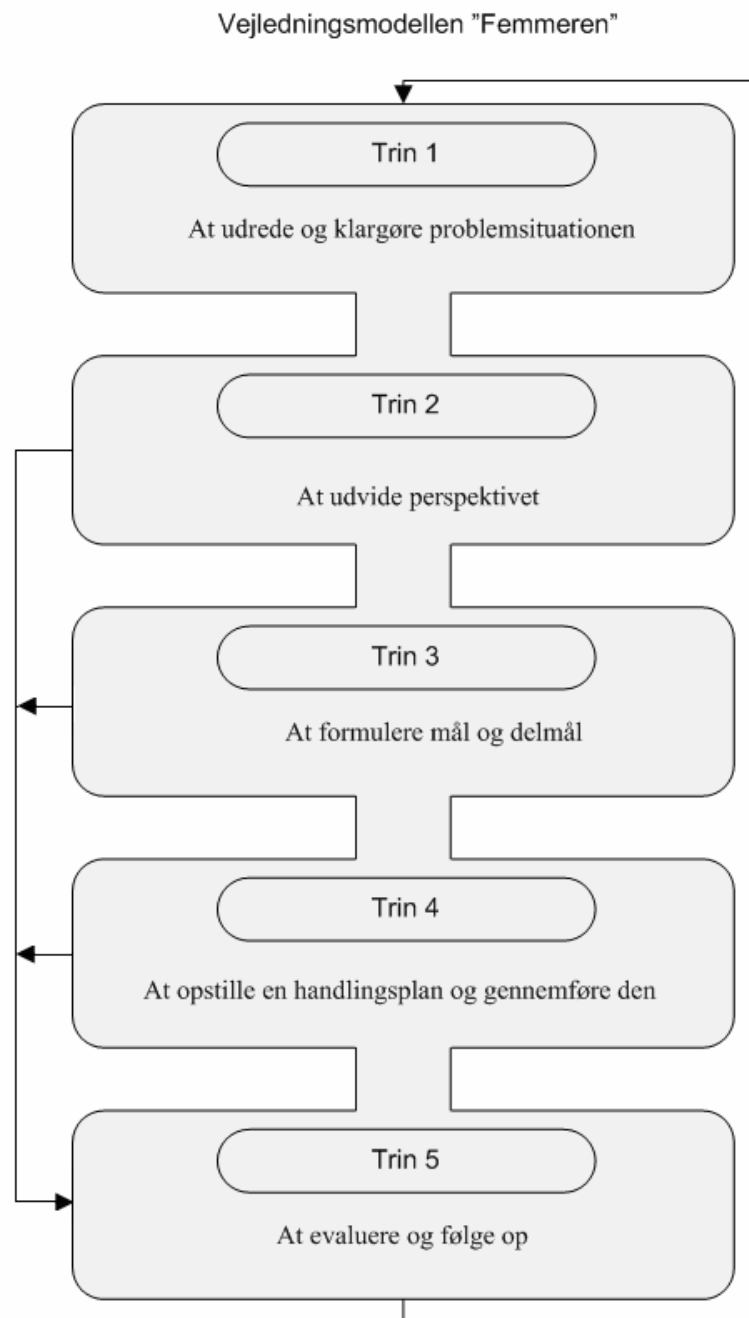
Vejledningsmodellen, optræder i bogen Femmeren [Lindh, 1996], der er blevet navngivet sådan, da modellen baseres på en femtrins vejledningsmodel [Figur 5]. De fem trin repræsenterer stadier i vejledningsprocessen. Hvert trin skal enten efterfølges af det næste, eller alternativt kan processen afsluttes. Processen kan afsluttes efter blot et par trin, men det er, ifølge bogen, ikke muligt at få en fyldestgørende vejledning, hvis nogen af trinene/processerne ikke følger hinanden. Modellen er en problemhåndterende model mere end det er en problemløsende model. Denne differentiering begrundes med, at mange af de problemer, der opstår i forbindelse med de forskellige former for vejledning ikke har nogen entydig løsning. Modellen herunder præsenterer en struktur for vejlederne at tænke og handle på. Selvom modellen får

---

⁴ RUE har en lang række opgaver i forbindelse med vejledning, og herunder uddannelses og erhvervsvejledning. De har blandt andet haft til opgave at bidrage til udvikling og samordning af hele vejledningsindsatsen. Herunder også etiske retningslinjer.

vejledning til at se enkelt ud, så er det vigtigt at pointere forskellen fra model til virkelighed. I virkeligheden trækker vejlederne på tidligere erfaringer for at tilpasse vejledningen eller improviserer, når der er brug for det. Det er også vigtigt at pointere, at vejledningen ikke altid forløber som illustreret. Det kan blive nødvendigt for vejlederen helt at starte forfra. Disse pointer er forsøgt tænkt ind i nedenstående model, hvorfor det også er muligt at springe tilbage, hvis vejledningen kræver det.

Modellen baserer sig på hovedtræk fra [Egan, 1986] og [Peavy, 1998], og har sin rod i traditionel beslutningstagen, hvor man indleder med at identificere problemet og arbejder sig igennem til slutteligt at foretage en konkret handling. Modellen er kumulativ, hvilket gør at de forskellige trin følger efter og bygger hinanden op. Hvor succesfuldt trin to bliver, afhænger oftest af kvaliteten af trin et. Trin et og to udgør tilsammen grundlaget for, hvor succesfuldt trin tre bliver og så videre.

Figur 5:Vejledningsmodel fra "Femmeren" [Lindh, 1996].

Trin 1: At udrede og klargøre problemsituationen

Dette stadie udgør det indledende til selve vejledningen. Det er, som navnet indikerer, stadiet, hvor vejleder og vejledningssøgende udforsker og prøver at klarlægge problemet ud fra den søgendes perspektiv, men stadig i fællesskab. Jo klarere og tydeligere problemet bliver defineret og formuleret, jo bedre bliver det for vejleder og søgende at komme frem til en passende

løsning. Fasen afsluttes ved at en definition, som de begge er enige om, på problemet fremkommer og nedfældes på skrift.

Forudsætningerne er først at finde frem til, hvor vanskelighederne ligger, og hvad de består af. Derefter kan vejlederen sammen med den søgende finde løsninger eller måder at klare problemerne på.

Trin 2: At udvide perspektivet

Det er et velkendt fænomen i vejledningskredse, at gammel viden eller vaner kan virke hindrende på vejledningen, og derfor også forhindrer en løsning af problemet defineret på trin 1. Vejlederen skal på dette trin tilbyde ny viden eller omstrukturere den gamle, så den vejledningssøgende kan udvikle nye perspektiver, som åbner op for nye muligheder og løsninger på problemet. Muligheder, som den vejledningssøgende måske ikke har haft i tankerne før. Dette er en proces, som udgør et selvstændigt trin i modellen, men er af og til nødvendig under hele den efterfølgende vejledning.

Trin 3: At formulere mål og delmål

Når der er fremkommet nye perspektiver, bliver problemet mere klart, så det bliver tydeligere, hvad der i almindelighed skal foretages for at løse problemet. Dette stadie indebærer at finde løsningsmuligheder, bedømme disse inklusiv hvilke konsekvenser de medfører, forkaste muligheder med uønskede konsekvenser, og slutteligt at lave en prioriteret liste med de resterende muligheder. Vejlederens rolle er at hjælpe den søgende med at formulere konkrete og opnåelige mål og delmål, som gør at den søgende bedre kan håndtere sin situation. Hvis arbejdet på dette stadie er udført grundigt, har den søgende fået en god forestilling om, hvad der skal gøres, men ikke nødvendigvis hvordan det skal gøres, idet det på dette trin handler om, hvad den vejledningssøgende vil, og ikke hvordan det skal gøres.

Trin 4: At opstille en handlingsplan og gennemføre den

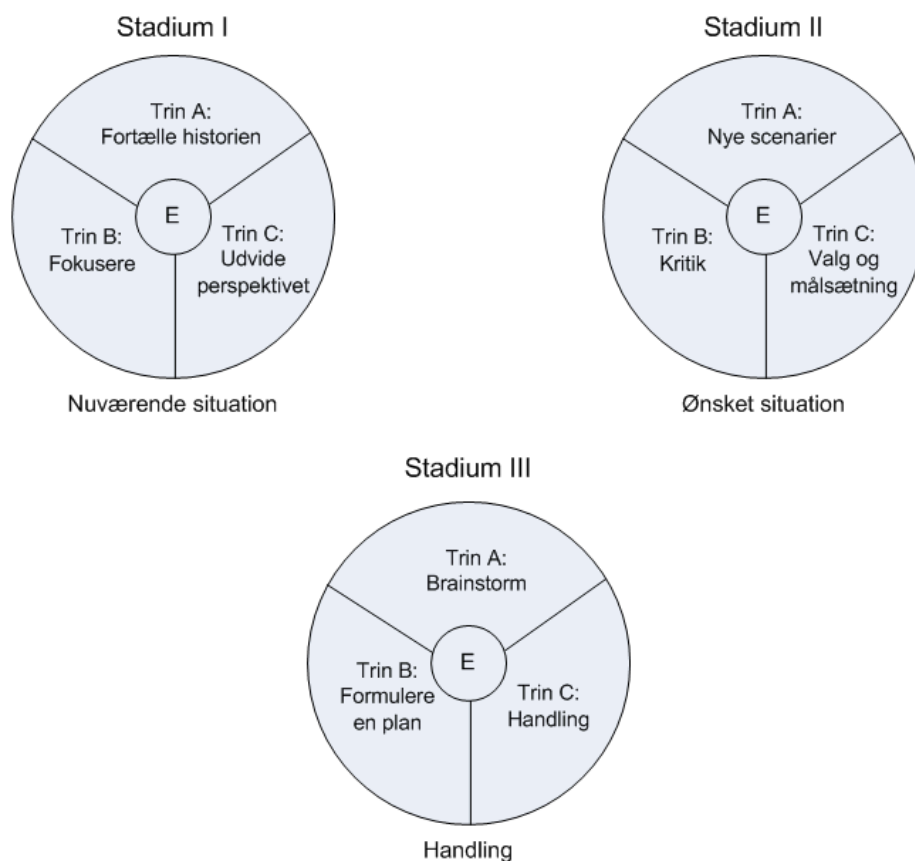
Med delmålene og målene i ”hånden” kan den vejledningssøgende undersøge forskellige veje, der kan hjælpe vedkommende frem til målet. Gøres dette ikke, kan konsekvensen være, at den søgende ikke når sine mål. Sigtet med trin 4 er selvfølgelig det førstnævnte. At identificere forskellige veje til målet og lave en handlingsplan for, hvordan målene skal nås. Handlingsplan dækker her over en skridt-for-skridt plan til at realisere de opstillede mål. Dette trin opfyldes mange gange udelukkende af de søgende uden indblanding fra vejlederen, mens andre kan have brug for vejlederen eller dennes støtte eller opmuntring for at få undersøgt alle muligheder.

Trin 5: At evaluere og følge op

Først skal det siges, at evaluering skal være et tilbagevendende punkt under hele vejledningsforløbet (på alle trin). I den afsluttende evaluering skal både vejleder og den vejledningsøgende se tilbage på forløbet og gennemgå, hvad der er sket på de fem trin, og hvordan de er blevet ført ud i livet. Vejlederen skal også spørge sig selv om, hvorvidt den søgende er blevet forberedt til lignende situationer i fremtiden. (da vejledningen betragtes som en pædagogisk proces)

4.2 Den Personlige Vejledning

Den amerikanske vejleder Gerald Egan udgav i 1986 bogen ”The Skilled Helper” [Egan, 1986], der fremlægger en fase-opdelte vejledningsmodel. Modellen er efterfølgende blevet evalueret af Anders Lovén, der i samarbejde med RUE har sat fokus på dels den personlige vejledning og dels edb støttet/erstattet vejledning.

Figur 6: Egan's 3-trins stadiemodell over vejledning. [Egan, 1986]

Figur 6 som Egan fremlægger, bygger på den antagelse, at den vejledningssøgende skal gennemgå en erkendelsesproces for derigennem at opnå aktion. Denne transaktion sker via tre faser i vejledning: Nuværende situation, Ønsket situation og Handling. [Lovén, 1995, p. 23]

Modellens inspiration er eklektisk, og hentet fra adfærds- og psykodynamisk teori [Lovén, 1995, p.19ff]. Den er opstillet med et pædagogisk fokus i og med, at den er faseopdelt og har udviklingsfokus, med henblik på forandring mod det bedre.

De tre faser beskriver hver et tredelt stadie. Stadier som Egan betragter som nødvendige at gennemgå for at kunne træffe *det rigtige valg*.

- **Nuværende situation**
  - Trin A: Fortælle historien
  - Trin B: Fokuserer
  - Trin C: Udvide perspektivet

- **Ønsket situation**
  - Trin A: Nye scenarier
  - Trin B: Kritik
  - Trin C: Valg og målsætning

- **Handling**
  - Trin A: Brainstorm
  - Trin B: Formulere en plan
  - Trin C: Handling

Hver af de tre fremlagte faser tjener hver sit formål. De beskriver den situation som den vejledningssøgende befinder sig i, samt hvilke områder, der skal behandles for at skabe transaktion til næste fase, og i den sidste ende handling i forhold til for at træffe *det rigtige valg*.

Nuværende situation beskriver det stadie, hvor den vejledningssøgende skal opnå en selverkendelse omkring den situation, som denne befinder sig i. Den vejledningssøgende skal overfor vejlederen *fortælle historien* om hvilke drømme og forestillinger, der er for fremtiden. Vejlederen skal med udgangspunkt i historien hjælpe den vejledningssøgende med at *fokuserer* på de

relevante områder, for til sidst at forsøge at *udvide perspektivet*. En tilgang til at udvide perspektivet kan være at provokere den vejledningssøgende ved at inddrage andre synsvinkler og information om fakta, hvor det er relevant.

Ønsket situation er andet stadie. Den vejledningssøgende har opnået en selverkendelse om den nuværende situation, og er nu klar til at forfølge *nye scenarier*. På baggrund af de nye perspektiver fra den forrige fase, skal den vejledningssøgende nu forsøge at beskrive nye fremtidsplaner. De tanker, som fremkommer her, skal i næste trin udsættes for *kritik*. Her skal den vejledningssøgende gøre op, hvad der er realistisk, og hvad der er ønskværdigt, og ikke mindst hvordan de to kombineres på en harmonisk måde. Sidste trin i andet stadie skal give den vejledningssøgende bevidsthed om *valg og målsætning*, der i tråd med kritikken af ønskerne bliver en klarlæggelse af valg, fravalg og målsætning.

Handling Målet ligger nu klart, og ved hjælp af gennemgang og evaluering af muligheder samt vejledningsværktøjer som blandt andet *brainstorm*, skal den vejledningssøgende i samarbejde med vejlederen *formulere en plan* for, hvordan de ønskede mål realiseres – det vil sige en plan fra mål til *handling*.

Indlejret i alle tre faser ligger evaluering (E), der udgør kernen i modellen. Ved at have modellen opdelt, først i tre faser og dernæst 3 understadier, bliver evalueringen netop den røde tråd i samtalen, i modsætning til den rolle evaluering bliver benyttet i, nemlig som afslutning på samtalen, mødet med videre. Modellen skal tjene til at strukturere vejledningen og ikke ses som en slavisk model for, hvordan vejledning bør foregå. Egan skriver, at de forskellige faser godt kan være overlappende og finde sted, både ved en eller over gentagne vejledningssamtaler.

4.2.1 Kritik af vejledningsmodellerne

Ved sammenligning af de to modeller er det åbenlyst, at der er store fællestræk. Dette skyldes til dels, at begge modeller tager samme udgangspunkt for grundlaget for vejledningen. Den danske vejledning er forankret i en interpersonel og terapeutisk tradition, hvilket vil sige, at den danske vejledningstradition støttes af begge modeller. Den interpersonelle og terapeutiske tradition skal forstås således, at den danske vejledning på nuværende tidspunkt er struktureret således, at de vejledningssøgende kommer til en vejleder for at føre en samtale, hvori den vejledningssøgendes behov drøftes med henblik på løsning eller beslutningsstøtte.

Begge vejledningsmodeller behandler vejledning på et meget generelt niveau. Dette er en af deres styrker, samtidig med at det også bliver deres største kritikpunkt. Generaliteten gør dem i stand til at håndtere mange situationer og problemstillinger på et overordnet plan, uden at beskrive hvorledes mere specifikke problemstillinger skal håndteres. Den overordnede problemhåndtering udføres ved at lægge nogle retningslinier samt at faseopdele, hvordan problematikken kan bearbejdes. Modellerne kan uden problemer passes ind i en vejledningskontekst, og de forskellige stadier kan fungere som overskrifter på den/de samtaler, der finder sted i studievejledningen. De generelle modeller er blevet beskrevet som rammer, der skal udfyldes med redskaber, der virker for den enkelte vejleder [Lindh, 1996, p. 57, 72]. Det er således op til hver enkelt vejleder, at identificere hvilke vejledningssituationer de møder i *deres* vejledning, samt at identificere og opnå kendskab til metodiske redskaber, der fungerer for dem og deres klienter. I praksis bliver disse valg truffet ud fra subjektive egenskaber som personlighed, holdninger, specielle kundskaber og menneskelige egenskaber hos den enkelte vejleder. At sætte navne på hvilke redskaber, der virker for den enkelte, er en svær om ikke umulig opgave at indfri, idet vejledningen og dens metode er *personlig*.

Både Femmeren og Egans model er meget nutids og handlingsorienteret, og der lægges derfor ikke vægt på de mange forskellige faktorer, der spiller ind på studievejledningskomplekse problemstillinger. Der kan argumenteres for, at modellerne giver vejlederne et struktureringsværktøj i forbindelse med generelle og komplekse problemer. En mangel er de bagudrettede perspektiver i forhold til at *forstå* den situation, der danner det individuelle udgangspunkt for såvel vejledningen som valget af studie og erhverv.

Struktureringsmæssigt lægger modellen fra Femmeren sig tæt op af Egans model [Lindh, 1996, p.71]. Hensigten er den samme, og de overordnede trin i modellerne dækker stort set over samme indhold. Denne generalitet og indholdsmæssige ækvivalens er gennemgående for de vejledningsmodeller, der er blevet stiftet bekendtskab med gennem søgningen efter en passende vejledningsmodel. Kriteriet for at være passende i denne kontekst har været, dels at kunne håndtere studievejledning, dels at være passende i forhold til grundmodel for udviklingen af et IT-system. De to modeller er blevet valgt for at illustrere, at modellerne er generelle, og udgangspunktet for at få en passende model derfor må hentes ved en undersøgelse af de områder, der er relevante. Ud over den generelle vejledningsmodel inddrages praktiske elementer fra studievejledning for at se hvilke redskaber, der bliver benyttet i praksis. Endvidere vil modellen være præget af et systemudviklerperspektiv med udgangspunkt i viden om ansvarsfor-

deling og komponentteori. Begge teoretiske modeller faseopdeling virker hensigtsmæssigt i forhold til, at der arbejdes hen imod udviklingen af et IT-system. At have de forskellige faser/processer adskilt er ønskværdigt, hvis en komponent på et senere tidspunkt skal udskiftes eller ændres.

4.3 Pointer fra vejledningsteorien

Fra de to modeller præsenteret i kapitel 4, kan der udtrækkes nogle pointer, der går igen i begge. Sammenlignes disse, skabes et fælles grundlag for en teoretisk funderet model for revideringen af uddannelsenord.dk. Pointer, der trækkes frem fra teorien, er:

- At få klarlagt og defineret problemet
- At skabe en fokusering hos den vejledningssøgende
- At præsentere den søgende for en række muligheder
- At give den vejledningssøgende yderligere information
- At opfordre den søgende til handling i form af en handlingsplan

At få klarlagt og defineret problemet

Begge modeller tager udgangspunkt i, at den vejledningssøgende i den første del af vejledningsprocessen skal få en forståelse af, hvad problemet egentligt består af. Dette kan ske gennem forskellige øvelser som vejlederen kan præsentere for den vejledningssøgende.

At skabe en fokusering hos den vejledningssøgende

Hvis den vejledningssøgende er i tvivl om sine fremtidsplaner, skal denne igennem en fokuseringsfase, hvor forskellige vinkler af dennes profil klarlægges. Dette gøres for bedre at kunne målrette vejledningen til den enkelte elev.

At præsentere den søgende for en række muligheder

Efter at problemet er blevet klargjort, optræder en oplysningsfase, hvor den vejledningssøgende ikke blot fastholdes i forhåndsvalgte ønsker. Der skal ske en udvidelse af perspektivet, således at flere muligheder bliver præsenteret, og den vejledningssøgende kan få øjnene op for, at andre uddannelser også kan være en mulighed.

At give den vejledningssøgende yderligere information

Efter den vejledningssøgende er blevet præsenteret for en række muligheder, skal der også være mulighed for at søge yderligere information angående de mest interessante eller relevante uddannelser.

At opfordre den søgende til handling i form af en handlingsplan

Den sidste pointe fra vejledningsteorien er, at den vejledningssøgende skal formulere en plan for, hvad vedkommende skal gøre for at kunne opfylde sine egne ønsker i forbindelse med uddannelsesvalget.

5 EMPIRISK KONTEKSTANALYSE

For at få en indgående forståelse af studievejledningskonteksten, er der foretaget en empirisk analyse i form af en række vejleder- og elevinterviews. Analysen skal primært bruges som ”praktisk” kilde for, hvad vejledning er, og hvilke elementer, der påvirker vejledningsforløbet. Dette gøres for at have en forståelse for vejledning i praksis, som kan holdes op imod og sammenlignes med de modeller, der er blevet præsenteret i teorien om vejledning [4 Vejledningsteori]. De enkelte interviews er fastholdt ved hjælp af båndoptagelser fra diktafon, og udvalgte sekvenser er senere blevet transskriberet. Transskriberingen er blevet lavet med henblik på citering, samtidig med at transskriberingsprocessen har været en del af forståelsesprocessen i og med, at mundtlige udsagn bliver omdannet til skreven tekst. Efterfølgende er disse interviews blevet behandlet og omdannet til meningskondenseringer – processen hvor et interview reduceres til kun at omhandle udvalgte temaer. Sidste skridt i processen hen mod en indgående kontekstforståelse, vil ske i dette afsnit, hvor meningskondenseringerne opdeles i forskellige temaer, dels bestemt ud fra interviewguiden, dels bestemt ud fra de understregninger som interviewpersonerne har fremhævet i deres interview.

Følgende interviews er foretaget, og efterfølgende blevet meningskondenseret:

- **Meningskondensering af interview med vejleder Kaare Gundersen**, *en erfaren skolevejleder fra folkeskolen* [Appendiks 11.5]
- **Meningskondensering af interview med vejleder Helle Thomsen**, *en relativ ny vejleder på folkeskoleniveau* [Appendiks 11.6]
- **Meningskondensering af interview med Hans Boisen**, *en erfaren vejleder på gymnasieniveau* [Appendiks 11.7]
- **Meningskondensering af interview med Jakob og Pernille**, *To elever der er afklarede med uddannelsesforløbet efter ungdomsuddannelsen* [Appendiks 11.8]
- **Meningskondensering af interview med Nanna og Rasmus**, *To unge elever der endnu er uafklarede* [Appendiks 11.9]
- **Meningskondensering af interview med Camilla og Rasmus**, *To elever der endnu er uafklarede med uddannelsesforløbet efter ungdomsuddannelsen* [Appendiks 11.10]

Projektgruppen har valgt at tematisere meningskondenseringerne ud fra et ønske om at kunne sammenholde forskel og ligheder mellem de udsagn, der er fremkommet fra de forskellige positioner i vejledningen. Behandlingen af hvert enkelt tema vil efterfølgende være med til at udlede nogle vigtige pointer, som vil være med til at præge udviklingen af en *studievejledningsmodel*. Når der i det følgende bliver refereret til et navn, er det pågældende udsagn at finde i det tilsvarende appendiks. Man vil som læser få en langt bedre forståelse af såvel konteksten som de pointer, der udledes af teorien, ved at bruge et kvarter på at læse de komplette meningskondenseringer i appendikset.

5.1 Vejledningsprocessen, den lange vej

Gymnasievejleder Hans Boisen på Nørresundby Gymnasium fortæller, at de fleste, af de elever han stifter bekendtskab med i 3.g, er afklarede med det videre uddannelsesforløb. Han forklarer dette fænomen ud fra, at de har gennemgået en lang vejledningsproces, der er påbegyndt allerede på de tidlige klassetrin i folkeskolen. Endvidere er de blevet informeret om muligheder og indhold i de mange forskellige job og uddannelser gennem hele deres skolegang op mod dette tidspunkt. I forhold til de elever, der kommer til Hans Boisen, og som endnu ikke er afklaret med, hvad de vil med fremtiden, fremhæver han en pointe, der går igen fra folkeskolen, nemlig brugen af ”øvelser” til at starte den vejledningssøgendes tankegang omkring deres egen fremtid.

Hans Boisen: ”uddannelsesplaner tvinger dem til at tage stilling til fremtidsplaner”

Skolevejleder Helle Thomsen fortæller, at hun oplever, at de elever der er i tvivl om hvad de skal uddannes til og arbejde med, har behov for at gennemgå en proces, men at denne oftest kommer helt naturligt og af sig selv.

Christian: ”Hvad er det der gør, at når de kommer her første gang, så er der en masse tanker, men alligevel målrettet mod noget, hvad er det der gør at når de kommer og tiden går, så bliver de mere realistiske, hvad er det der laver den kobling der?” Helle Thomsen: ””øh, jeg ved ikke, det er måske både noget med alder, og man bliver måske lidt mere fornuftig. Når de kommer her i 6. klasse, så falder de jo for alt hvad de ser i fjernsynet, alt det, synes de er spændende.”

Endvidere fortæller Helle Thomsen, at de elever hun vejleder, ofte er meget centreret omkring deres nuværende situation og har svært ved at se ud over de nære mål så som for eksempel

folkeskolens afgangseksamen. Hun fremhæver, at der er behov for at gennemgå en lang proces for at blive bevidst om de muligheder, der ligger i fremtiden.

Et eksempel på vejledningsprocessens indvirkning er fundet via interviewet med Jakob fra tiende klasse. Han vil være civilingeniør i GPS teknologi, men argumenterne herfor har ændret sig gennem tiden. Beslutningsprocessen afspejler brug af både skolevejleder, arrangementer som Åbent Hus og Brobygning og brug af Internettet til indhentning af informationer om uddannelsen. Tidligt i forløbet var fokus uklart og havde udgangspunkt i, at han kunne lide computeren. Gennem samtale med sin skolevejleder blev interesser klarere defineret og ”gode” fag i skolen blev også indarbejdet i uddannelsesplanen. Jakob fik præsenteret uddannelser, der favoriserede disse deriblandt ingeniør og Jakob fandt selv området om GPS på AAU’s hjemmeside. Skolevejleder Kaare Gundersen betegner denne præciseringsproces som typisk for en vejledningssøgende.

Alle de interviewede vejledere understreger vigtigheden i, at den vejledningssøgende skaber sig bevidsthed om valg og fravalg. Kun gennem refleksion og selverkendelse opnås det sande billede af hvilke muligheder, som er reelle for den enkelte.

5.2 Hvor er der mere information?

Skolevejleder Kaare Gundersen fortæller, at han laver aftaler med de vejledningssøgende om selv at opsøge mere information. Han fortæller i den forbindelse, at IT er et uundværligt redskab i vejledningen. Han henviser ofte direkte til uddannelsesinstitutionernes hjemmesider, hvis den vejledningssøgende søger specifik information. Er behovet for information lidt mere uklart henviser han blandt andet til uddannelsenord.dk og spor.dk [11.2 Interaktive vejledningsværktøjer]. Han omtaler mediet som ”hurtigt”, og glæder sig i øvrigt over, at der via Internettet udbydes en mængde af opdateret informationsmateriale.

Skolevejleder Helle Thomsen benytter gerne SE-pakken og henviser til Maxi-Due [11.2 Interaktive vejledningsværktøjer], når hun vil have de vejledningssøgende til at finde information om en uddannelse eller et job. Hun ser også edb-støttet vejledning som en hjælp, men benytter stort set kun hvad SE-pakken tilbyder.

Gymnasievejleder Hans Boisen forholder sig til, at eleverne er bekendt med at benytte Internettet til at søge information, og henviser i øvrigt til, at eleverne er så fokuserede i 3.g, hvor

han vejleder dem, at det ikke kræver større introduktion af internetadresserne, der skal videregives til eleverne:

Hans Boisen: *"... servere web-adresser for dem, har man fat i nogle gode web-adresser så er det let bare at give dem den og så kan de selv let finde informationer"*

Alle vejledere værdsætter at kunne servicere de vejledningssøgende med her-og-nu svar på de vejledningssøgendes spørgsmål. Disse svar er ofte at finde gennem Internettet eller nogen af de alternative elektroniske vejledningsværktøjer, som for eksempel SE-pakken [11.2 Interaktive vejledningsværktøjer]. Endvidere gør alle vejlederne brug af telefonopkald i deres vejledning. De fortæller, at det er rart at kunne give den vejledningssøgende et svar med det samme, og det er ofte muligt ved at ringe til en person med svar.

I praksis viser det sig også, at eleverne selv forstår at være opsøgende efter konkret information. Jakob fra tiende klasse var helt inde på Aalborg Universitets hjemmeside for at undersøge hvilke specialiseringsretninger, der er indenfor elektronikingeniør området. Også Pernille fra samme klasse har undersøgt mulighederne meget fyldestgørende. Hun er også målrettet, og har både gennem personlige samtaler med en studerende og informationsmateriale undersøgt forholdene om sit kommende studie.

5.3 Hvad skal jeg efter bagefter?

Helle Thomsen er skolevejleder i Frederikshavn. Hun fortæller, at byens geografiske placering kræver, at skolen gør en tidlig indsats for at orientere eleverne om de muligheder, der ligger udenfor nærområdet. Eleverne har ofte svært ved at overskue, at der faktisk er alternativer til de uddannelses tilbud, som byen udbyder, de skal blot have det serveret tidligt.

Helle Thomsen: *"Vi søger for, synes jeg, at de faktisk er ret godt orienteret om hvad der foregår, og hvilke muligheder der er. Så, ja, vi prøver at bredde en vifte ud så der er noget for enhver. Ja, men her oppe, vi er nødt til at skulle ud tidligt. De tror ikke der er andet, før hen var det værft. Vi har jo ikke så mange muligheder her. Og de har ikke øje for så mange ting, faktisk. For nogen er det jo meget at skulle på den anden side af fjorden. Det er ikke sådan at være mobil."* Christian: *de synes hurtigt de kommer langt væk?* Helle Thomsen: *"Det gør de!"*

Selvom de to elever fra tiende klasse, Jakob og Pernille, er afklarede med hvilken uddannelse de ønsker, skal føre dem ud i erhvervslivet, har de også bestemt hvilken ungdomsuddannelse, der skal give adgang til deres drømmeuddannelse. Pernille vil på sprogligt gymnasium og Jakob vil på HTX. Begge har de været til informations arrangementer og understreger vigtigheden i at forstå, hvad de forskellige ungdomsuddannelser egentlig står for. Jakob fortæller, at HTX jo er et oplagt valg, når man senere vil arbejde som ingeniør. Pernilles valg for sprogligt gymnasium er begrundet ud fra, at studieformen og miljøet lige passer til hende som person.

Noget lignende kan udledes af udsagnet fra Camilla i niende klasse. Hun vil på den sproglige linie på Nørresundby gymnasium og skriver i sin uddannelsesplan om hvilke aktiviteter, der er i de forskellige fag og hvad hun kan lide. Her er det specielt de sproglige fag, der interesserer hende. Endvidere fortæller hun i interviewet, at hun har snakket med skolevejlederen, og de har sammen fundet ud af, at gymnasiet er noget for hende. Dels fordi hun er sproglig interesseret og dels fordi hun er meget i tvivl om, hvad der ligger efter gymnasiet, og hun derfor gerne vil holde sine muligheder åbne.

Camilla: "Jeg har fået at vide på gymnasiet, der kan man få mange forskellige uddannelser, sådan hvis jeg ikke ved hvad jeg vil, så er det en god ide at tage gymnasiet."

Camilla virker afklaret med, at hun vil fortsætte med sin skolegang på gymnasiet, dog foreligger der ingen specifik plan for, hvad hun vil opnå med en studentereksamen, eller hvad der ligger derefter. Hans Boisen, studievejleder fra Nørresundby gymnasium, fortæller i sit interview, at det er meget normalt, at eleverne ikke ved, hvad de vil, når han stifter bekendtskab med dem første gang i 1.g. Han fortæller endvidere, at gymnasietiden modner dem, og det er kun de færreste, der er rådvilde når tiden kommer til at træffe det næste valg.

Noget nær det samme oplever Kaare Gundersen, skolevejleder på Aabybro skole, at det ikke er unormalt, at eleverne ikke ved, hvilken ungdomsuddannelse de skal vælge, og at det for flestes vedkommende først er kort inden valget skal træffes, at der bliver truffet en reel beslutning. Denne situation er netop gældende for Camilla og klassekammeraten Rasmus. Indtil kort før de skulle vælge, var de to elever *ikke afklarede* med hvilken ungdomsuddannelse, de skulle på, og i det hele taget var deres viden om indhold, forskel og ligheder mellem ungdomsuddannelserne yderst begrænset. Deres beslutningsgrundlag har været baseret på bøger, som beskri-

ver de forskellige uddannelser, specielt udtalelser/historier, hvor elever fortæller om deres oplevelser af stedet, har virket positivt på dem.

Rasmus: *"vi fik også sådan en bog med forskellige uddannelser, jeg synes den var rigtig god."* Camilla: *"jeg vidste ikke noget om handelskolen før, at det var der man skulle hvis man vil stå i butik"* Rasmus: *"Det vidste jeg heller ikke, så det var en god bog synes jeg."*

De har også snakket meget med deres klassekammerater om deres valg uddannelse, og hvordan de er kommet frem til det. Der har altså været en vidensdeling blandt eleverne, alligevel synes de ikke at lade sig påvirke af, hvad *massen* gør.

5.4 Differentiering i vejledning - Afklaret eller uafklaret?

Kaare Gundersen påpeger en vigtig pointe fra sin praktiske vejledning. Nemlig at der tages hensyn til den enkelte elevs ønsker og hvor parat vedkommende er til at tage en beslutning om en uddannelsesplan. Det er ikke kun på de forskellige alderstrin forskellen optræder, men i lige så høj grad i elevens egen forestilling om fremtiden og sig selv. Det, som vejlederne skelner imellem, er to grupper; de svage/uafklarede/forvirrede og de stærke/afklarede/fokuserede. Helle Thomsen fremhæver, at der er differentieret behov for vejledning hos eleverne. Hun fortæller om de stærke og afklarede elever, at de har nogle helt klare planer for, hvad de vil, og hvad de ikke vil. Netop forskellen i elevernes behov for vejledning gør også, at hun forholder sig til en differentierede i brug af IT i forbindelse med vejledning kontra den personlige, empatiske og individuelle vejledning. Et eksempel på dette syn på differentiering i vejledningen findes i Helle Thomsens udsagn om at en gruppen af elever skal vejledes via en portal og en anden gruppe skal bibeholde den personlige vejledning:

Helle Thomsen: *"nogen har også brug for at få hjælp til nogle ting mere end andre, fordi de måske ikke har så meget hjælp hjemmefra. Det er så også noget den nye vejledning lægger op til, dem med særlige behov skal vi tage ekstra hånd om. Så dem der kan klare sig selv, de får en eller anden portal de kan benytte sig af."*

Helle Thomsen fortæller, at de afklarede elever oftest kun er inde til en kort samtale, mens hun bruger mere tid på de uafklarede elever. Disse samtaler kan til tider være svære, og hun tager som regel udgangspunkt i elevens interessefelter for at have et grundlag for en fyldestgørende vejledning. Informationerne om elevernes interessefelter henter hun fra elevernes besvarelser i SE-pakken. Det er så udgangspunkt for den personlige samtale, hun har med eleverne.

Hans Boisen har samme opdeling af vejledningssøgende. Størstedelen af eleverne på gymnasiet tilhører den fokuserede gruppe, hvilken der ikke skal bruges så meget tid på. Hans Boisen siger, at en samtale med de afklarede elever tager 5-10 minutter. Tiden bruges altså hovedsageligt på at vejlede de uafklarede elever, hvor en samtale kan tage fra 10-25 minutter, måske endda fire eller fem samtaler af denne længde.

Hans Boisen: *"nogle er afklarede, dem bliver der ikke brugt så meget tid på. De andre kan godt komme igen et par gange"*

Hans Boisen: *"de meget uafklarede dem prøver vi at påvirke i retning af at tænke sig om og nu for alvor at tænke indenfor hvilke felter kunne I tænke jer at sætte ind. Altså se lidt på omgivelserne, hvad er jeres interesser? Kunne I tænke jer det eller det? På den måde prøver vi at tvinge en beslutningsproces eller grundlag ind i dem"*

Ligesom interviewene fra folkeskoleniveauet er en af pointerne på gymnasiet, at der skelnes mellem de tvivlende og de afklarede. Af ovenstående kan det udledes, at den nuværende vejledning koncentrerer sig om de uafklarede elever, og at tilbudet til den afklarede elev meget beror på elevernes egen indsats ved brug af personlige kontakter og uddannelsesportaler på Internettet.

I interviewet med folkeskoleeleverne Nanna og Rasmus er konklusionen præget af, at de begge er *"unge og uafklarede"*. Rasmus er meget åben om, at han endnu ikke ved, hvad han vil lave. I hans liv er det hverdagen, der fylder meget, og så tager han den lidt med ro. I forhold til de to afklarede folkeskoleelever, Jakob og Pernille, er vejledningen meget anderledes. Empatien er et af nøgleordene for vejledningen af den uafklarede elev, mens vejledningen til den afklarede elev er præget af fakta og vejledning om konsekvenser af valg, samtidig med at der udvides alternativer til den ønskede uddannelse. Vejledningen til den uafklarede elev er præget af at omhandle interesser og reducere af mulighed.

5.5 Empati

Kaare Gundersen fremhæver, at vejledningen indledes på tidlige klassetrin, allerede fra sjette klasse. Efterfølgende er det den samme vejleder, der følger klassen gennem resten af tiden i folkeskolen – i hvert fald på Aabybro Skole. Denne kontinuerlige vejledning gør, at vejlederen

kan gøre brug af sit kendskab til eleven⁵ i vejledningsforløbet. Det vil sige, at den vejlednings-søgende og vejlederen får et mere eller mindre personligt kendskab til hinanden, som gør det lettere at tilpasse vejledningen for den enkelte elev. Vejledernes tætte kontakt til tidligere elever, lokalsamfundet og virksomheder fremhæves også som vigtigt for at kunne målrette vejledningen og ”nå” alle eleverne. Ligeledes bliver vejledernes kendskab til den vejledningssøgendes familie og baggrund fremhævet som en force.

Helle Thomsen lægger stor vægt på, at eleverne trives med at gå i skole, og bruger meget af sin tid som vejleder på at tale med eleverne om studieforberedelse, alt sammen på et meget individuelt plan. To nøgleord, der kan betegne Helles vejledning, er empati og omsorg.

Helle Thomsen: *”Med hver elev laver jeg nogle aftaler om et eller andet, det kan være med at prøve at få nogle faste lektietider eller bare det at føre en kalender så man måske kan overskue hvad man skal lave, det gør jeg med dem alle sammen. Det er noget, det er nogle punkter vi sådan bliver enige om, det er IK nogen jeg siger, altså det hjælper jo ikke noget at jeg siger, at du skal gøre det der. Hvis det ikke er noget du selv synes. De er faktisk utrolig realistiske om det.”*

Om brug af IT fortæller Helle Thomsen, at hun synes, det støtter vejledning. Internettet er ifølge hende godt til at finde information hurtigt. Hun peger dog samtidig på, at den *personlige* vejledning er utrolig vigtig for hende, og at hun ser det som en fordel at kende de vejlednings-søgende.

Christian: *”du er meget ansvarsbevidst overfor dine elever, der hedder at du gerne vil følge dem og sørge for de har et godt grundlag.”* Helle Thomsen: *”ja, for det synes jeg faktisk er utrolig vigtigt.”*

Helle Thomsen: *”jeg tror det er vigtigt at de er trygge ved den person de skal ind at snakke med, jeg går faktisk meget ud af de i 6. og 7. klasse, taler om hvad man er god til, men også hvordan de trives med det at gå i skole.”*

Helle Thomsen: *”det er egentlig også vigtigt, at de tør komme her, at de tør komme igen, og det er så fordel, synes jeg, at man er en kendt person her på stedet, frem for at de snakker om, at nogle små skoler måske*

---

⁵ Det skal bemærkes, at både de interviewede og gruppen veksler mellem eleven og den vejledningssøgende som betegnelse de kommende brugere af systemet.

skal have fælles vejleder, hvor man får kontortid. Jeg tror de svageste elever, jeg tror de har lidt svært ved selv at være opsøgende. Der er det sommetider let at prikke dem på skulderen på gangen eller et eller andet.”

Ligesom folkeskolevejleder Kaare Gundersen følger Hans Boisen de samme elever gennem alle tre år, hvilket giver et kendskab til eleven, dennes baggrund og evner. I sidste ende afspejles dette i en mere tilpasset vejledning for de enkelte elever.

Hans Boisen: *”generelt så er studievejlederen her på skolen det er jo en kombination af den gamle klasselærerfunktion som de har kendt fra folkeskolen og skolevejleder”*

Fra den praktiske side af vejledning ses det, at Nannas og Rasmus’ oplevelse af skolevejledning kredser meget om forholdet til det at gå i skole, altså en evaluering af skoleforløbet, den såkaldte gennemførselsvejledning. Både Nanna og Rasmus går i syvende klasse, og har Helle Thomsen som vejleder. Helle Thomsen har været lærer i mange år på skolen, men det er kun i forbindelse med skolevejledningen, at de to elever har stiftet bekendtskab med hende. De altså ikke haft hende som lærer eller vikar, men føler sig alligevel trygge med at komme til hende og snakke om, hvordan deres opfattelse af at gå i skole er. De benytter hendes omsorg og empati til at afklare forhold omkring deres skolegang og videre uddannelsesforløb.

5.6 Hvad er vejledning?

Kaare Gundersens mange års erfaring⁶ gør, at han har en klar forståelse for, hvad hans opgave som vejleder er og hvilke situationer, han kan blive sat i og med hvilke midler, han kan løse dem. Han giver følgende klare definition af sin rolle som vejleder:

”skolevejlederens opgave består dels i at inspirere lærerne på de forskellige klassetrin, mest på de små i at få dem ud og få dem til at opleve det omgivende samfund, altså starte med lokalsamfundet og så få dem ud der, og kunne arbejde med forældrene og derefter at få dem ud i forskellige former for praktik...endvidere er der overgangsvejledning...og udslusningssamtaler...”

Helle Thomsen ser vejledning som samtalen mellem skolevejlederen og den vejledningsøgende. Hun beskriver den som meget uformel, og jævnfør ovenstående er det svært at sætte vejledningen i rammer. Helle Thomsen ser vejledning som en proces, der skabes her og nu i det rum, hvor vejledningen finder sted.

---

⁶ Kaare Gundersen har været vejleder i 28 år. [11.5Meningskondensering af interview med Kaare]

Helle Thomsen: *"jeg skal jo prøve at brede nogle muligheder ud, samtidig med at skal jeg også prøve at være kreativ for at tænke på hvad kan vi så finde ud af. Jeg skal ikke bestemme, he he, men jeg skal måske kaste nogle gode idéer på bordet."*

5.7 Konklusion på den empiriske kontekstanalyse

Analysen af interviewene med vejlederne og eleverne har vist, at det ifølge vejlederne ikke er nogen katastrofe, hvis folkeskoleeleverne ikke ved hvad job/uddannelse de vil have på sigt. Det er fint, hvis de er afklarede, men det er heller ikke noget større problem, hvis de ikke kan overskue fremtiden. I løbet af de cirka tre år en ungdomsuddannelse typisk varer, modnes eleverne meget, og bliver i større grad i stand til at foretage et realistisk valg. En kommentar til behandlingen af de afklarede elever er, at man måske burde, rent vejledningsetisk, forholde sig kritisk til denne meget afklarede holdning. Da det er sjældent, at de bagvedliggende argumenter bliver afdækkede således, at de bliver klar over hvilke faktorer, der har spillet ind på valget. Det vil selvfølgelig være enormt omfattende, hvis vejlederen skulle spørge ind til de afklarede, og stille spørgsmålstejn ved alle de beslutninger som synes at være truffet.

Med hensyn til de uafklarede, bør man sætte kræfterne ind i forhold til at informere dem om de muligheder og tilbud, der ved de forskellige ungdomsuddannelser. Interviewene viste, at der var flere af eleverne, der ikke havde styr på forskelle og ligheder på ungdomsuddannelserne indtil ganske kort før afgørelserne skulle træffes. Et forslag kunne være at lave en indsats i forhold til oplysning om de forskellige muligheder og karakteristika ved ungdomsuddannelserne langt tidligere end på nuværende tidspunkt. At eleverne påbegynder processen, hvor de får kendskab til forskellige uddannelser, og kan vælge/fravælge job og uddannelser kan kun ses som positivt. På dette niveau kunne et strategisk korrekt træk være, at informere om de forskellige erhverv på en mere underholdende facon. Eleverne vil derigennem ikke se informationen som en byrde ligesom lektier, men nærmere som et tilbud, der er underholdende. Dette tiltag vil primært gavne de uafklarede elever, mens til folkeskolens målrettede elever, altid vil have overskud til selv at søge mere direkte information. Ser de for eksempel ikke nytteværdien i en interestetest, fordi de godt ved, hvad de interesserer sig for, skal de have mulighed for en mere og åbenlys direkte vej til de faktuelle informationer. Med hensyn til de uafklarede elever, skal de nok få truffet et valg af job/uddannelser når de kommer videre i systemet. På gymnasieniveau er der behov for endnu mere faktuel information. Studievejleder Hans Boisen fortæller, at de vejledningssøgende er blevet mere modne og bevidste om deres kundskaber og muligheder. Informationsformidlingen behøver derfor ikke have samme karakteristika af un-

derholdning, da nytteværdien af indsatsen på dette tidspunkt er mere synlig og umiddelbar for den enkelte elev.

I forhold til fravalg, fortæller alle eleverne, at de gennem blandt andet praktik får en væsentlig afklaring i forhold til, hvad de *ikke* vil være. Eleverne bliver bevidste om deres valg og fravalg. Det kan også være lettere for de uafklarede elever at sætte sig ind i, hvad de ikke kunne tænke sig at lave dagen lang i et job – 'hade jobs', og på den måde indskrænke mulighederne. Dette er en blandt mange muligheder, som kunne støtte den nuværende vejledning. Fælles for alle vejlederne er, at de mener IT støtter den nuværende vejledning. De ser forcen ved brug af IT, fordi al information har mulighed for at være ajourført. Vejledernes nuværende redskaber i form af eksisterende systemer tilbyder en let måde at indsamle brugbar information om eleverne på en systematisk måde. Ud fra dette kan eleven påbegynde den refleksionsproces, der er nødvendig for at træffe et valg om job og uddannelse.

I forhold til IT versus den personlige vejledning fortæller folkeskolevejlederne, at der er et stort behov for personlig kontakt og kendskab til eleverne. IT kan i visse sammenhænge dog være en støtte i at opnå kendskab til den enkelte elev, men ikke umiddelbart erstatte studievejlederes rolle som empatisk sparringspartner i vejledningsprocessen. I det videre uddannelsessystem taler den erfarne gymnasievejleder om få og lette spørgsmål, da eleverne er realistiske og i langt de fleste tilfælde afklarede med det videre forløb. Realismen er i øvrigt en rød tråd, der følger de fleste elever gennem hele deres uddannelsesforløb, og det er således kun i de færreste tilfælde at vejlederen fungerer som drømmeknuser.

5.8 Pointer fra kontekstanalysen

Der er nu blevet behandlet et antal temaer i forbindelse den indhentede empiri. Ud fra disse temaer vil der nu blive fremhævet de vigtigste pointer, som senere vil blive benyttet i forbindelse i udarbejdelsen af en vejledningsmodel. Pointerne peger på flere vigtige områder i forhold til individuelle værdier hos den enkelte vejleder. Disse værdier er af stor værdi, men er svære at indleje og bringe evidens på deres berettigelse i en given model. Projektgruppen har forsøgt at behandle disse data på en virkelighedsnær måde, og alligevel fremhæve disse, ofte empatisk-betonede pointer.

Pointerne fra kontekstanalysen er:

- At eleverne understøtter og argumenterer for deres valg og fravalg
- At information er let tilgængelig
- At ungdomsuddannelser bliver præsenteret tidligere i uddannelsesforløbet
- At præsentere og overskueliggøre muligheder
- At der bliver differentieret i vejledningen

At eleverne understøtter og argumenterer for deres valg og fravalg

Ofte er det en god øvelse for den vejledningssøgende at få sat ord på, hvorfor de netop gerne vil forfølge en uddannelse eller et job. Vejlederen får gennem disse udsagn bedre mulighed for at vurdere hvilken situation den vejledningssøgende befinder sig i.

At information er let tilgængelig

Vejledningssøgende indenfor uddannelses- og erhvervsområdet er nysgerrige, og tillægger det, at være afklaret stor værdi, herunder at have en klar og detaljeret plan for, hvordan målene skal opnås. I denne forbindelse skal de vejledningssøgendes seriøsitet fremhæves, da en sådan kommittering kræver en seriøs behandling. Der bør være let at have opdateret information tilgængelig om alle job og uddannelsesniveauer.

At ungdomsuddannelser bliver præsenteret tidligere i uddannelsesforløbet

Flere af undersøgelsens interviewpersoner fra folkeskoleniveau var ikke i stand til at forklare forskelle og ligheder ved de forskellige ungdomsuddannelser, ej heller hvilke muligheder der ligger efter de enkelte ungdomsuddannelser. Ved at informere om ungdomsuddannelserne tidligere i forløbet vil den enkelte vejledningssøgende have bedre mulighed for at træffe det rigtige valg.

At præsentere og overskueliggøre muligheder

Viften af job og uddannelser der i dag bliver udbudt er betydelig. Mange unge har svært ved at skelne mellem uddannelserne og de erhverv, som de åbner for. En støtte til at overskueliggøre dette virvar af job og uddannelser kunne ske ved fravalg, da en betydelig del af de unge forholder sig meget afklarede i forhold til hvad de *ikke* vil være, men langt mere uafklarede til hvad de vil være.

At der bliver differentieret i vejledningen

Der er et behov for at målrette vejledningen til den enkelte elev, og vejlederne skelner klart mellem to grupper af vejledningssøgende. Der skal være mulighed for, dels at identificere målgruppen, dels at lave en speciel tilrettet vejledning, der giver de mest optimale vejledningsvilkår for den enkelte. Vejlederne nævner selv, at indsamling af information via edb kan være en god ting i den forbindelse.

6 NY VEJLEDNINGSMODEL

Der vil i dette kapitel blive udformet en ny vejledningsmodel, adapteret til de forhold, der er blevet belyst gennem teorien og den empiriske kontekstanalyse. Ved først at have gennemgået et litteraturstudie er der et solidt grundlag at arbejde ud fra. Teorien kombineret med kontekstanalysen, og sammenholdning af disse skulle give de bedst mulige forudsætninger for at have et kvalificeret grundlag.

Den empiriske kontekstanalyse blev gennemført med vejledningsteorien inddraget i overvejelserne. Projektgruppen har dog, jævnfør interviewmetoden afsnit 3.4.2, forsøgt at forfølge de pointer, der faldt udenfor interviewguiden, men alligevel virkede interessante for problemstillingen. Dette er blevet gjort for at afdække vejledning på en ansvarlig og fyldestgørende måde.

Hovedpointerne fra kontekstanalysen og fra teorien vil igen blive opstillet herunder, hvorefter pointerne vil blive sammensat for at danne et grundlag for en ”fælles” vejledningsproces til brug på uddannelsenord.dk. Da vejledningsprocessen skal foregå via Internettet, påvirkes processen af Internettets karakteristika og påvirkningerne beskrives efterfølgende. Slutteligt konkretiseres punkterne til en procesmodel, der er skabelonen for uddannelsenord.dk.

6.1 Pointer fra de teoretiske vejledningsmodeller

Fra de to modeller præsenteret i kapitel 4 kan der udtrækkes nogle fælles pointer. Med disse skabes et grundlag for en teoretisk funderet model for revideringen af uddannelsenord.dk.

Pointerne fra de teoretiske vejledningsmodeller er:

- At få klarlagt og defineret problemet
- At skabe en fokusering
- At præsentere den søgende for en række muligheder
- At give den vejledningssøgende yderligere information
- At opfordre den søgende til handling i form af en handlingsplan

At få klarlagt og defineret problemet

Begge modeller tager udgangspunkt i, at den vejledningssøgende i den første del af vejledningsprocessen skal få en forståelse for, hvad problemet egentligt består af. Dette kan ske gennem forskellige øvelser, som vejlederen kan præsentere for den vejledningssøgende.

At skabe en fokusering

Hvis den vejledningssøgende er i tvivl om sine fremtidsplaner, skal denne igennem en fokuseringsfase, hvor forskellige vinkler af dennes profil klarlægges. Dette gøres for bedre at kunne målrette vejledningen til den enkelte elev.

At præsentere den vejledningssøgende for en række muligheder

Efter at problemstillingen er blevet klargjort, optræder en oplysningsfase, hvor den vejledningssøgende ikke blot fastholdes i forhåndsvalgte ønsker. Der skal ske en udvidelse af perspektivet, således at flere muligheder bliver præsenteret og den vejledningssøgende kan få øjnene op for, at andre uddannelser også kan være en mulighed.

At give den vejledningssøgende yderligere information

Efter den vejledningssøgende er blevet præsenteret for en række muligheder, skal der også være mulighed for at søge yderligere information om de mest interessante eller relevante uddannelser.

At opfordre den søgende til handling i form af en handlingsplan

Den sidste pointe fra vejledningsteorien er, at den vejledningssøgende skal formulere en plan for, hvad vedkommende skal gøre for at kunne opfylde sine egne ønsker i forbindelse med uddannelsesvalget.

6.2 Pointer fra den empiriske kontekstanalyse

De mange og forskellige interviews fra den empiriske kontekstanalyse gav anledning til flere gode pointer, både i forhold til teorien men også i forhold til individuelle værdier hos vejlederne. Disse individuelle værdier er selvfølgelig også af stor værdi, men langt sværere at indlejre og bringe evidens på i en given model. Projektgruppen har forsøgt at behandle disse data på en virkelighedsnær måde ved fremhæve disse ofte empati-betonede pointer.

Pointerne fra den empiriske kontekstanalyse er:

- At eleverne understøtter og argumenterer for deres valg og fravalg
- At information er let tilgængelig
- At ungdomsuddannelser bliver præsenteret tidligere i uddannelsesforløbet
- At præsentere og overskueliggøre muligheder
- At der bliver differentieret i vejledningen

At eleverne understøtter og argumenterer for deres valg og fravalg

Ofte er det en god øvelse for den vejledningssøgende at få sat ord på, hvorfor de netop gerne vil forfølge en uddannelse eller et job. Vejlederen får gennem disse udsagn bedre mulighed for at vurdere, hvilken situation den vejledningssøgende befinder sig i.

At information er let tilgængelig

Vejledningssøgende indenfor uddannelses- og erhvervsområdet er nysgerrige, og tillægger det, at være afklaret stor værdi, herunder at have en klar og detaljeret plan for, hvordan målene skal opnås. I denne forbindelse skal de vejledningssøgendes seriøsitet fremhæves, da en sådan kommittering kræver en seriøs behandling. Det bør være let at have opdateret information tilgængelig om alle job og uddannelsesniveauer.

At ungdomsuddannelser bliver præsenteret tidligere i uddannelsesforløbet

Flere af undersøgelsens interviewpersoner fra folkeskoleniveau var ikke i stand til at forklare forskelle og ligheder ved de forskellige ungdomsuddannelser, ej heller hvilke muligheder der ligger efter de enkelte ungdomsuddannelser. Ved at informere om ungdomsuddannelserne tidligere i forløbet vil den enkelte vejledningssøgende have bedre mulighed for at træffe det rigtige valg.

At præsentere og overskueliggøre muligheder

Viften af job og uddannelser der i dag bliver udbudt er betydelig. Mange unge har svært ved at skelne mellem uddannelserne og de erhverv, som de åbner for. En støtte til at overskueliggøre dette virvar af job og uddannelser kunne ske ved fravalg, da en betydelig del af de unge forholder sig meget afklarede i forhold til hvad de *ikke* vil være, men langt mere uafklarede til hvad de vil være.

At der bliver differentieret i vejledningen

Der er et behov for at målrette vejledningen til den enkelte elev, og vejlederne skelner klart mellem to grupper af vejledningssøgende. Der skal være mulighed for, dels at identificere målgruppen, dels at lave en speciel tilrettet vejledning, der giver de mest optimale vejledningsvilkår for den enkelte. Vejlederne nævner selv, at indsamling af information via edb kan være en god ting i den forbindelse.

6.3 En kontekstafhængig vejledningsproces

Ud fra teorien og den empiriske kontekstanalyse er der blevet fremhævet et antal pointer, der skal bidrage til udarbejdelse af en fælles procesmodel. Udover de fremhævede pointer, er modellen også influeret af målet med hele processen; designet af et IT system, hvilket lægger op til en tankegang, der er under påvirkning af de løsninger, der er teknisk mulige og ikke mindst *realistiske* at implementere.

Selvom de fremhævede pointer ikke direkte er til at sammenlignelige, er deres sammenhørighed særdeles relevant. De belyser hver en side af vejledning og ved at kombinere de to, kan der argumenteres at de bedst mulige forudsætninger er til stede for at opnå en model, der tilgodeser de eksisterende behov for vejledning. Desuden er andre faktorer indbereget, der også påvirker modellen og/eller implementationen af denne. Her i blandt har RUEs etiske retningslinjer for vejledning til studie- og erhvervsvalget [Bilag 12.1] været med til at påvirke processen.

Med de tre faktorer for øje; teori, praksis og implementering, beskrives den proces, som er fremanalyseret. En proces der vægter de væsentlige aspekter i studievejledning.

1. **Problemafklarung.** I starten af vejledningsprocessen er der brug for at klarlægge problemet for at gøre de næste processer mere håndterlige, og for at kunne skabe en fælles forståelse hos både vejleder og den vejledningssøgende. Et trin der bliver fremhævet i begge teoretiske vejledningsmodeller. Fra interviewene præsenteres en problemstilling, om den vejledningssøgende er afklaret med sin fremtid eller ej. Fra empirien fremhæves ligeledes relevansen af forskellen mellem niveauer i uddannelsessystemet – folkeskolen eller gymnasiet og så videre.

2. Derefter kommer en undersøgelse af **mulige uddannelser**. En pointe fra empirien var, at fremtidige muligheder skal præsenteres forholdsvist tidligt i forløbet, således at den vejledningsøgende har mulighed for at tænke det hele igennem, inden at skulle træffe et endeligt valg. Kontekstanalysen pointerede også brugen af fravalg i stedet for tilvalg, idet nogle vejledningsøgende havde lettere ved at formulere, hvad de ikke ønskede for fremtiden snarere end at sige, hvad de egentligt gerne ville. Teorien behandler dette punkt som en proces, hvor det er vigtigt at udvide den vejledningsøgendes perspektiv, og på den måde præsentere alternativer.
3. Det logiske næste trin i processen er at tilbyde den vejledningsøgende **yderligere information** om de præsenterede alternativer (uddannelser), for således at have et beslutningsgrundlag for yderligere at indsnævre mulighederne for den enkelte vejledningsøgende. En pointe der ligeledes fremhæves i både teori og interviewene.
4. Derefter skal den vejledningsøgende tage stilling til sine valg af uddannelser, og udforme en **handlingsplan**. I vejledningsteorien er en væsentlig pointe at opfordre den vejledningsøgende til handling og få denne til at formulere argumenter for, hvorfor det er disse uddannelser, der er i planen. Endvidere opfordres der til at udarbejde en plan for, hvordan de opstillede mål skal realiseres. Det samme gør sig gældende i empirien, hvor vejlederne konfronterer de vejledningsøgende med deres valg. Dette gøres for at sikre, at eleverne mener, hvad de siger. Konfrontationen er ikke udtalt, men sker gennem små opgaver, hvor den vejledningsøgende selv skal sætte ord på sine ønsker og handlingsplaner for opfyldelse af ønskerne. Dette gør, at den søgende flere gange skal bekræfte sine ønsker.

Ovenstående punkter repræsenterer den vejledning, som ønskes via vejledningsportalen på uddannelsenord.dk. Men disse bliver punkter påvirket af muligheder og begrænsninger fra Internettets og computerens karakteristika. Mulighederne gør, at det er muligt at bruge flere medier til at løse opgaven i stedet for blot tekst, som den nuværende interestetest består af. Mediets begrænsninger bevirker, at nogle punkter fra modellen skal opdeles, idet deres kompleksitet ikke kan repræsenteres i et enkelt trin på computeren.

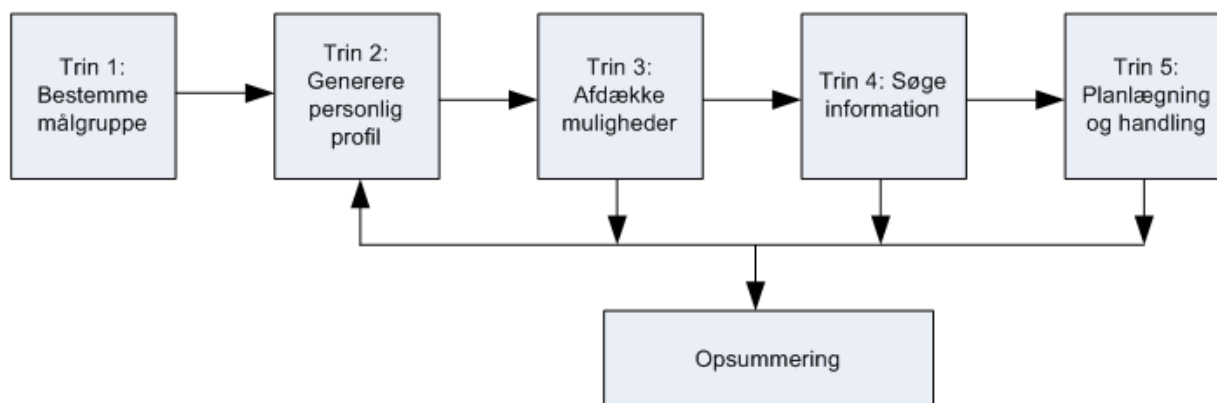
Et sådan punkt er punkt 1, der har flere formål: dels at klarlægge målgruppen, dels at definere den vejledningsøgende og dennes problemstilling. Dette bevirker, at de to første trin i systemmodellen [Figur 7: Vejledningsmodel udarbejdet fra kontekstanalysen og teori.] vil gøre

det ud for punkt 1 herover. Ligeledes er det ikke muligt at overføre alle mundtlige elementer fra kontekstanalysen til Internettet og computeren, hvilket begrænser antallet af anvendelsesmuligheder. Samtidigt skal der tages højde for overførselshastigheden af internetopkoblingen hos hver enkelt bruger, hvilket igen kan være med til at begrænse muligheder for eksempelvis at gøre brug af videosekvenser på uddannelsenord.dk.

I sidste ende er det Logimatic Software og anpartshavere i uddannelsenord.dk, der skal stå inde for revideringen rent økonomisk og implementeringsmæssigt, og det skal derfor kunne betale sig for virksomheden at implementere konceptet. De vil derfor også påvirke modellen og forslaget, da de skal estimere det, og kun det realistiske – og økonomisk forsvarlige – forslag (i form af antal implementeringstimer) vil blive godkendt.

6.4 Definerings af trinene i vejledningsportalen

Ud fra de opstillede pointer fra både kontekstanalysen og teorien, vil der herunder blive præsenteret en model, der repræsenterer en vejledningsproces, der kombinerer disse. Dette er blevet til en femtrins model, som er illustreret i nedenstående Figur 7: Vejledningsmodel udarbejdet fra kontekstanalysen og teori.

Figur 7: Vejledningsmodel udarbejdet fra kontekstanalysen og teori.

Modellen består som nævnt af fem trin, der hver især afspejler en eller flere pointer fra enten teorien eller kontekstanalysen, og i nogle tilfælde afspejler de pointer fra begge sider af vejledningen. Hvert trin vil blive nærmere beskrevet herunder.

Trin 1: Bestemme målgruppe

På dette trin ønskes en nærmere identificering af den vejledningssøgende og dennes 'placering' i uddannelsessystemet. Her tænkes på, om den vejledningssøgende er i folkeskolen, gymnasiet eller handelsskolen med videre. Således kan systemet efterfølgende tilpasse tests, tekster, spørgsmål og så videre i forhold til målgruppen.

Trinnet afspejler pointen fra empirien, om at der er stor forskel på de vejledningssøgende både i den forstand, at de kan repræsentere forskellige niveauer i uddannelsessystemet, men samtidigt hvorvidt de er afklarede med deres uddannelsesplaner.

Trin 2: Generere en personlig profil

Med brug af informationer indsamlet på trin 1 bruges dette trin til at give systemet en idé om, hvem den vejledningssøgende er. Her ønskes nærmere informationer om den søgendes tanker og ønsker for fremtiden. Desuden gennemgår den søgende et antal tests/spørgsmål for at kortlægge sin personlige profil indenfor en række områder. I denne forbindelse henvises til interestetesten på uddannelsenord.dk.

Dette trin repræsenterer nogle øvelser, som studievejlederen kan bruge til at igangsætte den vejledningssøgendes tanker og danne sig et billede af situationen. En pointe der stammer fra den indsamlede empiri og fra teorien. I empirien bruges øvelser til at få den vejledningssøgende til at fortælle om, hvad de kan lide, hvad de er gode til både i fritiden og i skolen. Teorien siger, at man skal få den vejledningssøgende til at fortælle sin egen historie for at få denne til at blive fokuseret på problemsituationen.

Trin 3: Afdække muligheder

Den vejledningssøgende bliver præsenteret for de uddannelser og jobs, der passer til deres interesser og evner fra trin 1 sammenholdt med trin 2, der tilbyder informationer omkring deres ønsker for fremtiden. Ved at sammenligne profilen og de relationer, der findes i systemet, imellem profilen og uddannelser eller jobs kan systemet ved hjælp af avancerede algoritmer udvælge uddannelser og jobs, som matcher den vejledningssøgendes profil. Ud fra denne liste kan den vejledningssøgende udvælge de uddannelser, som vedkommende finder interessante og ønsker yderligere informationer. Herudfra kommer en reduceret liste.

Både teori og praksis afspejles i dette trin, idet begge steder fremhæver en pointe, der siger, at den vejledningssøgende ikke skal fastholdes i nogle få ønsker, men skal have udvidet perspektivet og få præsenteret flere mulige uddannelser, der stemmer overens med deres interesser og ønsker.

Trin 4: Søge og finde informationer

Fra trin 3 kommer som input en reduceret liste af uddannelser. På trin 4 uddybes hver af de udvalgte uddannelser med beskrivelser og udtalelser fra studerende og eventuelt færdiguddannede. Desuden vil kontaktmuligheder også blive præsenteret, så det er muligt at tage kontakt til uddannelsesstedet via telefon eller e-mail eller få informationer om arrangementer (Åbent Hus, Karrieremesse med mere) i forbindelse med uddannelserne. Formålet med dette trin er, at give den vejledningssøgende idéer til at søge information andre steder og huske på forhold, som bør undersøges inden der træffes et job- eller uddannelsesvalg. Et væsentligt trin der er understøttet af både empiri og teori. Den vejledningssøgende skal have mulighed for yderligere information om uddannelserne.

Trin 5: Planlægning/handling

På det sidste trin ønskes at strukturere valg for den vejledningssøgende og opfordre til handling fra dennes side. Dette gøres for at få den vejledningssøgende til at læse og tage stilling sine egne valg. Her ønskes også, at den vejledningssøgende skal tage stilling til, hvad de enkelte uddannelser kræver af vedkommende og opfordre til en stillingtagen eller en videre snak med vejledere. Desuden ønskes at få den vejledningssøgende til at koble sine egne tanker og argumenter på uddannelserne og skrive dem ned. Disse kan så bruges som udgangspunkt til snakken med vejlederen, familien, kæresten eller vennerne.

Planlægning og handling er en væsentlig pointe, der optræder både i empiri og teori. Det er et trin, der repræsenterer en afsluttende fase i vejledningsprocessen, hvor den vejledningssøgende skal opfordres til selv at søge yderligere informationer eller finde ud af hvad de enkelte uddannelser kræver, og hvad den søgende skal gøre for at kunne opfylde uddannelseskravene.

Opsummering

Undervejs i processen ønskes at informere de vejledningssøgende omkring, hvilke oplysninger de har afgivet til systemet. Denne opsummering optræder flere steder i processen, hvorfor brugeren hele tiden er opmærksom på de oplysninger de afgiver og dermed også sig selv. Der

gives også mulighed for at gå tilbage og rette i de informationer, hvis de med tiden ikke længere er gældende.

Gentagne gange har en opsummeringsfase optrådt i teorien og i empirien – både fra de foretagne interviews og fra den australske vejledningsportal www.myfuture.edu.au [Appendiks 11.2.5]. Den vejledningssøgende skal have mulighed for at kunne ændre de tidligere afgivne informationer og ønsker. Opsummering skal også have en konfronterende effekt, således at den vejledningssøgende skal tage stilling til sine valg. I den empiriske kontekstanalyse blev de vejledningssøgende flere gange konfronteret med deres valg for at sikre, at det rent faktisk er det de ønsker og ikke blot en trend eller periodisk tanke. Ved at lave en opsummeringsside kan de vejledningssøgende flere gange se deres valg på skrift, hvilket kan starte nogle nye overvejelser omkring deres valg. Dette gentages i teorien, hvor vejlederen flere gange opsummerer for den vejledningssøgende om, hvad de har snakket om i samtalen, eller får den vejledningssøgende til selv at opsummere. Dette er midler til at starte flere overvejelser hos den enkelte vejledningssøgende.

Med denne procesmodel som udgangspunkt kan det praktiske udviklingsforløb (prototyping) påbegyndes, hvilket vil blive dokumenteret i de efterfølgende kapitler.

7 KONCEPTUDVIKLING

I det efterfølgende kapitel dokumenteres udviklingsprocessen fra et meget tidligt stadie. Dokumentation omfatter både beskrivelsen og defineringen af de enkelte trin, der skal være på uddannelsenord.dk. Endvidere er det formålet, at der i dette kapitel skal skabes en forståelse for den proces, som er blevet gennemgået for at opnå det færdige koncept. I processen indgår der brainstorming, workshop, evaluering, præsentation, re-design, hvoraf flere af aktiviteterne vil blive en del af gentagne iterationer, før det endelige koncept er færdigudviklet.

Kapitlet er opdelt i to overordnede dele. Den første dokumenterer udviklingen fra idé til de første skitser, såvel håndtegnede som computerskitser. Den anden del vil præsentere konceptet, som danner grundlag for beslutningen om, hvorvidt revideringen skal implementeres eller ej. Målene med selve udviklingsprocessen er, at få udviklet en tidlig version af et designdokument dels med henblik på at overbevise udvalgsgruppen for interessetesten til at godkende, og gå ind for, det nye forslag. Dels at kunne påvirke Logimatic og uddannelsesord.dk's styringsgruppe til det samme, og dermed få dem til at kommittere tid og penge til at udføre revideringen af uddannelsenord.dk.

7.1 *Fra idé til skitse*

Processen, der ledte frem til et koncept, blev sat i gang af en workshop, der blev afholdt for primært at påbegynde en kreativ proces hos projektgruppen såvel som hos Logimatic og udvalgsgruppen [11.11 Meningskondensering af Workshop]. Udkommet fra workshoppen blev en lang liste af ideer og muligheder, der kan benyttes i den senere designfase. Denne liste blev reduceret til nogle få udvalgte muligheder, der blev fremhævet på baggrund af kriterier som realisme i forhold til implementation, økonomi og anvendelighed i studievejledning.

Tabellen herunder præsenterer hvorledes processen på uddannelsenord.dk skal struktureres. Med den øverste række repræsenteres hver overskrift for et trin i vejledningsprocessen. Hvert trin uddybes kort med en beskrivelse af formålet, samt hvordan dette tænkes realiseret.

	Identificere målgruppen	Generere personlig profil	Præsentere muligheder	Søge information	Planlægning og handling
Formål	Definerer profilen på testpersonen med henblik på at tilpasse testen til den enkelte. Samt opsamle information til en profil og opsummering	Identificerer brugerens personlige profil i form af interesser og interesseområder.	Mindske antallet af relevante uddannelser.	Præsentere afklarende information om uddannelses- og jobvalg.	Strukturere valg for den vejledningsøgende, og sætte disse i en helhed.
Hvordan	Finde placeringen i uddannelsessystemet.	Interesstest som kendt fra uddannelsenord.dk	Præsentere en "liste" med uddannelser på baggrund af de to foregående stadier, og derefter gennemgå en udvælgelsesproces.	Præsentere mere dybdegående og målrettet information.	Tilbyde "kritisk refleksion" ved at bede om argumenter og vise opsummeringer. Evt. ved hjælp af vejledningsguides ⁷ .

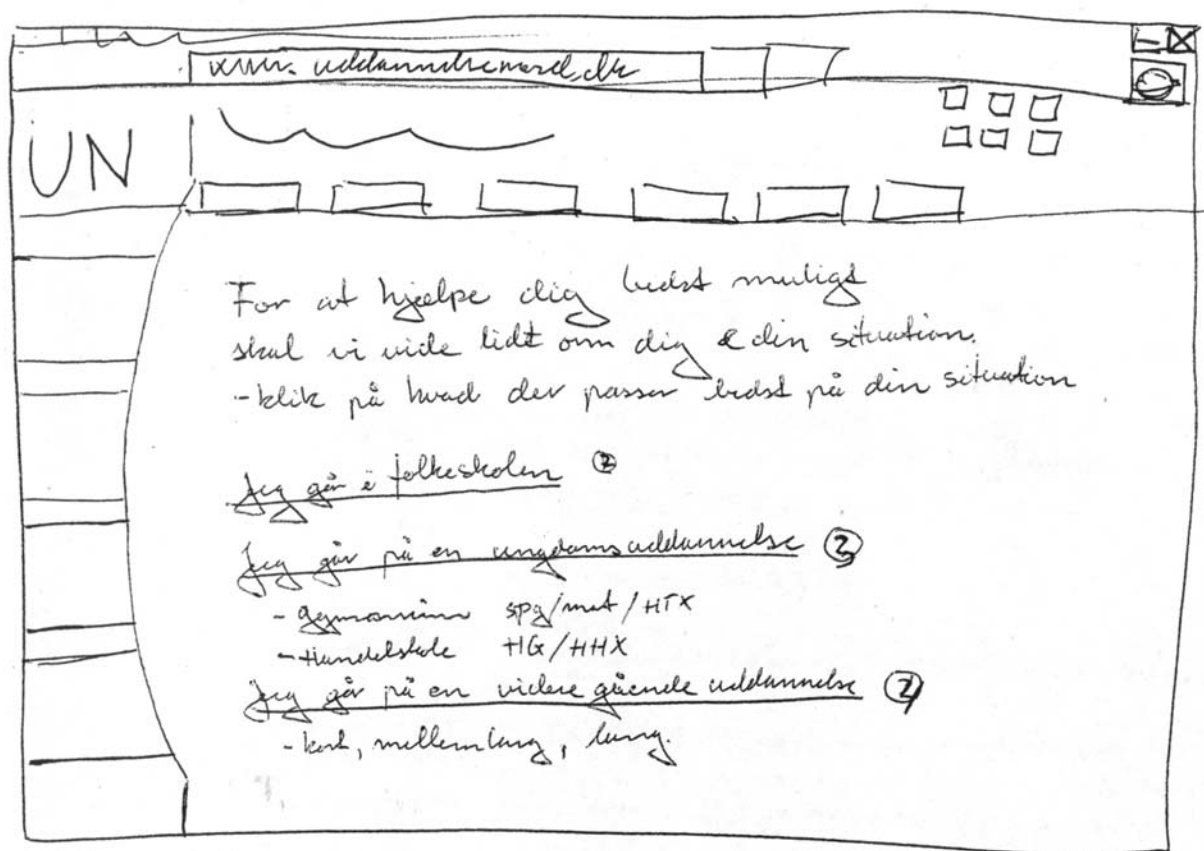
Trin 1: Identificere målgruppen

Dette trin er nyt i forhold til nuværende forløb på uddannelsenord.dk, hvilket er begrundelsen for at illustreret det med nedenstående skitse [Figur 8: En skitse af hvordan det indledende trin på uddannelsenord.dk kunne opbygges.]. Figureerne er en fastholdelse af ideer og tanker, der senere gør det lettere at forholde sig til forslagene, end hvis forslagene udelukkende var baseret på en tekstuel beskrivelse.

At opdele brugerne i målgrupper gør det lettere at få mere relevant testmateriale igennem interresstest, visning af uddannelse og hvilke vejledningsguides, der skal være tilgængelig for den enkelte bruger. Valgene repræsenterer indførsel af nyt funktionalitet i forhold til uddannelsenord.dk samt en genbrug af eksisterende data, hvilket reducerer omkostningerne ved at indføre dem. De valgte muligheder, der skal anvendes i revideringen, er listet herunder:

- a. Indtastningsfelt til navn med henblik på at kunne henvende sig *direkte* til den vejledningsøgende.
- b. Identifikation af uddannelsesniveau med henblik på at kunne målrettet efterfølgende tekst og tests.

⁷ Vejledningsguides er et fænomen fra uddannelsenord.dk, hvor den vejledningsøgende bliver gjort opmærksom på forskellige faktorer, der har indvirkning på den situation som den pågældende befinder sig i.

Figur 8: En skitse af hvordan det indledende trin på uddannelsenord.dk kunne opbygges.

Trin 2: Generere personlig profil

Formålet med trin 2 er at give systemet tilstrækkelig data til at bestemme hvem den vejledningsøgende er (Identificere målgruppe + Personlig profil), således at det senere kan lave kvalificerede bud på passende uddannelser og eventuelt jobs.

Den vejledningsøgende gennemgår et antal tests og spørgsmål for at fastlægge sin personlige profil indenfor diverse områder. Testene målrettes den vejledningsøgendes målgruppe.

- En interestetest til at identificere interesseområder. Testen er af samme form som nuværende på uddannelsenord.dk.
- Et indtastningsfelt til "fritekst", hvor der er mulighed for at skrive noget om fritidsinteresser. Til inspiration for den vejledningsøgende kunne der optræde eksempler på fritidsinteresser. Blandt andet kunne der inddrages musik, sport, fritidsarbejde.

Trin 3: Præsentere muligheder

Trinnet repræsenterer ikke ny funktionalitet, men findes allerede på uddannelsenord.dk og indeholder en repræsentation af uddannelser, der stemmer overens med input i de to første trin. Til at løse denne opgave er en liste, som den der eksisterer på uddannelsenord.dk, blevet valgt.

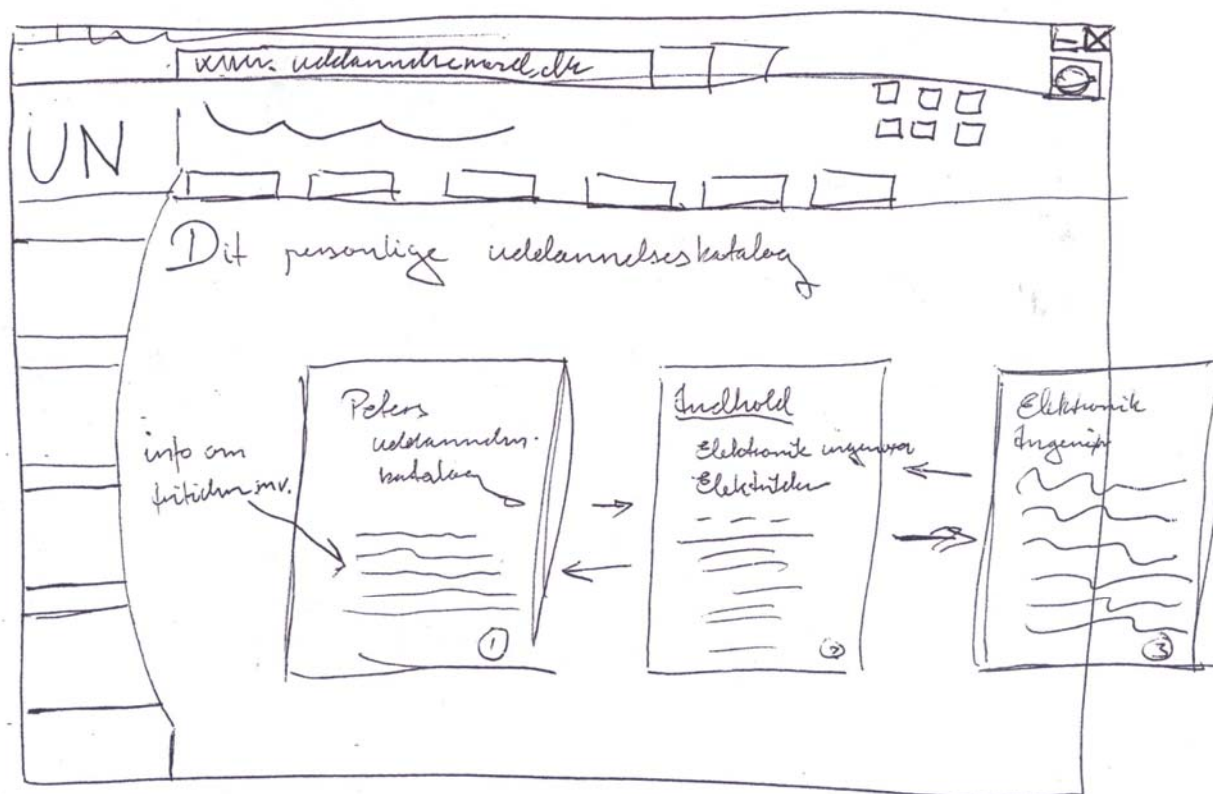
- a. Ud fra trin 1 og trin 2 fremkommer relevante/realistiske uddannelsesmuligheder. Disse kan præsenteres som en liste (kolonne), hvor brugeren har mulighed for at udvælge de uddannelser, som vedkommende finder mest interessante.

Trin 4: Søge information

Ud fra listen af uddannelser præsenteret på trin 3 kan den vejledningssøgende på dette trin finde uddybende information, der giver et bedre grundlag for den søgendes beslutning. Disse informationer findes også på uddannelsenord.dk. Et koncept til trin 4 er skitseret på Figur 9: Skitse til trin 4 og "uddannelseskataloget" der refereres til ved flere af løsningsmulighederne.

- a. Når man har valgt hvilke uddannelser, man vil undersøge nærmere, bliver man præsenteret for sine valg, og man bekræfter så endeligt sine valg. Efterfølgende vil der blive genereret et uddannelseskatalog, specielt tilrettet til personen. I uddannelseskataloget får den enkelte uddannelse mulighed for at præsentere sig. Der vil være kontaktmuligheder, og for eksempel mulighed for at chatte med en studerende, studievejleder eller anden relevant person. (indenfor en begrænset tidsperiode).

Figur 9: Skitse til trin 4 og "uddannelseskataloget" der refereres til ved flere af løsningsmulighederne.

Trin 5: Planlægning og handling

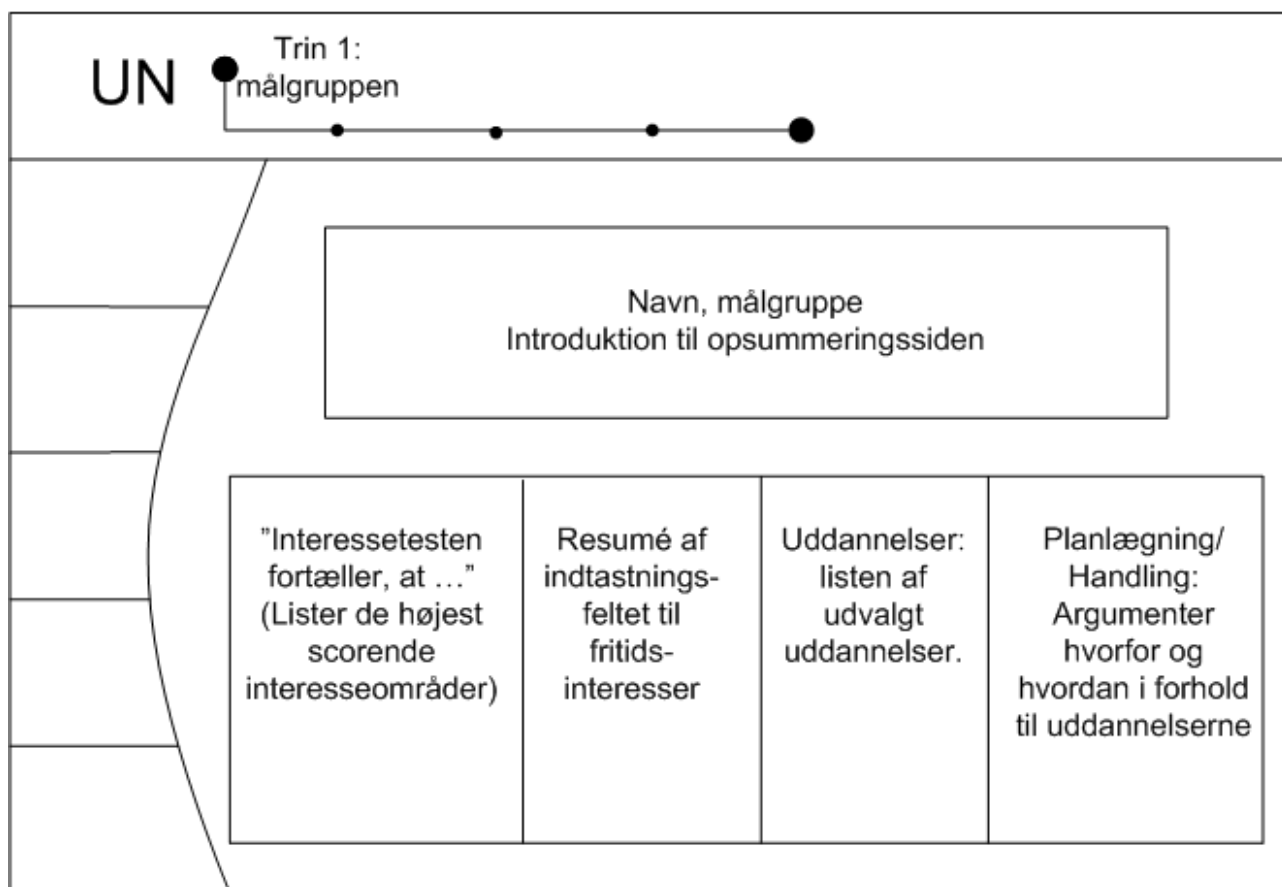
Dette trin er nyt i forhold til processen på uddannelsenord.dk lige nu. Det repræsenterer umiddelbart ikke ny funktionalitet, men en proces, der ønskes påbegyndt i den vejledningssøgendes hoved for trinvis at kunne forbedre beslutningsprocessens grundlag. Slutteligt vil opsummeringen blive sammensat til et skærmbillede, der minder om, hvilke valg der er foretaget i forløbet. Dette gøres for at skabe overblik for den vejledningssøgende. Løsningsmulighederne for at gøre dette er listet herunder:

- a. Den uddannelsessøgende har nu haft mulighed for at læse uddannelseskataloget, og kontakte relevante personer med henblik på at få mere information. Der er nu grundlag for at lave en rangordning af de forskellige uddannelser, og bytte om på siderne i kataloget. Samtidig skal der være mulighed for at argumentere for, hvorfor netop disse uddannelser er i kataloget. Udover argumentation kunne der være en beskrivelse af, hvordan man har i sinde at nå målet – en handlingsplan.

- b. Der vil også være mulighed for at udskrive kataloget, så man kan vise og diskutere det med venner, familie og vejlederen. En mulighed kunne også være at sende/e-maile uddannelseskataloget til sig selv eller vejlederen.

”Trin 6”: Opsummering

Den vejledningssøgende skal have mulighed for at se, hvad der er blevet indtastet, og hvilke uddannelser der er blevet valgt. Derfor skal der laves en opsummeringsside. Denne skal være tilgængelig under hele forløbet på uddannelsenord.dk, så den også kan bruges som en slags huskeside eller statusside. På denne opsummeringsside er det muligt at se, hvad der er skrevet ind, og hvad der mangler at blive udfyldt. Et udkast til designet af denne side ses på Figur 10: Computerskitse af løsningsforslag til "Opsummering".

Figur 10: Computerskitse af løsningsforslag til "Opsummering"

Denne gennemgang af trinnene indeholdt i vejledningsforløbet og listen af løsningsmuligheder præsenteret til hvert trin, udgør grundlaget for den videre udvikling af et koncept, som skal

godkendes, før en implementering påbegyndes. Ovenstående løsningsmuligheder og skitser bliver præsenteret for udvalgsgruppen, som vil bidrage med input til næste iteration [7.3 Koncept til godkendelse] og mødet behandles herunder. Efter fremlæggelsen af de forskellige løsningsforslag begrænses løsningsmulighederne, så de mest urealistiske forslag bliver bortrationaliseret. Derefter fremstilles nogle computertegninger for bedre at kunne fremvise designet.

7.2 Fremlæggelse af forskellige løsningsforslag

Torsdag den 15. april kl. 13-15.30 fremlagde projektgruppen i samarbejde med Thomas Munch forskellige løsningsforslag til den procesmodel, der blev fastlagt ud fra workshoppen [Appendiks 11.11]. Først blev den færdige model verificeret [Figur 7: Vejledningsmodel udarbejdet fra kontekstanalysen og teori.], hvorefter de enkelte trin blev diskuteret og holdt op mod de udarbejdede løsningsforslag.

På mødet deltog systemudvikler Thomas Munch, redaktør Maria Bærentsen, studievejleder Anja Lønne Kallestrup og de to speciale studerende Peder Elgaard og Christian Gundersen. Der var afbud fra studievejlederne Anne Bollerslev og Søren Spanner. I forhold til afbud var det selvfølgelig beklageligt, at kun én ud af tre vejledere kunne være med til at give feedback på de ændringsforslag, der blev fremlagt. Det skal dog nævnes, at Anne Bollerslev havde en væsentlig rolle i forhold til workshoppen [11.11 Meningskondensering af Workshop], der dannede grundlag for løsningsforslagene og modellen, og hendes kommentarer må derfor betragtes som indlejret i det materiale, der blev fremlagt og godkendt af udvalget. Søren Spanner har efterfølgende fremsendt sine fyldestgørende kommentarer, der er blevet overvejet og indarbejdet i det endelige løsningsforslag.

Der var på forhånd udsendt skriftligt materiale om, hvilke ændringsforslag der var tiltænkt. Det var disse ændringsforslag, som udvalget skulle forholde sig til. Første punkt på dagsordenen var at blive enige om en procesmodel for vejledning, samt se på hvordan modellen adskilte sig fra den nuværende på uddannelsenord.dk. I forhold til hvad, der er implementeret på uddannelsenord.dk, repræsenterer det første og femte trin af den nye model det, der adskiller de to modeller. Modellen blev forklaret og diskuteret inden alle deltagere på mødet kunne give en positiv tilkendegivelse af, at modellen er afdækkende for vejledningen på en fyldestgørende og forsvarlig måde. Specielt blev trin et og to mødt med stor begejstring, da alle anpartshavere i uddannelsenord.dk har tilkendegivet et behov for en differentiering i portalens indhold – et

behov der med trin et og to, nu kan imødekommes ved at målrette tekst og indhold til det enkelte individ. Modellen blev derfor ikke bearbejdet yderligere, da alle kunne tilslutte sig den.

Udover det tilsendte materiale havde projektgruppen forberedt en række skitser af skærmbilleder til udvalgte løsningsforslag, således der lettere kunne skabes en fælles forståelse af, hvad et løsningsforslag kunne udmønte sig i.

En generel holdning fra både Anja Lønne Kallestrup og Maria Bærentsen var en skepsis imod at inddrage for mange elementer fra den mundtlige tradition. Argumentet for at inddrage og mediere flere af disse elementer var, at de i den nuværende vejledning bliver fremhævet som særdeles vigtige og uundværlige i forhold til at påbegynde den proces, der skal til for at opnå den selverkendelse, der er et nødvendigt element i forbindelse med uddannelse og erhvervsvalg. Hverken Anja Lønne Kallestrup eller Maria Bærentsen undervurderede værdien af dette, men henviste til at nytteværdien ville være svær at se, og at indholdet på uddannelsenord.dk allerede er betydelig samt, at mere ”støj” vil trække ned i forhold til kvalitetsniveauet. Endvidere var både Thomas Munch og Maria Bærentsen meget opmærksomme på, hvilke relationer/data de enkelte løsninger ville kræve. Flere løsningsforslag blev derfor diskuteret og forkastet, da det ville afkræve betydelige ressourcer fra flere af uddannelsesinstitutionerne. Maria Bærentsen påpegede, at det ofte er en sekretær, der skal levere de data, som uddannelsenord.dk kræver af uddannelsesinstitutionerne. Det kan hverken uddannelsesinstitutionerne eller uddannelsenord.dk være tjent med. Det er dog en realitet, og Maria Bærentsen argumenterer derfor hen imod, at ændringsforslagene skal belaste uddannelsesinstitutionerne så lidt som muligt.

De fem trin blev gennemgået og herunder hvert enkelt løsningsforslag. Både Anja Lønne Kallestrup og Maria Bærentsen havde mange og gode kommentarer til flere af løsningsforslagene, og på baggrund af de input, der kom fra mødet, blev de oprindelige forslag revideret og sammenskrevet til ét samlet forslag, der vil blive præsenteret senere i rapporten.

7.3 Koncept til godkendelse

Dette afsnit repræsenterer den sidste udvikling af trinene på uddannelsenord.dk, og samtidig det endelige beslutningsgrundlag som Logimatic og styringsgruppen skal tage stilling til. Fra sidste iteration er der sket en udvikling, idet der nu fremstår næsten færdige skærmbilleder, som gør det lettere at tage stilling ud fra. Desuden er foretaget en estimering af konceptet og

beskrevet hvilke data, der skal bruges for at kunne implementere de enkelte muligheder. Hvert trin vil kort blive defineret ved en beskrivelse af formålet med trinnet, hvorefter løsningsforslaget bliver præsenteret.

Først opstilles nogle overordnede mål og rammer for hele konceptet. Det første er det overordnede formål med forslaget. Beslutningsstøttesystemet skal fungere som et værktøj, der kan:

- Afklare den vejledningssøgendes personlige profil
- Afdække uddannelsesmuligheder efter personlig profil
- Hjælpe med at finde relevant information, der kan støtte en beslutning vedrørende et uddannelsesvalg.
- Hjælpe med at strukturere valg og planlægge handling.

I forbindelse med udviklingen af dette værktøj opstilles nogle overordnede krav:

- Systemet skal tage hensyn til de etiske retningslinier udarbejdet af Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning. [12.1 Etiske retningslinier]
- Systemet skal tilgodesee alle målgrupperne på uddannelsenord.dk.

De overordnede målgrupper er:

- Børn fra 6. til 10. klasse.
- Unge på ungdomsuddannelserne.
- Unge på de videregående uddannelser.
- Unge (17-25) og voksne, der ønsker at vende tilbage til uddannelsessystemet, herunder med henblik på efter- og videreuddannelse.

Udover disse målgrupper skelnes imellem brugere, der er afklaret eller ej i forhold til uddannelsesvalg.

Med disse ovenstående forbehold følger det endelige forslag, som blev præsenteret for styringsgruppen, der er portalens øverste myndighed repræsenteret ved en leder fra hver af de uddannelsesinstitutioner, som er medlem af uddannelsenord.dk. Som hidtil i kapitlet præsenteres formålet med trinnet kort, så det står klart i erindring. Derefter følger det konkrete løsningsforslag og design. Da trin 2-4 repræsenteres på samme måde som nuværende version på

uddannelsenord.dk fremstilles ikke et skærmbillede til dem, men der henvises til de respektive trin på uddannelsenord.dk.

Trin 1: Bestemme målgruppe

Formål: At bestemme hvilken målgruppe, som den vejledningssøgende befinder sig i, således at systemet efterfølgende kan målrette og differentiere sine tests, tekster, spørgsmål med mere efter den pågældende målgruppe.

Løsningsforslag

Betingelse: Brugeren er oprettet og logget på. **Resultat:** En målgruppe-profil som er relateret til brugeren via Login.

Spørgsmål

1. Spørgsmål: Hvad er din nuværende situation?

1: Folkeskoleelev	2: Gymnasieelev	3: På en erhvervsuddannelse	4: På en videregående uddannelse	5: I arbejde	6: Ledig
-------------------	-----------------	-----------------------------	----------------------------------	--------------	----------

2. Spørgsmål (Vises kun hvis der på 1. niveau er valgt 5 eller 6): Hvad er det højeste uddannelsesniveau du har gennemført?

1: Folkeskole	2: Gymnasielevelt niveau	3: En erhvervsuddannelse	4: En videregående uddannelse
---------------	--------------------------	--------------------------	-------------------------------

3. Spørgsmål: Har du bestemt dig for en uddannelse, som du vil starte på, eller ønsker du at uddannelsenord.dk skal hjælpe dig med at finde en uddannelse?

1: Ja – Jeg har bestemt mig for en uddannelse	2: Nej - Jeg har ikke bestemt mig og vil gerne have hjælp.
---	--

4. Spørgsmål: I hvilken kategori vil du placere dig selv?

1: Jeg er praktiker og kan lide at bruge mine hænder	2: Jeg er både praktisk og teoretisk orienteret	3: Jeg er teoretisk orienteret og kan lide at læse.
--	---	---

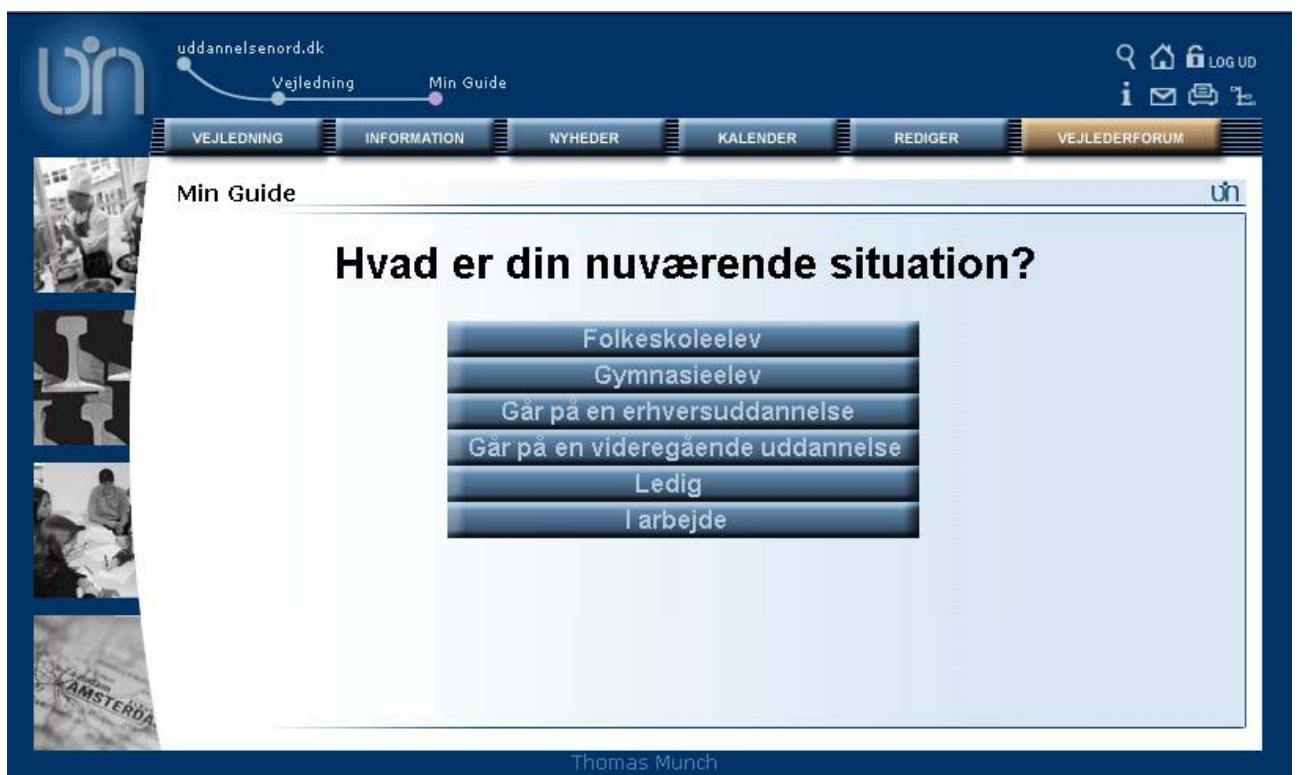
Eksempler på målgrupper

Disse spørgsmål kan kombineres til 72 forskellige målgrupper for eksempel:

	Eksempel 1	Eksempel 2	Eksempel 3	Eksempel 4
Situation	Folkeskoleelev	Gymnasieelev	Ledig	Arbejder
Adgangsgivende niveau	Folkeskole	Gymnasialt niveau	Gymnasialt niveau	En erhvervsuddannelse
Bestemt uddannelse	Nej	Ja	Nej	Nej
Kategori	Praktiker/ Teoretiker	Teoretiker	Teoretiker	Praktiker

Design

Målgruppen bestemmes efter, at den vejledningssøgende har svaret på 3 til 4 spørgsmål, som på nedenstående illustration Figur 11: Koncept til trin 1. Hvert svar fører brugeren videre til næste spørgsmål. Efter endt besvarelse føres brugeren videre til trin 2 (Generere personlig profil). Hvis brugeren har bestemt sig for en uddannelse (Svaret JA til spørgsmål 3) springes til en søgefunktion, hvor han kan udvælge uddannelsen og føje den til opsummeringen.

Figur 11: Koncept til trin 1.

Estimering

Når stamdata først er oprettet til dette trin, kræves der ingen yderligere vedligeholdelse fra institutioner eller andet.

Database/Kode objekter: Et profil-objekt der relaterer til en bruger.

Samlet estimat: 40 timer

Trin 2: Generere personlig profil

Formål: At give systemet en god idé om hvem den vejledningssøgende er, således, at systemet senere kan lave kvalificerede bud på passende uddannelser. Oplysninger indsamlet på trin 1 vedrørende målgruppen indgår som en del af profilen og bestemmer diverse muligheder og formuleringer på dette niveau.

Den vejledningssøgende gennemgår et antal test og spørgsmål for at fastlægge sin personlige profil indenfor diverse områder. Testene målrettes ud fra den vejledningssøgendes målgruppe.

Løsningsforslag

Et eller flere af nedenstående løsningselementer kan inddrages til at generere en personlig profil og hjælpe med dette.

1. Indskriv dine fritidsinteresser

Her er der mulighed for at skrive om fritidsinteresser eller generelt om interesser. Denne mulighed skal kun være til stede ved nogle af målgrupperne (Folkeskole- og gymnasieelever), idet det kan diskuteres, hvor relevant det er for universitetsstuderende at skrive om deres interesser. Til gengæld vil det være relevant for en folkeskoleelev at inddrage sine interesser i overvejelserne om fremtiden. Jævnfør trin 1 bliver det muligt at målrette testen alt efter hvor den vejledningssøgende er i forløbet.

Estimering

Databehov: Ingen – Brugeren indtaster selv en tekst som bliver gemt i databasen og relateres til brugeren.

Vedligeholdelse: Klares af brugerne selv.

2. Interessetest

Interessetest til at identificere interesseområder af samme form som nuværende på uddannelsenord.dk. Testen brydes op i et spørgsmålsæt til hver målgruppe.

Estimering

Databehov: Benytter eksisterende stamdata fra test (18 interesseområder og 144 spørgsmål)

Vedligeholdelse: Tilknytning imellem nye/redigerede uddannelser og interesser

Estimat: 0 timer.

Andre præferencer

Ud over testene kan den vejledningssøgende sætte præferencer op for:

- Præferencer til uddannelsesvarighed.(max 2½ år; 2½-4 år samt 4-7 år)
- Præferencer til beliggenhed (udvælgelse af geografiske områder i Nordjylland)
- Økonomi under uddannelsen

Trin 3: Afdække muligheder

Formål: At give den vejledningssøgende et kvalificeret bud på uddannelser (eller jobs), der interesserer ham/hende og præsenterer dem på en overskuelig måde.

De informationer, der er indsamlet i de foregående trin omkring målgruppen og den personlige profil, sammenholdes med de data, der findes i systemet omkring de forskellige uddannelser. Ved at sammenligne profilen og de relationer, der er i databasen imellem profilen og uddannelser, kan systemet ved hjælp af algoritmer udvælge uddannelser, som matcher den vejledningssøgendes profil.

Løsningsforslag

1. En liste i en prioriteret rækkefølge, efter graden af matchning til den personlige profil. Dog vil matchningstallet ikke fremgå af listen på de enkelte uddannelser eller jobs, da den vejledningssøgende kan tillægge dette tal en stor betydning. Listen af uddannelser skal sideinddeles, så der ikke optræder mere end cirka 30 uddannelser på hver side, så det forbliver overskueligt. Det skal være muligt at få en kort beskrivelse af hver uddannelse ved at placere musemarkøren over titlen på uddannelsen.

Det skal være muligt at vælge de uddannelser fra listen ud, som den vejledningssøgende ønsker at prioritere højest.

Estimering

Databehov: en liste udvalgt på baggrund af 1 og 2. En sorteringsalgoritme der skal bruges til at strukturere de forskellige uddannelser med.

Trin 4: Søge information

Formål: At give den vejledningssøgende idéer til andre steder at søge information og huske ham på forhold, som han bør undersøge inden han træffer et job- eller uddannelsesvalg.

Løsningsforslag

1. Via én målgrupperettet vejlednings-/beslutningsguide vil den vejledningssøgende få gode råd til, hvilke områder han bør afklare nærmere, før han foretager sit endelige uddannelses- eller jobvalg. Disse guider opbygges som på uddannelsenord.dk med forskellige guider og tilhørende emner til forskellige målgrupper. Ud for hvert råd i guiden, vil der være mulighed for at tilføje rådet til den vejledningssøgendes personlige checkliste.

Databehov: Relationer imellem målgrupper og informationsbehov.

Vedligeholdelse: En cirka årlig gennemgang af emnerne.

2. Når man på Trin 3 har valgt hvilke uddannelser, man vil undersøge nærmere, kan man på opsummeringsskærmbilledet blive præsenteret for sine valg. Her kan man så klikke på de udvalgte uddannelser og se alle de informationer der er relateret til den enkelte uddannelse.

Estimering

Databehov: en fyldestgørende beskrivelse af uddannelsen.

Vedligeholdelse: ”siderne” i opsummeringen kræver opdatering i samme omfang som de nuværende beskrivelser af uddannelserne.

3. Brugere vil kunne se relaterede muligheder og ”mest sete uddannelser” af andre vejledningssøgende, der også har set den pågældende. I stil med kundeservice på amazon.com. ”Kunder, der tidligere har købt denne bog, købte også disse.” Denne information vil være tilgængelig under visningen af den enkelte uddannelse under titlen ”Vejledningssøgende der har haft denne uddannelse blandt sine favoritter, har også haft disse.”

Estimering

Databehov: historik der relaterer uddannelserne mellem hinanden i forbindelse med at opsummeringen bliver genereret. Alle tilvalgte uddannelser for alle profiler ligger i databasen.

Vedligeholdelse: Ingen. De vejledningssøgende genererer selv data, når de vælger deres favoritudannelser.

Trin 5: Planlægge og handling

Formål: Strukturere valg for den vejledningssøgende, og sætte disse i en helhed.

Mange af de aktiviteter der knytter sig til dette trin vil ikke foregå på portalen, men på portalens opsummeringsside kan de dokumenteres.

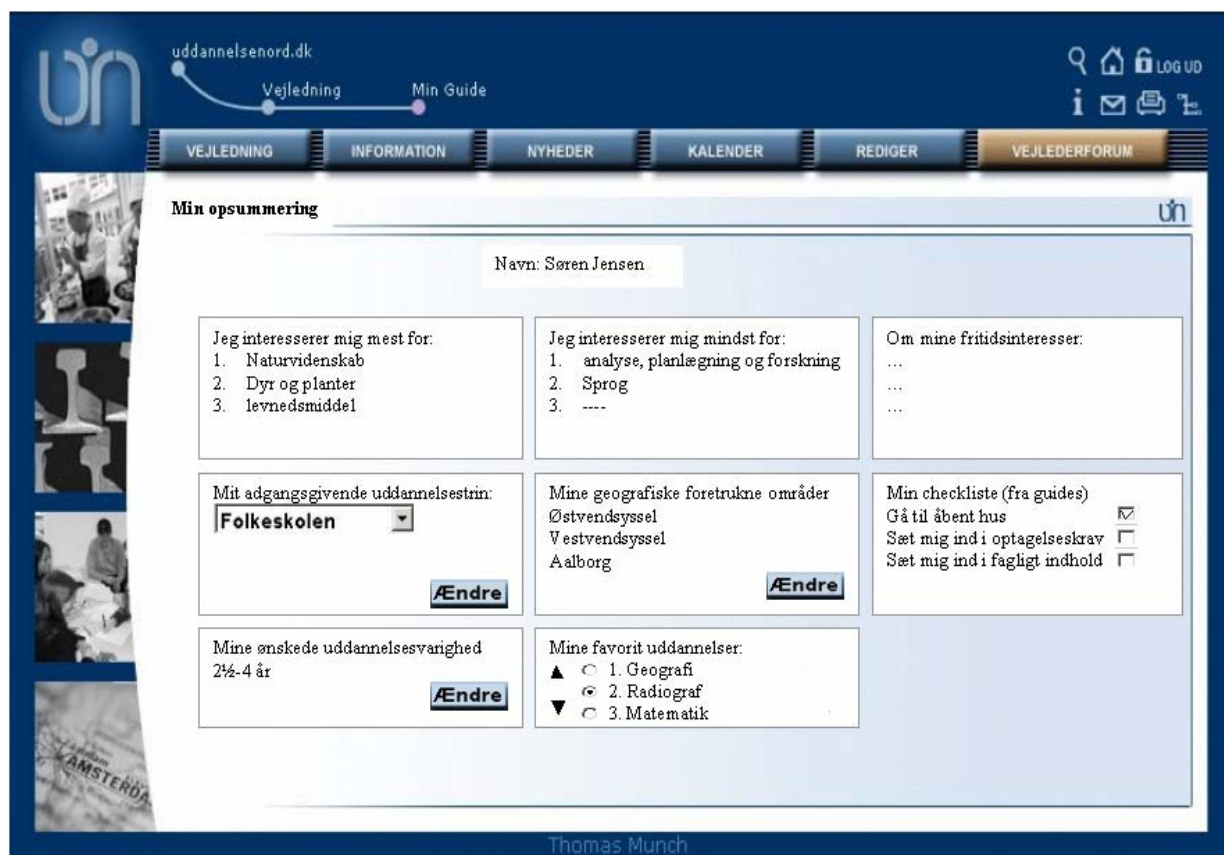
Løsningsforslag

1. Den uddannelsessøgende har nu haft mulighed for at læse opsummeringen, og kontakte relevante personer med henblik på at få mere information. Der er nu grundlag for at lave en rangordning af de forskellige uddannelser, og bytte om på prioriteringen af disse på opsummeringsskærmbilledet. Mulighed for at gennemgå aktiviteter og afkrydse disse som fuldførte under ”Min checkliste” på opsummeringsskærmbilledet. Der vil være mulighed for at udskrive opsummeringen, så man kan vise og diskutere det med venner, familie og vejlederen.

Mulighed for at generere et link til en ikke redigerbar version af opsummeringsside, som så kan sendes til for eksempel en vejleder.

Opsummering

For at den vejledningssøgende hele tiden kan følge med i sine testresultater/profil, ønskeuddannelser m.m. vil der være et skærmbillede som opsummerer. Forslaget til ”trin 6” kan ses på Figur 12: Koncept til Opsummering.

Figur 12: Koncept til Opsummering.

Opsummering: hvad er dine ønsker? Hvad vil du ikke? Måske skal der også inddrages informationer fra trin 1 omkring målgruppen. Ingen databehov eller vedligeholdelse. Der skal være mulighed for hele tiden at klikke sig ind på opsummeringssiden, og se hvad der står.

Estimering

40 timer

De valgte uddannelser: det skal være muligt at se hvilke uddannelser den vejledningssøgende har udvalgt.

Træffe beslutninger

Systemet træffer ingen beslutninger. Den genererer forslag til uddannelser og sorterer disse efter graden af lighed til den personlige profil. Forslagene skal tjene som inspiration for den vejledningssøgende og afdække muligheder, som den vejledningssøgende ikke før har overvejet.

Den vejledningssøgende kan udskrive sin personlige profil (testresultater) og forslag til uddannelser, der kan drøftes i samspil med for eksempel en studievejleder.

7.4 Styringsgruppens godkendelse af konceptet

Efter færdiggørelsen af forslaget til revidering af uddannelsenord.dk og design af skærmbilleder, blev der indkaldt til et styringsgruppemøde, onsdag d. 28. april 2004, kl. 10-11.30 på Logimatic. Styringsgruppen er uddannelsenord.dk's øverste myndighed, og er det politiske organ, der skal give accept før, at implementeringen af ændringerne kan begynde. Dette afsnit skal dokumentere forløbet og resultatet af mødet. Begrundelsen for at inddrage denne procesbeskrivelse skyldes vægtningen af udfaldet. Formålet med designforløbet har som nævnt i indledningen til dette kapitel til dels været at påvirke Logimatic med flere til at godkende og afsætte penge til at udføre implementationen. Et af projektets succeskriterier afhænger således af denne beslutning.

Til stede fra styringsgruppen var:

Hardy Pedersen, Nordjyllands Amt. Grimur Lund, Logimatic A/S. Lisa Andersen, Det vejledningsfaglige Udvalg. Michael Johansson, Nordjysk Erhvervsakademi. Preben Sørensen, Aalborg Universitet. Erik Plamböch Larsen, Socialpædagogisk Seminarium.

Indledningsvis fremlagde Thomas Munch besøgsstatistikken for portalen, og fortalte kort om tiltag i forbindelse med markedsføringen og andre tiltag for at få flere besøgende.

Efter en generel information gennemgik Thomas Munch, Peder Elgaard og Christian Gundersen i fællesskab det nye forslag. Først blev den nye femtrins vejledningsmodel forklaret og sammenlignet med det eksisterende på uddannelsenord.dk. Herefter præsenterede projektgruppen, hvordan modellen er blevet til ud fra teori, empiri og kendskab til systemudvikling. Efterfølgende blev der præsenteret forskellige skærmbilleder af de nye tiltag, og den nye funktionalitet blev forklaret.

Overordnet var styringsgruppen positivt stillet, specielt var Lisa Andersen som repræsentant for Det vejledningsfaglige Udvalg begejstret for tiltagene. Hun kunne se den nye funktionalitet som en god støtte til hendes daglige vejledning og følte sig på ingen måde truet af IT-systemet. Også Michael Johansson fra Nordjysk Erhvervsakademi fremhævede at opsummeringsfunktionaliteten kunne være med til at fastholde eleverne på deres beslutninger og overvejelser. Specielt da en ny vejledningsreform tager vejlederen væk fra skolen og nærmiljøet. Det personlige forhold til eleven og nærmiljøet vil som en følge heraf blive svækket, og adgang til skriftligt

materiale om elevernes tanker, overvejelser og argumenter bliver et godt redskab til at kunne vejlede den enkelte ud fra.

Både Lise Andersen og Michael Johanssons argumenter blev vel modtaget hos de øvrige i styringsgruppen. Preben Sørensen fra Aalborg Universitet, påpegede dog, at det der har drevet portalen indtil nu, har været *interessetesten*, og at man ikke må glemme at udvikle den. En god pointe som både Thomas Munch, Grimur Lund fra Logimatic samt de to specialestuderende tog til sig. I den forbindelse fremhævede Michael Johansson og Hardy Pedersen, at den fremlagte revidering kunne være det, der skulle til for at få institutionerne til at gentegne deres abonnement på uddannelsenord.dk. Institutionernes holdning til uddannelsenord.dk er usikker, i og med at der ikke har været meget information om indholdet på den landsdækkende uddannelsesportal.

Tidspunktet for udsendelse af kontingentindbetalingskort blev drøftet. I forhold til sidste opkrævning skulle opkrævningen ud nu, men Hardy Pedersen, kontingentansvarlig, fremlagde sit synspunkt, at kontingentet skulle udsendes primo juni, og at revideringen også skulle ligge klar til dette tidspunkt, således at institutionerne kan se, hvad de får af opdatering/udvikling for deres kontingentpenge. Grimur Lund var enig i denne beslutning og tilkendegav, at Logimatic kunne gennemføre opgaven indenfor denne tidsramme.

Således blev det besluttet, at revideringen af portalen skulle gennemføres som fremlagt med deadline 8. juni 2004 under rammerne 150.000 kr. med cirka 200 arbejdstimer.

8 REFLEKSION

Gennem projektet har der været flere gode og spændende pointer, der har været svære at forfølge, dels på grund af manglende resurser i tid og arbejdskraft, dels på grund af en splittet forpligtelse mellem projektgruppens akademiske arbejde og forpligtelser overfor den eksterne samarbejdspartner. Der vil i dette afsnit blive reflekteret over nogle af disse observationer, og der vil blive fremhævet nogle pointer, som projektgruppen kan relatere til en større sammenhæng og generel brug i forbindelse med informatikerens arbejdsopgaver.

8.1 Inddragelsen i udformning af tilbud til kontraktarbejde

Projektet har gennem hele forløbet, både niende og tiende semester, beskæftiget sig med uddannelsenord.dk som case. I et lidt anderledes og større perspektiv indgår portalen som et pilot-projekt for samarbejdspartneren, Logimatic. Virksomheden har opbygget et erfaringsgrundlag med udviklingen og implementeringen af et informationssystem i en fremmed kontekst. Logimatic ønsker nu at drage nytte af dette erfaringsgrundlag og genbruge den domæneviden, som arbejdet med uddannelsesportalen har bibragt virksomheden. En mulighed for dette er i forbindelse med udviklingen af en landsdækkende uddannelsesportal, der er blevet udbudt af Undervisningsministeriet. Vinder af den overordnede kontrakt er et konsortium af Schultz og Krak. Ingen af de to nævnte virksomheder har dog domæneviden i forhold til studievejledningskonteksten, og Logimatic har derfor tilbudt sig som underleverandør i udviklingen af et uddannelsesbeslutningsstøttesystem, da der ikke findes andre danske firmaer/portaler, der på nuværende tidspunkt har en løsning, der fungerer og kører. Den første kontakt til konsortiet blev skabt tidligt på tiende semester, hvor projektgruppen blev inddraget. Det påvirker samarbejdet i den forstand, at Logimatic har gjort brug af projektgruppen som sparringspartner i forbindelse med konstruktionen og specificeringen af tilbuddet til Schultz og Krak, og senere Undervisningsministeriet. Projektgruppen har haft en betydelig rolle i forhold til beskrivelsen af beslutningsstøttedelen, da det har været interesseområdet for de to specialestuderende. De studerendes bidrag til tilbuddet er blevet taget seriøst, og tilliden har da også været et stort ansvar. Et af de største bidrag fra de studerende har været kontekstundersøgelsen, der har været med til at give virksomheden en yderligere forståelse for hvilke behov, der er i domænet. Det er også denne viden, som Logimatic fremhæver som spidskompetence i forbindelse med deres korrespondance med Schulz og Krak. Konklusionen på dette må være, at der for at kunne udvikle et godt informationssystem er behov for en indgående kontekstforståelse, og hvis denne ikke haves, inddrages den gerne via ekstern samarbejdspart-

ner. Det kunne være i form af studerende, som fortager forskellige teoretiske og praktiske undersøgelser, eller en underleverandør som Logimatic, der tidligere har arbejdet i konteksten.

8.2 Vejledningsprocessen

Opgaven med at udarbejde en vejledningsmodel til en given kontekst – i dette tilfælde en teknisk implementering – har givet anledning til en refleksion, der understreger vigtigheden af en fællesforståelse for, hvad der udvikles og ikke mindst hvorfor.

I forbindelse med kontekstanalysen var nogle af resultaterne modstridende. På den ene side viste analysen, at vejledningen i den nuværende form har essentielle elementer, der støtter en længerevarende proces. Overfor står analysen af praksis med de vejledere, som er blevet inddraget i konceptudviklingen. Disse vejledere var meget tilbageholdende i forhold til at inddrage elementer fra den praktiske vejledning, der blot havde til formål at støtte den længerevarende vejledningsproces.

En forklaring på dette modsætningsforhold kan skyldes, at der ikke har været klarhed om hvorfor det er nødvendigt at revidere uddannelsenord.dk. Har det overordnede mål med uddannelsenord.dk således været at støtte vejledningen (både proces- og refleksionsmæssigt), eller har portalen til hensigt at lave et beslutningsstøtteværktøj, der mest muligt kvalificeret skal kunne liste relevante uddannelser?

Kontekstanalysen viste, at der er utrolig mange faktorer, der spiller ind på uddannelses- og erhvervsvalget. Der kan blandt andet nævnes fritidsinteresser, faglig dygtighed i de enkelte fag, forældrenes job, gode oplevelser, praktik, hvad vennerne gør, beskæftigelsesmuligheder, lønforhold, geografisk placering og mange flere. De enkelte faktoreres sammenhørighed og påvirkning gør uddannelses- og erhvervsvalget til en svær proces og kompleks beslutning. Der kan argumenteres for, at der skabes mulighed for at gennemløbe flere iterationer ved at påbegynde processen tidligt og derved udvikle ideerne hen mod en løsning, der er optimal for den enkelte, og hvor den endelige beslutning forhåbentlig også bliver den rigtige. Set med tilbageblik kan det beskrevne modsætningsforhold forklares ved en uklar definition af portalens rolle i forhold til vejledning. Konfrontationen mellem resultaterne fra den empiriske kontekstanalyse og de forbehold, der kom fra de udviklings inddragede vejledere, har sin berettigelse, og peger mod en klarer definering af overordnede mål. Da projekter af denne type ofte er svære at definere og har en tendens til at ændre sig i takt med udviklingen, kan der argumenteres for,

at der er et behov for at disse konfrontationer opstår under konceptudviklingsfasen af et sådan projekt. Problematikken vil således blive diskuteret og resultatet indarbejdet i det videre arbejde.

8.3 *Interesstesten, en seriøs vejledning?*

Problematikken i det næste afsnit grunder i nogle etiske overvejelser om, i hvilket omfang og hvordan portalen skal vejlede eller støtte dens brugere. Hvor er grænsen mellem et avanceret beslutningsstøttesystem, der på baggrund af tests og indtastninger kan udlede mere eller mindre kvalificerede forslag til egnede uddannelser, og datidens matchningsprincipper⁸? En anden beslægtet og mere generel problematik er balancen mellem det at udvikle et funktionelt system overfor et underholdende system. Der kan argumenteres for, at systemet skal være funktionelt, men der kan samtidig argumenteres for, at systemet skal have en væsentlig underholdningsværdi, eller i det mindste en fascination. Sådan er det med ethvert fænomen. For at fastholde interessen, er der behov for underholdning eller fascination. Vi kender det også som akademikere, hvis ikke der er en tilpas spændende problematik, mister man interessen for at arbejde med en given problemstilling.

På styringsgruppemødet [7.3 Koncept til godkendelse] understregede Preben Sørensen, studieleder på Aalborg Universitet, essensen i uddannelsenord.dk, selve interesstesten, da den har været banebrydende på markedet indenfor danske vejledningsportaler. Det er også selve interesstesten, der bliver betegnet som interaktiv studievejledning, da portalen på baggrund af nogle tests og indtastninger kommer med forslag til mulige uddannelser indenfor de interesseområder, hvori testpersonen scorer højt. Endvidere understregede Preben Sørensen, at det er fascination af, at computeren udregner "hvad jeg skal være" på baggrund af nogle indtastninger, der fastholder brugeren. Han mener også, at den vejledningssøgende i øvrigt godt ved, at det ikke er det endegyldige svar, som systemet kommer med.

En af måderne at imødekomme underholdningskravet er via tests – et underholdningsmiddel der minder om spil. At stille det på spidsen og tale om paradoks mellem underholdning og vejledningsetiske retningslinier er måske overdrevet. Alligevel synes problemstillingen at være berettiget, idet den rejser i flere forskellige forbindelser. På den ene side ønsker man at udvikle en portal, der er spændende at benytte, og man ønsker at bibeholde interesstesten, der netop er det spændende element. På den anden side skal portalen overholde en lang række vejled-

---

⁸ Datidens matchningsprincipper står i kontrast til nutidens konstruktivistiske vejledning. [Peavy, 1998]

ningsetiske retningslinier og dermed ikke træffe nogen beslutning. I hvor stor grad skal portalen tages seriøst i forhold til den ”rigtige” vejledning? Kan man anskue uddannelsenord.dk og dets lige som et reelt underholdningstilbud, hvor man får mulighed for at tegne en del af ens profil gennem en interestetest? Det er projektgruppens vurdering, at lige meget om vælger at kalde det matchning, eller om interestetesten maskeres under argumenterne, at systemet ikke træffer nogen reelle beslutninger, så handler det om, at et IT-system på mere eller mindre kvalificeret baggrund skal matche en person til en uddannelse. I forhold til den danske vejledning ligger problematikken forankret i, hvor stor betydning den ”vejledningssøgende” tillægger systemet. Betydningen, som den enkelte tillægger en sådan portal, er selvfølgelig individuel. Alligevel er den tæt knyttet til den selvanskuelse, som udviklerne og uddannelsesinstitutionerne tillægger portalen. Uddannelsenord.dk er professionelt udviklet og har et flot grafisk design. Der lægges heller ikke skjul på, at anpartshaverne i projektet er de respektive uddannelsesinstitutioner. Ved at præge portalen i en formel retning er anpartshaverne med til at tillægge portalens betydning en væsentlig værdi.

I forhold til beslutningstagning om uddannelses- og erhvervsvalg er der, som tidligere nævnt, utrolig mange og forskellige faktorer, som spiller ind. Der er mange tilbud til vejledning, og hver med hver deres motiver, det være sig forældrene, kæresten, venner, studievejlederen på ens nuværende institution, studievejlederen på den aftagende institution. Rådgiverne er mange, og ud over de mange forskellige input den vejledningssøgende får fra hvert enkelt, er der også en lang række andre påvirkende faktorer, der først skal identificeres, gennemtænkes, prioriteres og derefter vægtes i forhold til fordele og ulemper mod de enkelte beslutningsmuligheder. Måske er et uforpligtende tilbud som uddannelsesnord.dk og interestetesten et godt bud på en uafhængig vurdering af situationen, som så igen kan blive tilvalgt eller fravalgt, som faktorer i beslutningsprocessen. Vejlederne tillægger de unge stor seriøsitet i deres valg om uddannelse og erhverv, og det er også projektgruppens opfattelse af de unge, som blev interviewet, at de håndterede deres fremtid med stor ansvarlighed.

Der må til dette punkt drages den konklusion, at udviklingen af et beslutningsstøtteværktøj til de unge kun kan betragtes som positivt, og at faren for at matche en person op mod en uddannelse ikke skal overvurderes, i og med at en sådan beslutning aldrig vil ske udelukkende på baggrund af resultatet fra et sådan beslutningsstøtteværktøj. Endvidere fordrer problematikken, at der bliver skabt en fællesforståelse for projektet, der bliver arbejdet med. Problematik-

ken med balancegangen peger i retning af en argumentering og håndtering af, hvorfor retningslinierne for projektet er som de er.

8.4 Aktionsforskning som arbejdsmetode

Aktionsforskning blev også benyttet på niende semester, hvor projektgruppen erfarede, at metoden var stærk i visse forbindelser, men at skabe aktion kræver væsentlige resurser. På tiende semester har arbejdsmetoden fungeret bedre. Projektgruppen må derfor stille sig det spørgsmål om, hvorfor det forholder sig sådan, at det ikke lykkedes på niende semester, men gjorde på tiende semester. Erfaringerne fra såvel niende semester som teorien viste, at der er behov for at gøre en væsentlig indsats for at skabe aktion. En væsentlig forskel har været, at der på tiende semester, har været et langt mere integreret arbejde med alle samarbejdspartnerne. Dette har bevirket, at projektgruppen har haft langt mere indvirkning på de beslutninger, som har påvirket, hvorledes selve konceptudviklingen af produktet er opstået. En sådan styring af processen kommer ikke af sig selv. Der er blevet arbejdet ud fra en langt mere struktureret tidsplan, og blandt andet workshoppen har været med til at holde denne. Om workshoppen har haft den store indvirkning på selve aktionen og dennes udfald kan diskuteres. Det er projektgruppens opfattelse, at workshoppen har haft en mere ”deadlinemæssig” påvirkning af tidsplanen og bevirket, at udviklingsprocessen er påbegyndt tidligt på semestret. Workshoppen har derfor ikke haft en direkte påvirkning af udfaldet for produktet. Ved at starte udviklingsprocessen tidligt i forhold til projektperioden har projektgruppen således haft længere tid til at øve indflydelse på organisationen og overbevise den til at udføre aktion. Workshoppen kan ses som et artefakt, placeret realistisk i tidsplanen. Op til selve workshoppen blev der arbejdet ekstra hårdt for at vinde tabt tid i forhold til at overholde tidsfristen. Det er projektgruppens vurdering, at der med fordel kan anvendes sådanne artefakter, og at de *skal* udøves/overholdes. En sådan workshop kan have flere funktioner. Dels som idégenererende for produktet, dels som samlingspunkt for flere af anpartshaverne i projektet (både akademisk og praktisk), hvor der har været mulighed for at lave ”status” på projektet, ligesom inddragelse af anpartshaverne kan sidestilles med en kundeinddragelse. Ved et sådan møde er der stor mulighed for at påvirke, vise og overbevise anpartshaverne om, at det udførte arbejde er meningsfyldt. Det fysiske møde må på ingen måde undervurderes, og det er projektgruppens overbevisning, at det praktiske samarbejde i samme fysiske rum har fungeret over alt forventning.

8.5 Akademisk arbejde, hvori ligger den kommercielle værdi?

Der ligger en kommerciel værdi i det arbejde, som projektgruppen har udført. Virksomheden har opnået domæneviden indenfor udvikling af vejledningsportaler, men at definere præcis hvad, der udgør denne kommercielle værdi i de studerendes projekt, er ikke en triviel opgave. Projektrapporten, som den ligger skrevet her, udgør dokumentation af den akademiske del af arbejdet, som både er en opsamling på det praktiske, samtidig med det er en arbejdsbeskrivelse, -planlægning og -refleksion. Virksomheden har kunnet gøre brug af den konceptudvikling, der er blevet udført – det vil sige den arbejdskraft, som de to specialestuderende har leveret. Men kan arbejdskraften stå alene, og selve ”specialet/rapporten” skæres væk? Projektgruppen vil argumentere for, at det er grundet den akademiske proces, at konceptudviklingen har fået en kvalitet, der kan indgå direkte i virksomhedens forretning. For projektgruppen har det givet stor mening at foretage en grundig kontekstundersøgelse, da projektet omhandler udvikling af informationssystemer i et nyt domæne. Det er projektgruppens vurdering, at virksomheder, der skal indgå i et nyt domæne, har behov for at dedikere *væsentlige* resurser til at indsamle domæneviden og skabe en indgående kontekstforståelse i samarbejde med alle de pågældende aktører.

I projektrapporten er det blevet demonstreret, at de studerende formår at anvende de forskellige forskningsmetoder og de bagvedliggende teorier. I forhold til den akademiske karaktergivning lægges der stor vægt på forståelse af teorierne, både hvordan de er tænkt anvendt, men også hvordan de har taget den form, som de nu engang er endt op med. Den kommercielle virksomhed prioriterer ikke *forståelsen* på samme niveau. For virksomheden handler det om at skabe økonomisk overskud, og dette gøres gennem den praktiske prøvelse af metoderne. At teorien kan bidrage med erfaringer kan kun ses som en fordel, men viser det sig at en anden metode, forretningsgang eller procedure fungerer bedre i praksis, er dette for virksomheden en bedre løsning. Det er selvfølgelig ønskværdigt at vide *hvorfor*, men den kommercielle værdi ligger i de *resultater*, som kan sælges i den sidste ende. Det er akademikerens udgangspunkt, at der altid er værdifulde erfaringer samlet i teorien, og at der kan drages fordel ved at applicere teorien i praksis. Der kan med udgangspunkt i ovenstående argumenteres for, at når først der er akademisk forståelse for et emne, er der ikke længere behov for at dykke ned i spørgsmål som *hvorfor*, men nærmere *hvordan* anvendes metoden. Beskrivelsen af teorien og metoderne kan således bortrationaliseres i kommerciel forstand, hvis ikke der er tale om en værdifuld erfaringsudveksling indenfor virksomhedens rammer. I denne henseende er der behov for en struktureret erfaringsopsamling, ligesom denne refleksion kan bibringe en forståelse for, hvad

der har og ikke har fungeret, og ikke mindst *hvorfor*. En refleksion kan således ikke sælges, men være et led i en evalueringsproces, der er med til at dokumentere, om en fremgangsmåde er succesfuld for en softwarevirksomhed. Hvis der er tale om en konsulentvirksomhed, kan det diskuteres hvorvidt de sælger sig selv delvist på deres egne refleksioner. Projektgruppen vil således argumentere for, at styrken i den akademiske dokumentation og refleksion er afhængig af, hvordan metoderne tages i brug i virksomheden, og at der er tale om en ny metode, hvor virksomheden og medarbejderne har behov for at samle erfaring, eller om der er tale om en verificeret metoden som virksomheden har anvendt med fordel.

9 KONKLUSION

Projektforløbet er afsluttet og i dette kapitel opsummeres og konkluderes først på projektets tre dele: **teori**, **empirisk kontekstanalyse** og **konceptudvikling**. Afslutningsvis bliver der konkluderet på den erfaringsopsamling, der er sket gennem projektet i forhold til anvendelsen af **Prototyping** metoden på en ny og reflekterende facon.

9.1 *Teori*

Opgaven på dette semester stod klart fra start, hvilket har lettet valget af teoretiske elementer. De teoretiske elementer er således blevet valgt, så de understøtter andre komponenter. Dette blev forklaret i forskningsdesignet. Vi har derfor valgt at knytte nogle kommentarer til forskningsdesignet snarere end til de enkeltstående teoretiske komponenter.

En stor del af forskningsdesignet er strukturmæssigt genanvendt fra niende semester, og en konklusionen herpå må være, at der på det niende semester ikke blev skabt aktion i det omfang, som kunne have været forventet. Helt anderledes har udfaldet for tiende semester været, hvor der i høj grad er blevet skabt aktion. Strukturmæssigt minder udformningen af forskningsdesignet for de to semestre meget om hinanden. Ud fra denne observation mener vi ikke, at forklaringen for udfaldet af aktion/ikke aktion er at finde i selve forskningsdesignet. Det er projektgruppens opfattelse, at begge forskningsdesigns har været gennemarbejdet og velfunderet, og projektgruppen vil derfor pege på *integration* som en mulig årsag. Den store forskel fra niende til tiende semester har været integrationen i konteksten og udviklingsmiljøet. På niende semester blev der indsat væsentlige resurser på at forstå konteksten, etablere samarbejde med aktørerne i problemområdet og skabe et samarbejdsgrundlag med softwareudviklingsvirksomheden. Alle disse indledende forberedelser har ikke været nødvendige på tiende semester, idet hele dette setup er direkte overført. Der har som en følge af dette været frigjort væsentlige resurser, der således er blevet kommitteret andet steds, og ikke mindst som en indsats til at påvirke projektet mod en vellykket aktion. I forlængelse af dette kan der endvidere argumenteres for, at samarbejdet bliver styrket gennem hele perioden, en faktor der letter kommunikationen alle parterne imellem og derfor styrker effektiviteten.

9.2 *Empirisk kontekstanalyse*

Specialet har været en todelt projektperiode, og allerede på niende semester var det tydeligt, at det daværende projekt ville have karakter af at blive forberedende for selve specialet. Der blev

skabt de indledende kontakter, og projektgruppen fik en forsmag på studievejledningskonteksten. Vi kan kun understrege vigtigheden i at have den rette domæneviden. I dette projekt er denne opnået gennem flere kilder blandet andet samarbejdspartnerne, teorien og den empiriske kontekstanalyse. Set med tilbageblik har sidstnævnte været den mest afgørende for at have en praktisk forståelse af studievejledningen.

At udvikle et informationssystem er en disciplin med flere aspekter. Den tekniske del kan terpes i lærebøgerne, og de tekniske færdigheder som systemudvikler kan optrænes ved udholdenhed bag keyboardet. Hvad der ikke kan optrænes, er den forståelse, der skal til for at lave det rigtige system, som imødekommer de skiftende krav og forventninger, der er forbundet med forskellige domæner. Vi kan derfor konkludere, at den empiriske kontekstanalyse har bidraget med uundværlig viden om domænet, og at have flere informationskilder og vinkler på problemområdet er en stor fordel.

9.3 Konceptudvikling

Det er projektgruppens oplevelse af konceptudviklingen, at der har været fri proces til kreativ udfoldelse samtidig med, at der skulle holdes en ansvarlighed i forhold til at lave et realistisk forslag. En væsentlig motivationsfaktor har været at produktets mulighed for at blive implementeret, hvis kvaliteten er i orden – en sjælden luksus for to studerende. Arbejdet med idéudviklingen, og det at bringe denne gennem en iterativ proces for til sidst at fremføre det gennemarbejdede forslag til fremlæggelse for en række personer med økonomisk og ledelsesmæssigt ansvar har været spændende, i og med at man som studerende normalt ikke har mulighed for at følge udviklingen af en ide så langt i processen.

I forbindelse med at fokus har været på at udvikle brugergrænsefladen gennem hele udviklingsforløbet, var prototyping et stærkt værktøj, idet den tidlige og hyppige brugerinddragelse skabte et bedre brugerinterface.

9.4 Sammenspil

Den fremanalyserede vejledningsmodel er eklektisk sammensat, og trækker på alle tre af de ovenstående dele. Modellen indeholder på den ene side pointer fra den empiriske kontekstanalyse. På den anden side er vejledningsteorien, hvor to modeller er blevet analyseret for at finde få de vigtigste emner og få dem indarbejdet i modelleringen af systemets procesmodel. Ved at kombinere den teoretiske synsvinkel med de empiriske fundne pointer på vejledningen og

fremanalysere en model der tager højde for computerens karakteristika, er det projektgruppens overbevisning, at det bedste og mest reflekterede resultat er opnået. Denne holdning ligger i direkte forlængelse af konklusionen på af den empiriske kontekstundersøgelse, idet de forskellige bidrag til vejledningsmodellen er forskellige indfaldsvinkler til kontekstforståelse. Inddragelse af flere perspektiver har fungeret godt og netop givet modellen det før omtalte refleksionsniveau, både ved at der var flere overlappende pointer, og ved at de forskellige indfaldsvinkler kunne supplere hinanden. Konklusionen må derfor være, at man bør lade produkter supplere hinanden, hvor det er muligt, således at flere overvejelser kan blive inkluderet.

9.5 Prototyping som ny metode til fællesforståelse og incitament

Når der skal udvikles informationssystemer, sker det ofte, at to forskellige retninger indenfor videnskabeligforståelse mødes. I forbindelse med dette sammenstød opstår der et behov for en metode, som kan håndtere kompleksitet af sammenspillet mellem videnskabernes forskelligheder og ofte divergerende verdensanskuelser. Der vil her blive argumenteret for, at der med fordel kan anvendes en adapteret⁹ form for Prototyping, når et informationssystem skal udvikles i sammenspil med en humanistisk tradition¹⁰. Der vil blive argumenteret for, at metoden tilbyder redskaber til at skabe fællesforståelse, og derigennem være med til at få *alle* aktørerne til at engagere flere resurser, i form af både tid, mandskab, økonomi og i det hele taget give større incitament hen imod realiseringen af produktet. Prototyping bliver i den sammenhæng en væsentlig metode, der i analysefasen op mod en implementering kan være medvirkende til at skabe meningsændring hos kritiske politiske/ledelsesmæssige beslutningstagere hen mod en forståelse af, hvorfor det er en god idé at afsætte resurser til et givent projekt.

9.5.1 Hvorfor en ny anvendelse?

Lad os indledningsvist se på hvorfor en ny anvendelse af Prototyping har sin berettigelse. Problematikken med sammenstødet mellem de forskellige traditioner er, at de ofte arbejder ud fra vidt forskellige begrebsapparater, samtidig med at deres forudsætning for at have forståelse af modpartens domæne ofte er spinkelt, om end ”ikke eksisterende”.

Indenfor naturvidenskaben og den datalogiske tradition, findes der en lang række analytiske og programmeringsmæssige redskaber til udviklingen og realiseringen af informationssystemer.

---

⁹ Adapteret i forhold til den traditionelle Prototyping metode, der beskrives af blandt andet Sommerville. [Sommerville, 2000]

¹⁰ Der tages her udgangspunkt i en humanistisk tradition, men refleksionen kunne ligeså godt have været appliceret på en samfundsvidenskabelig tradition.

Fælles for størstedelen af disse metoder er, at de kendetegnes ved at koncentrere sig om en formel strukturering og modulering af systemets interne eller underliggende tilstande. Dog inddrager mange af metoderne det, som refereres til som kravspecifikation. En kravspecifikation er et dokument, hvori kunden opstiller klare og veldefinerede krav til systemet. Systemet designes og implementeres således med henblik på kun at løse de på forhånd definerede krav. Metoden Prototyping er ikke på samme måde fokuseret på systemets formelle opbygning, men er mere *produkt- og designorienteret*. Formålet med Prototyping er at *illustrere* systemet og dele af dets funktionalitet. Traditionel Prototyping vil ofte indeholde et produkt, der er delvist implementeret i form af programmeringskode, der i større eller mindre grad vil blive genbrugt i forbindelse med det endelige produkt.

9.5.2 En reflekteret anvendelse af Prototyping

Problemet med de naturvidenskabelige udviklingsmetoder opstår, når de anvendes i sammen spil en ikke-naturvidenskabelig funderet kunde. Den naturvidenskabelige tankegang arbejder ud fra klare definerede opgaver, således at et udviklingsprojekt kan opdeles, timeestimeres og sættes i skema. Men stemmer denne tankegang overens med de resurser som for eksempel den humanistiske traditionen tilbyder? Der kan argumenteres for, at kunden ofte ikke den rette forståelse for denne fastlåste struktur, hvor alt skal beskrives klart og defineres på forhånd. Det må for en ikke-systemudviklingskyndig være svært at lave disse beskrivelser, og i det hele taget opnå en forståelse for hvad der er og ikke er teknisk muligt. Det er derfor vigtigt, at kunderne har en forståelse for det arbejde som systemudviklerne udfører og derigennem får indsigt i mulighederne. For at kunne udvikle det rigtige system, er der fra systemudviklerens side også et behov for at forstå det problemområde, som systemet skal indgå i. Det kan derfor argumenteres for, at parterne bør mødes over flere gange for at drøfte systemet og den sammenhæng, som det skal indgå i. Dette kan støttes ved at adaptere Prototypingmetoden til at omhandle *diskussion* af produktets funktionalitet og grafiske design ud fra håndtegninger og oplæg fra begge sider af udviklingen. Dette står lidt i kontrast til den traditionelle anvendelse af metoden, hvor der er fokus på udviklingsprocessen, og implementeringen af et delvis funktionelt produkt. For at få den adapterede anvendelse af Prototyping metoden til at fungere skal der være et integreret samarbejde mellem systemudviklerne og brugerne. Brugere skal inddrages væsentligt for at få flest mulige af de værdifulde og ofte svært definerbare faktorer synliggjort.

9.5.3 Metodens forcer

Det fysiske møde har flere forcer, og sætter blandt andet ansigter på de forskellige aktører. Dette er med til at gøre deres arbejdsopgaver virkelige og håndgribelige for systemudviklerne. Inddragelsen af kunderne i udviklingsprocessen giver udviklerne en forståelse af konteksten, samtidig med at kunderne via samarbejdet med udviklerne har mulighed for at få en forståelse for de tekniske muligheder i projektet. Ved at lade udviklingsprocessen være en vekselvirkning mellem kunder og udvikler, fordrer argumentationen at produktet bliver af bedre kvalitet, ligesom alle parter får større incitamentet for at skabe aktion hen mod realiseringen af produktet. Den adapterede metoden kan, hvis den anvendes tidligt i analysefasen, være en relevant ressource i forhold til at forklare et projekts retsindighed overfor kritiske anpartshavere. Ved at inddrage kritikerne tidligt i diskussionen bliver der sat fokus på argumenterne, både for og imod projektet. Gyldige argumenter kan efterfølgende medtages i designet af systemet. En anden vigtig pointe er, at kritikerne også deltager i det fysiske møde, da dette som tidligere nævnt har en væsentlig funktion hen imod en fællesforståelse af konteksten og projektet.

Der er således blevet argumenteret for, at en adapteret anvendelse af Prototyping metoden kan være med til at bidrage til et bedre produkt ved at skabe en fællesforståelse mellem kunderne, både på ledelses- og brugerniveau, og udviklerne. Et af metodens mest væsentlige redskaber til forståelsen af det ”rigtige og berettigede” systemet er det fysiske møde. Der er blevet argumenteret for, at der på disse møder med fordel kan være repræsentanter fra *alle interessenter*, og at mødet skal have fokus på *diskussion af produktet*. Diskussionen fordrer, at systemet bliver udviklet til at støtte de faktiske problemer og arbejdsopgaver, ligesom at mødet kan bibringe en meningsændring og forståelse hos kritikerne, eller alternativt være med til at bringe evidens på kritikken og terminere projektet.

En kritik af den nye reflekterede anvendelse af Prototyping metoden er, at der kræves en væsentlig indsats fra én af de involverede parter i projektet. For at diskussionen kan blive konstruktiv, er der behov for et fyldestgørende debatoplæg, en form for *prototype*, der løbende bliver udviklet. For at udarbejde et sådan oplæg (til hvert møde) er det nødvendigt med en indsigt i alle tilgængelige argumenter og synspunkter, både for og imod. Anvendelsen har nogle forcer i form af, at der bliver flere engagerede bidragsydere til projektet. Alligevel er der behov for et medspillende, og ikke dikterende organ, der kan fungere som indpisker i debatten og samtidig gå ind og mægle partnerne imellem, hvis det skulle blive nødvendigt.

9 KONKLUSION

Et andet kritikpunkt er, at tiden før en egentlig udvikling – det være sig koncept eller prototype – bliver lang, hvis et udviklingsteam skal sætte sig ind i teorien for et område og også hvordan det praktisk fungerer. For at bruge tid på dette skal det selvfølgelig give mening – det skal være et projekt med samme karakteristika som projektgruppens. Altså have en teoretisk baggrund og en praktisk fungerende del. Projektgruppen er på kun to personer og skal beskæftige sig med den akademiske vinkel på projektet. Et udviklingsteam er ofte større og med det formål at skabe profit til en given virksomhed. Ofte vil de slet ikke have tid eller penge til at afsatte længere til, at programmørerne udfører en kontekstanalyse, som gjort af projektgruppen.

10 LITTERATUR

- Alvesson**, Mats; "Beyond NeoPositivists, Romantics and Localists", Working Paper Series. 1999.
- Baskerville et al.**; "Diversity in information systems action research methods", 1998.
- Borchmann**, Thomas; "Aktionsforskning – en inspicerende introduction", 2002.
- Davison et al.**; "Principles of canonical action research" Information Systems Journal, January, vol. 14, no. 1, pp. 65-86(22), 2004.
- Egan**, Gerard; "The Skilled helper". Monterey: Brooks/cole, 1986.
- Kvale**, Steinar; "Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview", Hans Reitzels Forlag. 1999.
- Lindh**, Gunnel; "Femmeren", 3. Oplag, 1996.
- Lovén**, Anders; "Vejledning I nærbillede. RUE Skriftserie: Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning", 1995.
- Mamattsson**, K; "Yrkesvalsfrågan. Ideér och idétraditioner inom den statliga yrkesvägledningen för ungdom. Malmö" Liberförlag, 1984.
- Parsons**, F; "Choosing of Vocation. Boston: Houghton Mifflin Co." 1909.
- Peavy**, R. Vance; "Konstruktivistisk vejledning: teori og metode", 1998.
- Rogers**, C; "Client-centered Theraphy". Boston: Houghton Mifflin company, 1951.
- RUE**; "Etik i vejledningen", 1995.
- Sommerville**, Ian; Software Engineering, 2000.
- Watts**, A.G; "Computere i vejledning". Studie og Erhverv 1998.
- Watts**, A.G et al: "Career Development in Britain". Cambridge: Hobsons Press, 1981.
- <http://www.wellclosesquare.co.uk/doctors/index.htm>, 24-04-04
- <http://www1.umn.edu/aurora/theskilledhelper.html>, 24-04-04
- <http://www.logimatic.dk>, 26-04-04
- <http://pub.uvm.dk/2002/multikulturelvejledning/10.htm>, 12-05-04
- <http://www.cs.auc.dk/~jeremy/resources%20files/SSM.PPT>, 12-05-04
- http://www.detdigitalenordjylland.dk/dk/info_og_baggrund/projekter/uddannelse/nordjysk_uddannelsesportal.htm 28-02-04

11 APPENDIKS

11.1 Forskningskontrakt

FORSKNINGSKONTRAKT

Logimatic Software og AAU Projektgruppen E4-206

Aalborg, 12-02-2004

<p>1a Enighed blandt forsker og klient om anvendelse af CAR, her under hvad metoden indebærer?</p> <p>Metoden blev forklaret og præsenteret med modeller. Udbyttet af metoden blev diskuteret og efterfølgende blev <u>anvendelsen af CAR vedtaget</u>.</p>
<p>1b Klar og eksplicit definering af fokus for projektet?</p> <p>Et samarbejde mellem Logimatic & projektgruppen skal definere krav, der igen skal godkendes fra højere instans.</p>
<p>1d Rollefordeling og ansvarsområder forsker og klient imellem?</p> <p>Thomas: klasse- & tabel diagram, databaser & tekniske prototyper.</p> <p>Projektgruppen: ide udvikling, interview, oplæg til workshop</p> <p>Fælles: krav til systemet, tilbudsforberedelse, workshop deltagelse mv.</p>
<p>1e Projektets mål og evalueringsmetode bliver klart defineret?</p> <p>Mål: definere fælles krav og få afsat økonomiske midler til at afprøve disse implementeret.</p> <p>Evaluerig: bruger inddragelse</p>
<p>1f Empiri indsamling og analyse metoder bliver klart defineret?</p> <p><u>Interview med forskergruppen</u></p>

Figur 13: Forsker-klient aftale.

11.2 Interaktive vejledningsværktøjer

I dette afsnit vil der kort blive præsenteret, hvilke vejledningsværktøjer i form af hjemmesider eller cd-rommer der henvises til i løbet af rapporten. Beskrivelsen skal stå som en introduktion for hvad hvert værktøj er, og vil indeholde en kort beskrivelse efterfulgt af et repræsentativt skærmbillede.

11.2.1 SE-pakken

SE-pakken integrerer de tre programmer MAXI-DUE, SPOR og U-PLAN. SE-pakken findes i to udgaver, der hver er suppleret med flere programmer og faciliteter. De mange muligheder kan med fordel anvendes i et samlet vejledningsforløb. SE-pakken er den mest omfattende programpakke i dansk uddannelses- og erhvervsvejledning.

Figur 14: Skærmbillede af SE-Pakken.

11.2.2 MAXI-DUE

MAXI-DUE er den del af SE-pakken, der informere om job, uddannelser og skoler. Den udgives på abonnement to gange om året på cd-rom. Den er meget anvendt i vejledning om job og uddannelser og anvendes i alle former for uddannelses- og erhvervsvejledningen. MAXI-DUE indeholder beskrivelser af en lang række jobs med oplysninger om arbejdsopgaver og

krævet uddannelse. Derudover indeholder den information om cirka 1250 uddannelsessteder med oplysninger om, hvilke uddannelser de tilbyder.

11.2.3 SPOR

SPOR er et program, der bruges til at afklare interesser, holdninger og forventninger til et fremtidigt job, og består derfor af en jobprofil og en jobliste. **Jobprofilen** skal give brugeren mulighed for at blive gjort opmærksom om sine holdninger, begreber og værdier i forhold til job. Denne del bruges til vejledningssøgende, der er på helt bar bund eller meget urealistiske i deres forventninger. **Jobliste** er et matchningsprogram, der viser konsekvenserne af brugerens interesser og holdninger til job. Brugeren stilles en lang række spørgsmål om forskellige aspekter ved et job. SPOR vægter de afgivne svar og opstiller en jobliste med egnede job på baggrund af svarene. Man kan ændre de enkelte svar og herefter se resultatet i en ny jobliste.

11.2.4 U-PLAN

U-PLAN er en del af SE-pakken, og er mere specifikt et planlægningsprogram til uddannelsesplaner, handlingsplaner og CV. U-PLAN kan benyttes både i folkeskolen og ved vejledning af unge og voksne. Alle elever fra folkeskolens 6. – 10. klasse skal udarbejde en uddannelsesbog, der skal resultere i en uddannelsesplan for den enkelte elevs fremtidige uddannelse. U-PLAN til voksne supplerer med skabeloner til individuelle handlingsplaner og CV. Den bruges i forskellige former for voksenaldervejledning og vejledning på erhvervsgrunduddannelsen.

11.2.5 MyFuture.edu.au

MyFuture er en australsk portal, der indeholder en vejledningsguide. En guide som dækker mange af de elementer, der kan komme på tale i forbindelse med overvejelser om uddannelse og job karriere i fremtiden. Det er en omfattende guide, hvor nogle af trinnene er krævet for at den kan give et resultat. Herunder på [Figur 15: Skærmbillede af den australske portal MyFuture.edu.au.] er intro-siden til myfuture illustreret. Figuren i centrum af siden er en repræsentation af alle de trin man som vejledningssøgende mere eller mindre skal igennem.

my future

- **Introduction**
- Preparing / Reviewing
- Identifying
- Exploring
- Deciding
- Summarising
- Planning
- Doing

my guide | the facts | assist others | news & views | search | contact us | help | home

[elgaard](#) | [Tips](#) | [Logout](#)

Introduction

My Guide assists you explore your career direction and plan your future.

Activities and articles are presented to you as the set of steps in the maze as seen below. You can click on these steps or use the menu on the left to move around My Guide and develop your career pathway plan.

preparing/reviewing | identifying | exploring | deciding | summarising | planning | doing

? [Introduction to steps in the maze](#) and [Helpful tips for using My Guide](#)

Take your time to work through My Guide.

Each section is important in the career planning process. New users need to work through the [identifying](#), [exploring](#) and [deciding](#) steps in that order.

My Guide saves your work so that you can come back to review and revise your plans.

[terms & conditions](#) | [credits](#) | [privacy](#)

Figur 15: Skærbillede af den australske portal MyFuture.edu.au.

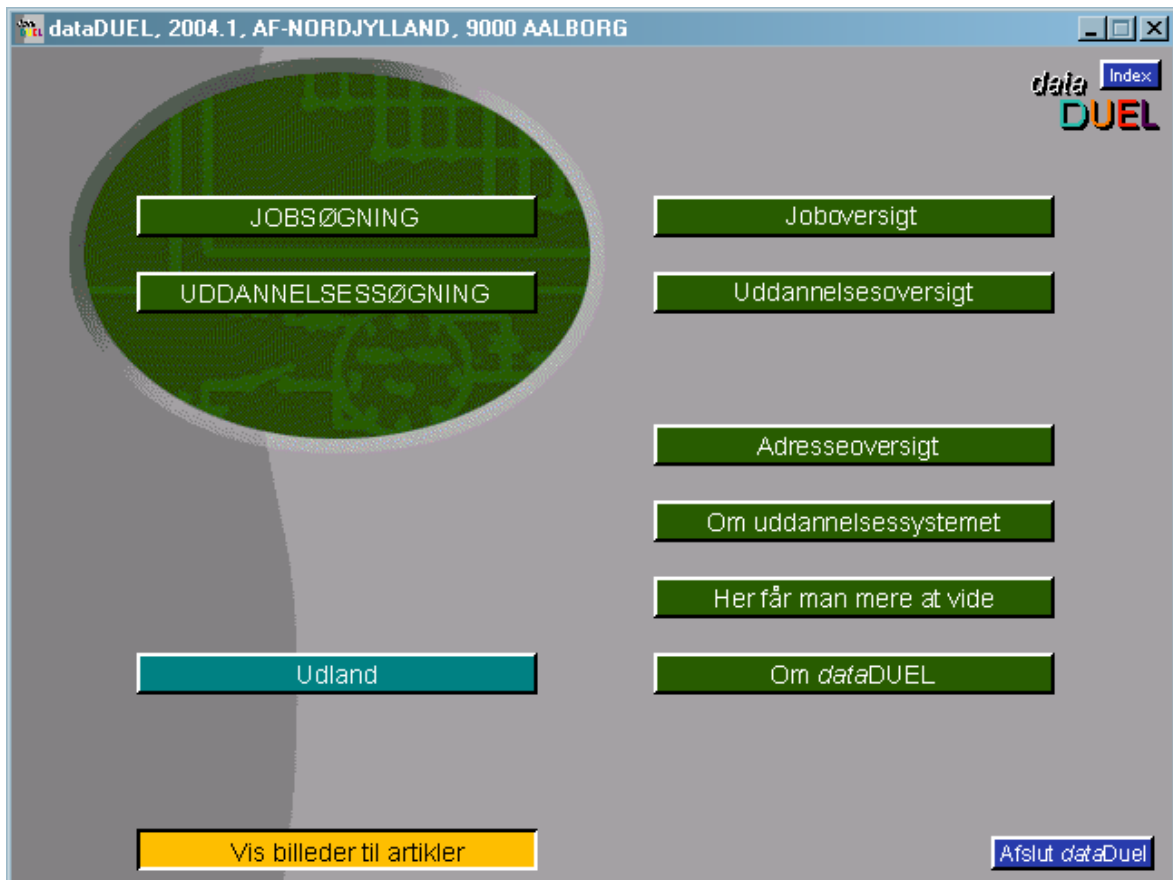
11.2.6 dataDUEL

dataDUEL [Figur 16: Skærbillede af dataDUEL.] udgives hvert år af RUE og omhandler både danske og udenlandske forhold.

Da det er den danske del, der er relevant for projektet, er det kun den der vil blive præsenteret herunder. DataDUEL omhandler job og uddannelsesvalg og i tillæg tilbyder den en række artikler om relevante emner:

- 1.023 artikler om job og uddannelser samt andre emner, der er relevante ved valg af uddannelse og erhverv
- 1.568 stikord med henvisning til beskrivelser om uddannelser, studier, job og meget mere
- oversigter over job og uddannelser
- henvisninger til andre informationskilder
- adresser på uddannelsesinstitutioner, faglige udvalg, AF-kontorer m.v.

- hovedtal fra den koordinerede tilmelding

Figur 16: Skærbillede af dataDUEL.

11.3 Elev interviewguide

Herunder præsenteres den vejledningsguide som udgjorde udgangspunktet for interviewene med eleverne:

4 elever fra 9 klasse.

4 elever fra gymnasiet.

Præsentation af vores formål med interviewet: At belyse vejledning fra et praktisk synspunkt med eleven som informationskilde. Finde centrale emner og pointer fra vejledningssituationer.

Hvem er du?

Hvad er din forståelse af studie- og erhvervsvejledning?

Hvad er dit nuværende behov for vejledning?

Er du meget afklaret, forvirret, i tvivl?

Beskriv din oplevelse af den vejledning du har fået på skolen.

Hvor lang tid varede samtalen?

Hvor fandt den sted?

Hvad fik du ud af samtalen?

Var du forberedt til samtalen?

Var der en fast-struktur på vejledningen, eller var det en uformel samtale?

Hvor er du stødt på din skolevejleder?

Individuel samtale

Klasseorientering

Erhvervspraktik og besøg

Uformel vejledning – som på gangen eller i frikvarter

Er der, efter din mening, afsat tid/resurser nok til at gennemføre en fyldestgørende vejledning?

Har de fysiske rammer indvirkning på hvordan vejledningen foregår?

Har du overvejet dine forcer/svagheder i forhold til job og uddannelse?

Hvad med interesser?

Hvad med udsigten til løn og job?

Hvad er vigtigst for dig, når du skal vælge en uddannelse?

At jeg kommer til at beskæftige mig med mine interesser under uddannelsen.

At uddannelsen fører mig videre til mit drømmejob.

Hvad kunne du godt tænke dig at en vejledningsportal skulle indeholde, for at hjælpe og støtte dig i et uddannelsesvalg?

Hvilke emner/elementer forekommer i en vejledning, der ikke er direkte fag-relaterede?

Benytter du din vejleder til andet, ikke fag-reglevant?

Forholdet mellem vejleder og elever? Er der tilknyttet en vejleder til en klasse, så der kan skabes et forhold og i kan komme lidt til at kende til hinanden?

Hvordan ser du på edb støttet vejledning?

Fordele og ulemper?

Hvilke redskaber benyttes?

UddannelseNord.dk

Data Duel

..??

11.4 Vejleder interviewguide

Herunder præsenteres den vejledningsguide som udgjorde udgangspunktet for interviewene med vejlederne:

**Til en Erfaren vejleder
og en Nyuddannet vejleder**

Præsentation af vores formål med interviewet:

- Se på hvordan vejledning forløber og hvordan beslutningsprocessen er, formelt som uformelt.
- At belyse vejledning fra et praktisk synspunkt med vejlederen som informationskilde.
- Finde centrale emner og pointer fra vejledningssituationer.

Baggrund og erfaring

- Hvordan blev du vejleder?
- Hvilke kvalifikationer skal der til?
  - o Uddannelse og så videre

Hvad er vejledning? (din forståelse og definition)

Hvilke typer af vejledningssøgende møder du i din hverdag? (meget afklaret, forvirret, i tvivl og så videre)

Hvilke samtaler er ”svære” og hvilke er ”lette”?

Kan du beskrive hvordan en vejledning gennemføres når en elev ikke er ”klar” til at træffe valg, blive vejledt?

Hvordan påbegyndes beslutningsprocessen når forvirringen er stor?

Er din vejledning obligatorisk? Eller opsøger eleverne dig selv?

Hvad forventer de forskellige typer af samtalerne? Er det klart hvad de vejledningssøgende vil og

Hvordan kommer de frem til det?

Hvad er dine forventninger til de vejledningssøgende?

Hvilke arbejdsområder er der som vejleder?

- Individuel samtale
- Klasseorientering
- Erhvervspraktik og besøg
- Uformel vejledning – som på gangen eller i frikvarter

Er der, efter din mening, afsat tid/resurser nok til at gennemføre en fyldestgørende vejledning?

Har de fysiske rammer indvirkning på hvordan vejledningen foregår?

Beskriv den proces som du og den vejledningssøgende typisk gennemgår under et vejledningsforløb.

Opnå selvkendskab, Kende til muligheder, Indsamle information, Træffe beslutninger m.m.

Hvilken og hvor meget forberedelse er der til de forskellige opgaver?

- Redskaber?
- Pædagogiske virkemidler?
- (Kommunikationsmodeller?)

Hvad er vigtigt i de enkelte opgaver? Struktur – løst eller fast? Afhængig af søgendes problemer?

Varighed og dybden af samtaler/opgaver? Hvad dominerer samtalen? Personlig samtale eller konkrete informationer?

Hvordan laves en realistisk vejledning i forhold til kundskaber, interesser og ønsker for uddannelse?

Hvilke emner/elementer forekommer i en vejledning, der ikke er direkte fag-relaterede?
Personlige problemer?

Forholdet mellem vejleder og elever? Er der tilknyttet en vejleder til en klasse, så de kan skabe et forhold og komme lidt til at kende til hinanden?

Hvordan ser du på edb støttet vejledning?

Fordele og ulemper?

Hvilke redskaber benyttes?

Uddannelsenord.dk

DataDuel

Vidar.dk

SE-pakken (SPOR og MAXI-DUE)

..??

11.5 Meningskondensering af interview med Kaare Gundersen

- en erfaren skolevejleder fra folkeskolen

Den første vejleder er Kaare, som er vejleder på Aabybro Skole og har været det siden 1976, og repræsenterer den erfarne vejleder. Kaare valgte at blive vejleder af lyst og interesse, da jobbet som vejleder blev tilbudt i sin tid. Han er uddannet folkeskolelærer, og har efter seminaret taget et års kursus for at kunne fungere som skolevejleder.

Kaares mange års erfaring gør, at han har en klar forståelse for, hvad hans opgave som vejleder er og hvilke situationer, han kan blive sat i og med hvilke midler han kan løse dem. Han giver følgende klare definition af sin rolle som vejleder:

”skolevejlederens opgave består dels i at inspirere lærerne på de forskellige klassetrin, mest på de små i at få dem ud og få dem til at opleve det omgivende samfund, altså starte med lokalsamfundet og så få dem ud der, og kunne arbejde med forældrene og derefter at få dem ud i forskellige former for praktik”

Vejledningen starter i dag på et tidligt tidspunkt, allerede i sjette klasse, og vejlederen følger klassen resten af folkeskolen – i hvert fald på Aabybro Skole. At følge eleverne er en vigtig pointe, idet vejlederen kan udnytte sit kendskab til eleven¹¹ i vejledningsforløbet. Det vil sige, at den vejledningssøgende og vejlederen får et mere eller mindre personligt kendskab til hinanden, som gør det lettere at tilpasse vejledningen for den enkelte elev.

”Kaare: men hvordan man ellers starter på det, ja det er jo nemt for det her program vi kører igennem, der hedder maxidue i 6. klasse, der lærer vi dem jo at kende

Peder: ja

Kaare: de skal for eksempel skrive hvad de er gode til

Peder: ja

Kaare: hvad er de gode til derhjemme og hvad er de gode til i skolen og hvilke interesser har de og så kommer du lidt ind i dem”

Vejledernes tætte kontakt til tidligere elever, lokalsamfundet og virksomheder fremhæves også som vigtigt for at kunne målrettet vejledningen og ”nå” alle eleverne. Ligeledes bliver vejledernes kendskab til den vejledningssøgendes familie og baggrund, derfor ytrer Kaare lidt bekymring i forbindelse med den forestående reform, hvor vejledningen skal centraliseres. Til spørgsmålet om hvordan vejledningen tilrettelægges til ”svage” elever – de tvivlende, forklarer han således:

” Kaare: som må vi ud og have fat i om vi kender noget til eleverne og sådan noget

Peder: ja

Kaare: og derfor er det godt hvis vi har vores base på skolen, jeg ved ikke om du ved at vejledningen skal laves om her per 1/8

Peder: jow, der skal laves nogle centre

Kaare: der skal laves nogle nye vejledningscentre og der har vi jo et problem hvis vejledningen ikke er på den skole hvor eleverne går på for det betyder at vi har meget tæt kontakt og det har været faglig og social baggrund”

Udover at vejlederen gør meget ud af at benytte sin viden omkring den vejledningssøgendes baggrund og kunne tilbyde en målrettet vejledning, stiller vejlederen også krav eller opgaver til

¹¹ Det skal bemærkes, at både de interviewede og gruppen veksler mellem eleven og den vejledningssøgende som betegnelse de kommende brugere af systemet.

de søgende. Sværhedsgraden og omfanget af disse afhænger igen af, hvilke elever det drejer sig om – de stærke eller de svage.

”Kaare: vi laver nogle aftaler, i slutningen af deres uddannelsesaftale er der plads til at vi skal skrive hvad vi forpligter hinanden på, det kan jeg bliver forpligtet at jeg skal få fat på noget materiale hvis det er nogle svage elever

Peder: ja

Kaare: hvis det er stærke elever så forpligter jeg dem på at de selv skal søge oplysningerne

Peder: okay

Kaare: i nogle tilfælde siger jeg til at de skal gå ind og leg med uddannelsenord

Peder: ja

Kaare: eller Spor som er lidt mere barnligt kan vi godt sige”

En væsentlig pointe, som trænger sig på i samtalen, er brugen af IT i vejledningen. Ligeså vel som Kaare har en klar holdning til alle andre opgaver i forbindelse med vejlederjobbet, er synspunktet også klart i forhold til IT, idet han på spørgsmålet om brug af IT i vejledning svarer:

”jamen den er da uundværlig”

”men IT ... vi kunne ikke leve uden ... alt det papir vi skulle have og også have tilsendt om forskellige uddannelser hvis ikke vi vil trække på de nyeste uddannelser”

Dette skal forstås på flere måder. IT er uundværlig for vejlederen i forbindelse med det administrative arbejde med de forskellige uddannelser, som ofte ændres. I stedet for at modtage mængder af pjecer og foldere, som bliver forældet og skal udskiftes måske en gang om året, modtages informationer om nye eller ændrede uddannelser over Internettet.

Samtidig bruges IT i vejledningen af eleverne selv. Eleverne bruger tid på at skrive deres tanker ned angående deres fremtidsplaner i et program, der hedder MaxiDue. De skal bruge tiden til at udfylde deres handlingsplaner, og her kommer det frem, at det er forskelligt, hvor meget eleverne skriver og dette afspejler deres ”tilstand”. Elever, der er afklaret og har en klar forestilling om hvad deres uddannelse skal være, skriver meget og dybdegående. Mens tvivlende elever ikke skriver særligt meget.

”det er en af tingene men også sådan at vi kan bruge it i vejledningen sådan at de elever der udfylder deres planer handlingsplaner og sådan noget hvor der ingen problemer er de tager kort tid ... mens de elever der ikke skriver ret meget de er de svage... de velfungerende dygtige elever der er målrettet de kan sidde og lave hvor meget skal jeg skrive hvor dybt skal jeg gå”

En vigtig pointe fra den praktiske vejledning er, at der tages hensyn til den enkelte elevs ønsker og hvor parat vedkommende er til at tage en beslutning om en uddannelsesplan. Det er ikke kun på de forskellige alderstrin forskellen optræder, men i lige så høj grad i elevens egen forestilling om fremtiden og sig selv. Det som vejlederen skelner imellem er de svage og de stærke elever.

På Aabybro Skole bruges IT også i stor udstrækning til støtte i vejledningen, idet eleverne begynder at bruge maxiDue og Spor allerede i sjette klasse. I de senere klasser bruges det mere til informationssøgning, som elever kan bruge til at undersøge mulige ønsker for uddannelse. Det bliver i stigende grad op til eleven selv at søge information og vejledning.

11.6 Meningskondensering af interview med vejleder Helle Thomsen

- en relativ ny vejleder på folkeskoleniveau

Følgende meningskondensering er lavet ud fra et interview med skolevejleder Helle Thomsen fra Bangsbo Strand Skole i Frederikshavn. Skolen har ansat to skolevejledere Ole og Helle. Ole har været færdiguddannet og fungeret som vejleder i mange år, men skal snart stoppe, da han går på pension. Hans vejledningsområder er primært 9.-10. klasse. Helle er fungerende vejleder for 6.-8. klasse, og har gjort det i to år, hun er dog ikke færdiguddannet som skolevejleder, og går stadig på vejledningskurser når tiden og udbudet er til stede.

Helle har i sin lærergerning gennem 24 år været klasselærer, og det er her igennem hun har fået interessen for funktionen som vejleder. To nøgleord, der kan betegne Helles vejledning, er empati og omsorg. Hun lægger stor vægt på, at eleverne trives med at gå i skole, bruger meget af sin tid som vejleder på at tale med eleverne om studieforbereelse, alt sammen på et meget individuelt plan.

Helle: ”Med hver elev laver jeg nogle aftaler om et eller andet, det kan være med at prøve at få nogle faste lektietider eller bare det at føre en kalender så man måske kan overskue hvad man skal lave, det gør jeg med

dem alle sammen. Det er noget, det er nogle punkter vi sådan bliver enige om, det er IK nogen jeg siger, altså det hjælper jo ikke noget at jeg siger, at du skal gøre det der. Hvis det ikke er noget du selv synes. De er faktisk utrolig realistiske om det.”

Den vejledning, der forgår på Bangsbo Strand Skole, tager udgangspunkt i et IT baseret værktøj, SE-pakken, hvor eleverne skriver deres tanker og planer ned for deres fremtidige uddannelsesforløb. Ud over denne uddannelsesplan benytter vejlederne sig af Internettet til at henvise eleverne til at søge flere informationer om deres ønskeuddannelse.

Helle: ”Jeg fortæller jo dem selvfølgelig hvor de kan gå hen og kigge. Ja, så går de ind i se-pakken, ind i maxidue.”

Helle fremhæver, at der er forskellige behov for vejledning hos eleverne. Hun inddeler dem i to grupper, de afklarede elever, der ved hvad de vil, og de uafklarede elever, der ikke har planer for fremtiden.

Helle: ”nogen de ved helt præcist hvad de vil, og har snakket meget om det hjemme. Andre de er simpelthen på gyngende grund.”

Netop forskellen i elevernes behov for vejledning gør også, at hun forholder sig til en differentiering i brug af IT i forbindelse med vejledning kontra den personlige og individuelle vejledning.

Helle: ”nogen har også brug for at få hjælp til nogle ting mere end andre, fordi de måske ikke har så meget hjælp hjemmefra. Det er så også noget den nye vejledning lægger op til, dem særlige behov skal vi tage ekstra hånd om. Så dem der kan klare sig selv, de får en eller anden PORTAL de kan benytte sig af.”

De afklarede elever er oftest kun inde til en kort samtale, mens hun bruger mere tid på de uafklarede elever. Disse samtaler kan til tider være svære, og hun tager som regel udgangspunkt i elevens interessefelter for at have et grundlag for en fyldestgørende vejledning. Informationerne om elevernes interessefelter henter hun fra elevernes besvarelser i SE-pakken. Det er så udgangspunkt for den personlige samtale, hun har med eleverne.

Med hensyn til struktur føler hun ikke, at der er en fast skabelon, og henholder sig igen til, at hun tager udgangspunkt i elevernes interessefelter og styrker.

Helle: "jeg plejer når de kommer ind, så siger jeg selvfølgelig god dag og hvad man nu ellers, og spørger til hvordan det går, om de er glade for at gå i skole, og sådan ligesom (he), når man starter, det er ikke sådan lige på og hårdt. Men så tager vi meget udgangspunkt i hvad de har skrevet, ellers så kan vi jo snakke i timevis. Hvis vi ikke ligesom er styret af et eller andet. Det jeg tager udgangspunkt i er simpelthen de svar, spørgsmål fra SE-pakken, dem tager vi.

Peder: " er der så nogen faser der går igen fra alle elever, eller er de meget forskellige i de enkelte forløb?" Helle: "hmm ja. En skabelon, altså de starter – det er jo i samarbejd med klasselæren – inden de kommer her, f.eks, har de lavet noget om sig selv. Vi bruger det her fra RUE, Godt i gang, der er forskellige spørgsmål man kan arbejde med. Eller hvad har de lavet, de har lavet collager om sig selv, hvor de beskriver deres styrkesider og sådan noget. Så kan de f.eks. have den med ned til samtale sammen med mig, og så er den udgangspunkt for det, og så har jeg gjort at de spørgsmål som ligger i SE-pakken, den har de fået med hjem i kladde, så de har haft mulighed for at snakke med forældrene om de spørgsmål. Når det så er gjort, så er jeg sammen med klasselæren i, så går vi i computerrummet, og så snakker vi om hvad vi skal i gang med, og så udfylder de, de skriver dem faktisk ind, ud fra det de har lavet hjemmefra."

Samtalen mellem skolevejlederen og den vejledningssøgende er meget uformel, og jævnfør ovenstående er det svært at sætte vejledningen i rammer. Helle ser vejledning som en proces der skabes her og nu i det rum, hvor vejledningen finder sted.

Endvidere fortæller hun, at de elever der er i tvivl om, hvad de skal uddannes til og arbejdes med, har behov for at gennemgå en proces, men at denne oftest kommer helt naturligt og af sig selv.

Christian: "Hvad er det der gør at, når de kommer her første gang, så er der en masse tanker, men alligevel målrettet mod noget, hvad er det der gør at når de kommer og tiden går, så bliver de mere realistiske, hvad er det der laver den kobling der?" Helle: ""oh, jeg ved ikke, det er måske både noget med alder, og man bliver måske lidt mere fornuftig. Når de kommer her i 6. klasse, så falder de jo for alt hvad de ser i fjernsynet, alt det, synes de er spændende."

Om brug af IT fortæller Helle, at hun synes det støtter vejledning. Internettet er ifølge hende godt til at finde information hurtigt. Hun peger dog samtidig på, at den *personlige* vejledning er utrolig vigtig for hende, og at hun ser det som en fordel at kende de vejledningssøgende.

Christian: "du er meget ansvarsbevidst overfor dine elever, der hedder at du gerne vil følge dem og sørge for de har et godt grundlag." Helle: "ja, for det synes jeg faktisk er utrolig vigtigt."

Helle: "jeg tror det er vigtigt at de er trygge ved den person de skal ind at snakke med, jeg går faktisk meget ud af de i 6. og 7. klasse, taler om hvad man er god til, men også hvordan de trives med det at gå i skole."

Helle: "det er egentlig også vigtigt, at de tør komme her, at de tør komme igen, og det er så fordelene, synes jeg, at man er en kendt person her på stedet, frem for at de snakker om, at nogle små skoler måske skal fælles vejleder, hvor man får kontortid. Jeg tror de svageste elever, jeg tror de har lidt svært ved selv at være opsøgende. Der er det sommetider let at prikke dem på skulderen på gangen eller et eller andet."

Vejledning er ikke umiddelbar en let definerbar størrelse, alligevel blev Helle bedt om at give sin forståelse af hvordan hun ser sin vejledning.

Helle: "jeg skal jo prøve at brede nogle muligheder ud, samtidig med at skal jeg også prøve at være kreativ for at tænke på hvad kan vi så finde ud af. Jeg skal ikke bestemme, he he, men jeg skal måske kaste nogle gode idéer på bordet."

Frederikshavns geografiske placering kræver, at skolen gør en tidlig indsats for at orientere eleverne om de muligheder, der ligger udenfor nærområdet. Eleverne har ofte svært ved at overskue, at der faktisk er alternativer til de uddannelses tilbud som byen tilbyder, de skal blot have det serveret tidligt.

Helle: "Vi søger for, synes jeg, at de faktisk er ret godt orienteret om hvad der foregår, og om hvad muligheder der er. Så, ja, vi prøver at bredde en vifte ud så der er noget for enhver. Ja, men her oppe, vi er nødt til at skulle ud tidligt. De tror ikke der er andet, før hen var det værft. Vi har jo ikke så mange muligheder her. Og de har ikke øje for så mange ting, faktisk. For nogen er det jo meget at skulle på den anden side af fjorden. Det er ikke sådan at være mobil." Christian: de synes hurtigt de kommer langt væk? Helle: "Det gør de!"

Af ovenstående kan udledes, at der er et reelt vejledningsbehov for at fremhæve de tilbud som det øvrige Danmark kan tilbyde. De unge er meget centreret omkring deres nuværende situation og har svært ved at se ud over de nære mål så som for eksempel folkeskolens afgangseksamen. Selvom deres horisont ikke strækker langt ud over folkeskolen, er de elever som Helle har til vejledning oftest realistiske forestillinger om, hvad de kan og hvad de ikke kan.

Helle: "De er faktisk meget realistiske egentlig, de kan godt have sådan noget med hvad de er gode til, og hvad kan de måske ændre på for at få det til at blive bedre."

Dette peger mod billedet af en realistisk vejledningssøgende, der er afklaret med kundskaber, dog uden at vide hvad evnerne skal benyttes til. Der er altså behov for en informering og oplysning omkring de muligheder der passer på den vejledningssøgendes behov og ønsker.

11.7 Meningskondensering af interview med Hans Boisen

- en erfaren vejleder på gymnasieniveau

Hans Boisen er vejleder på Nørresundby Gymnasium, hvor han på skift har fungeret som vejleder og som lærer siden 1979. Gymnasiet er udvalgt til interview, idet de repræsenterer en del af målgruppen, ungdomsuddannelserne, og dermed også en anden synsvinkel på vejledning. Hans Boisen underviser 3.g, og forholder sig således mest til vejledningen af dette trin på gymnasiet. Hans skelnen mellem "første ende" og "sidste ende" og henviser med formuleringerne til henholdsvis 1.g og 3.g.

Generelt om vejledningsforløbet på gymnasiet fortalte Hans, at langt de fleste elever i 3.g har en realistisk forestilling til, hvad der skal ske bagefter gymnasiet. Dette skyldes, at de har fået mange års vejledning indtil nu. Mange af eleverne har også en plan for deres uddannelsesforløb.

"meget realistiske med valgene for de er blevet oplyste og informerede..."

Hvis eleverne har et ønske om at holde et sabbatår efter gymnasiet, prøver vejlederne alligevel at få dem til at tage stilling til det videre forløb:

"uddannelsesplaner tvinger dem til at tage stilling til fremtidsplaner"

Som en lille modsætning til 3.g eleverne står de nyligt ankomne, hvor ikke særlig mange ved, hvad der skal efterfølge gymnasiet. Hans fortalte, således: *"i første ende der kommer de fleste ind uden klar fornemmelse for hvad det her egentligt skal føre til"*

Det er først i løbet af 3.g eleverne begynder at fastlægge et uddannelsesforløb, der dækker tiden efter gymnasiet. Grunden hertil ligger måske i, at det først er i 3.g, at den største vejledningsindsats ligger, idet *"det er nu at man kan begynde at vejlede sådan for alvor"*. Det er også i 3.g egentlige udslusningssamtaler foretages individuelt med eleverne. Her nævner Hans Boisen, at informerende arrangementer, som for eksempel STORM og Åbent Hus, er væsentlige for samtalerne.

Hans Boisen opdeler de vejledningssøgende i to hovedgruppe – de stærke og de svage. Eller de afklarede/fokuserede og de tvivlende. Størstedelen af eleverne på gymnasiet tilhører første gruppe, hvilken der ikke skal bruges så meget tid på. Hans Boisen siger, at en samtale med de afklarede elever tager 5-10 minutter. Tiden bruges altså hovedsagligt på at vejlede de tvivlende elever, hvor en samtale kan tage fra 10-25 minutter, måske endda fire eller fem samtaler af denne længde.

"nogle er afklaret, dem bliver der ikke brugt så meget tid på. De andre kan godt komme igen et par gange"

"de meget uafklarede dem prøver vi at påvirke dem i retning af at tænke sig om og nu for alvor at tænke indenfor hvilke felter kunne I tænke jer at sætte ind. Altså se lidt på omgivelserne, hvad er jeres interesser? Kunne I tænke jer det eller det? På den måde prøver vi at tvinge en beslutningsproces eller grundlag ind i dem"

Som studievejleder følger Hans Boisen de samme elever gennem alle tre år, hvilket giver et bedre kendskab til eleven og dennes baggrund og evner. I sidste ende afspejles dette i en mere tilpasset vejledning for de enkelte elever.

"generelt så er studievejlederen her på skolen det er jo en kombination af den gamle klasselærerfunktion som de har kendt fra folkeskolen og skolevejleder"

På Nørresundby Gymnasium bruges der ikke direkte undervisning eller IT i forbindelse med vejledningen. Der er ikke længere behov for det:

”tidligere havde de opgaveark i forbindelse med IT, hvad der gælder under de og de forudsætninger, som var direkte møntet på studie og erhverv valget... der er ikke længere behov for specifik undervisning eller introduktion på grund af mediet bliver mere og mere almindeligt anvendt og introduceret.”

Hans Boisen forklarede dog, at der indledningsvist i 1.g bruges lidt tid til at finde ud af gymnasiets IT system, men at det ikke decideret drejer sig om vejledning. Desuden er eleverne ifølge Hans Boisen så vant til edb og så fokuserede, at det ikke kræver større introduktion af nogen internetadresser. Disse skal blot præsenteres for eleverne:

”servere web-adresser for dem, har man fat i nogle gode web-adresser så er det let bare at give dem den og så kan de selv let finde informationer”

Ligesom interviewene fra folkeskoleniveauet er en af pointerne på gymnasiet, at der skelnes mellem de tvivlende og de afklarede, hvor det også går igen, at langt det meste arbejde ligger i at vejlede de tvivlende. En pointe, der går igen fra folkeskolen, er brugen af ”øvelser” til at starte den vejledningssøgendes tankegang omkring deres egen fremtid.

Til gengæld bruges væsentligt mindre tid på brug af IT i vejledningen. Faktisk bruges det ikke på gymnasiet. Vejlederen kan nøjes med at præsentere relevante internetadresser, idet eleverne kender til mediet og brugen af dette.

11.8 Meningskondensering af interview med Jakob og Pernille

- To elever der er afklarede med uddannelsesforløbet efter ungdomsuddannelsen

Interview med to tiende klasses elever fra Aabybro Skole – Jakob og Pernille. Fælles for begge var, at de var meget afklaret med deres fremtidige uddannelsesforløb – både ungdomsuddannelse men også efter det. Jakob har en meget klar opfattelse af, at han skal være civilingeniør med speciale i GPS, og var kommet frem til denne beslutning gennem en proces, der afspejler brug af både studievejleder, arrangementer som åbent hus og brobygning og brug af Internettet til indhentning af informationer om uddannelsen. Processen karakteriseres ved, at der sker en ændring i begrundelse for valget. Tidligt i forløbet var fokus uklart og startede med at han kunne lide computeren. Gennem vejledning på skolen blev interesser klarere defineret og ”gode” fag i skolen blev også indarbejdet i uddannelsesplanen. Jakob fik præsenteret uddan-

nelser, der favoriserede disse deriblandt ingeniør og Jakob fandt selv området om GPS på AAU hjemmeside.

Pernilles uddannelsesønske afspejler ikke i samme grad som Jakobs hendes ”gode” fag på skolen. Hun vil være tøjdesigner, fordi det er en interesse, hun har haft i længere tid. Processen frem til dette valg er ikke så rationel som Jakobs. Hendes store interesse er musik, men musik er ikke et område som er fremtidssikkert. Hendes valg består måske i lige så høj grad af et fravalg.

”Jeg synes det er lidt svært at satse på det, det er ikke rigtig noget jeg kan leve af eller noget”

Her spiller muligheden for efter endt uddannelse ind og meget klart påvirker fravalget af musikken som levevej. Til gengæld er det ikke tilfælde for karrieren som tøjdesigner for, som hun selv formulere det: *”det VIL hun bare være”*.

For Jakob er det at kunne kigge frem mod et job også motivationsfaktor, og som ingeniør trækker lønnen også en lille smule:

”løn har lidt at gøre, det at man kan se en fremtid i det”

En ting som er med til at afklare valget for dem er den ”Obligatoriske Selvstændige Opgave”, som alle tiende eller niende klasses elever skal lave, og den skal omhandle deres uddannelsesvalg. Det skinner igennem i samtalen, at studievejlederen er let at gå til med spørgsmål både formelt og uformelt og vejlederen har som oftest tid til en snak. Vejlederen afspejler også det realistiske og fornuftige, således fortæller Pernille:

”der er nogen gange han siger, at det er håbløst det der. Der var en der fik at vide at hun ikke kunne blive tandlæge og han sagde også til mig at det er svært at blive designer, men det jeg tror nu også han siger det for at prøve en af og se om det nu er det man vil”.

De har begge to efterprøvet nogle andre uddannelsesønsker enten ved hjælp af Kaare og informationssøgning eller igennem ønskepraktik, og har ad den vej afvist nogle uddannelser. Pernille beskriver sin praktik som dekoratør i Salling sådan:

”PERNILLE: det var ikke så spændende, det var der i juletiden, eller det var der i november og der havde de jo pyntet op til jul, så der var slet ikke noget at lave. Det var rigtig kedeligt, og det skræmte jeg FULDSTÆNDIG, jeg skulle i hvert fald ikke være dekoratør.”

Jakob brugte vejlederen til at finde ud af sine muligheder ved militæret selvom han har astma:

”JAKOB: jeg gjorde lidt sidste år. Jeg overvejede sådan lidt med militæret. Men vi fandt ud af, at der kan jeg ikke komme ind til så let,

CHRISTLAN: har du en skade eller?

JAKOB: det er på grund af astma.

CHRISTLAN: du har astma, men du har også overvejet militæret?

JAKOB: ja, men der skal man være medicinfri i et år. Så det er lidt svært.”

Skolevejledningen starter allerede i 6. klasse og det viser sig ved begge, idet de er meget afklaret om deres valg og hvordan det skal forløbe for, at de kan få deres uddannelser både lige efter tiende klasse – altså ungdomsuddannelsen – og også senere med videre uddannelsesforløb og steder. Begge to også beskriver studievejleder som et værktøj til at afklare problem udelukkende i forhold til uddannelse og skole – altså primært en kilde for faglig viden. En anden fælles ting er deres afsæt i interesser for at vælge videre uddannelsesforløb, mens venner og klassekammeraters valg ikke tillægges den store værdi. Måske er det resultat af en vejledning påbegyndt i sjette klasse.

De er vant til at arbejde med SE-pakken som edb værktøj til vejledningen, men ingen af dem syntes, det giver dem nogen ny viden eller åbner for muligheder:

”man skriver bare det ned man har i hovedet”

Jakob har kortvarigt set uddannelsenord.dk, men de har ellers ikke kendskab til den eller andre hjælpeprogrammer. De tillægger ikke vejledningsprogrammerne den store værdi, men de fremhæver mere brug af Internet til at finde informationer om uddannelser.

De har begge undersøgt og afprøvet nogle andre muligheder inden de lagt sig fast på deres nuværende ønske og på flere forskellige måder. Et websted skal måske kunne informere eller gøre de søgende opmærksomme på, hvilke andre muligheder, der er for at afprøve deres ønsker på samme måde som en vejleder gør det i folkeskolen.

11.9 Meningskondensering af interview med Nanna og Rasmus

- To unge elever der endnu er uafklarede

Nanna og Rasmus går i samme klasse, i 7. A på Bangsbo Strand Skole i Frederikshavn. De har begge Helle Thomsen som skolevejleder – studie/skolevejlederen der også optræder som interviewperson i forbindelse med dette projekt. Rasmus' mor er hjemmegående og faren er rejssende sælger. Nannas far er konsulent hos et lokalt firma i Frederikshavn og moren er dagplejemor.

De har begge stiftet bekendtskab vejledningen på skolen. Samtalerne med skolevejlederen har taget udgangspunkt i noget de har skrevet (u-plan) samt en snak om hvad, der kan gøres bedre og hvad der skulle laves om, her tænkes på lektieplan og disciplin i timerne.

Både Nanna og Rasmus' oplevelse af skolevejledning kredser meget om forholdet til det at gå i skole, altså en evaluering af skoleforløbet – gennemførselsvejledning.

Helle har været lærer i mange år på skolen, men det er kun i forbindelse med skolevejledningen, at de to elever har stiftet bekendtskab med hende. De altså ikke haft hende som lærer eller vikar, men føler sig alligevel trygge med at komme til hende og snakke om, hvordan deres opfattelse af at gå i skole er.

Nanna fortæller, at man bliver kaldt hen til skolevejlederen to og to. Så er den ene inde og snakke mens den anden venter, således er det hele lidt mere trygt. Der var ikke nogen fast struktur på samtalen, og samtalen er ikke styret af Helle:

Nanna: "vi snakker sådan set lidt om hvad vi har lyst til..."

Selve vejledningssamtalerne har haft en varighed på ca. 30 minutter. Deres oplevelse af vejledningen:

Rasmus: "Jeg tror vel det har taget 30 minutter, det har været en rigtig god samtale."

I 6. klasse var de til den første samtale og har efterfølgende også været til en i 7. klasse. I forhold til udbyttet af samtalen, så fortæller de, at det har været godt:

Rasmus: ”jeg synes jeg er blevet lidt bedre til at planlægge min tid, efter at have snakket med Helle, og jeg er blevet bedre til at række hånden op, det har vi snakket om her nede.”

Rasmus ved ikke, hvad han vil være, når han er færdig med at gå i skole. Han kan godt lide at spille ishockey, men i forhold til en uddannelse og et job ved han slet ikke, hvad han skal beskæftige sig med. I skolen kan han bedst lide matematik – er ikke så meget for de sproglige fag.

Nanna har en god forestilling om, hvad tiden efter folkeskolen skal bringe. Hun vil være designer og arbejde med tekstil. Hun har undersøgt mulighederne og har fundet frem til en designskole i Herning (Tekko) og en anden som hun ikke lige kan huske hvad den hedder. Hun fortæller meget om Tekko-skolen, blandt andet adgangskrav, hvilke fag der er på skolen og hvilke muligheder som uddannelsen åbner op for. En begrundelse for dette kunne være, at Nanna har valgt en vej til sit drømmejob og har fyldestgørende undersøgt netop denne vej og de konsekvenser der er fundet med denne vej:

Christian: ”jamen der er jo langt derved (fra Frederikshavn til Herning)”

Nanna: ”ja, men det er der jo ikke noget at gøre ved hvis det er den vej jeg vil gå.”

Nanna tegner en lille smule i fritiden og syer også af og til. Hun relaterer disse fritidsinteresser til sit fremtidige job, og har fået kendskabet til Tekko-skolen gennem en af sin fars venner, der er daglig leder af skolen, og har derfor fortalt hende en del.

Både Nanna og Rasmus kender begge SE-pakken, og den bliver benyttet i alle klasser. Studievejleder bestemmer i samråd med klasselæren en dato, hvor hele klassen bliver kaldt ned i edbrummet, hvor de laver deres uddannelsesplaner, der senere vil blive gennemgået i forbindelse med vejledningssamtalen. I forlængelse af uddannelsesplanen har hver elev en uddannelsesbog, hvor de samler alle deres papirer og de noter, der bliver lavet ved vejledningssamtalerne. Der foreligger, som en følge deraf, en historik af de forskellige overvejelser, den enkelte elev har haft i forbindelse med uddannelsesvalg. Uddannelsesbogen følger dem fra 6. klasse og frem til de skal på en ungdomsuddannelse. Rasmus fortæller, at der er masse spørgsmål, man kan svare på, når man ikke selv lige ved, hvad man skal skrive (jævnfør at han ikke ved hvad han vil være). Det er spørgsmål, der fortæller noget om, hvad der er spændende lige nu, hvad

du er god til i skolen. Bogen bliver kun benyttet til vejledningssamtaler med skolevejlederen, altså ikke i forbindelse med forældresamtaler.

Gennemgående for dette interview er, at de to elever bærer præg af at være ”ung og uafklaret”. Rasmus er meget åben om, at han endnu ikke ved hvad han vil lave. I hans liv er der hverdagen, der fylder meget, og så tager han den lidt med ro. Selvom Nanna har en god idé om, hvad hun gerne vil være, viser de andre interviews med andre (og ældre) elever, at de tidlige mål og drømme kan nå at ændre sig flere gange inden det endelige valg skal træffes. Selvom hun relaterer sine fritidsinteresser til sit fremtidige job, er det ikke sådan, at hun bruger energi på at sammenholde de to. Endnu en indikator på at målet kan ændre sig.

11.10 Meningskondensering af interview med Camilla og Rasmus

- To elever der endnu er uafklarede med uddannelsesforløbet efter ungdomsuddannelsen

Efter at have arbejdet lidt med empirien, og gennemført workshoppen, blev det klart, at der var *to* typer af vejledningssøgende, henholdsvis de afklarede og de uafklarede. Jakob og Pernille repræsenterede klart den afklarede målgruppe, og projektgruppen henvendte sig derfor igen til Aabybro skole for at finde to elever, der kunne repræsentere den uafklarede målgruppe.

Camilla og Rasmus går begge i 9.b på Aabybro skole. De har begge været i praktik og benyttet sig af præsentationsrunden, der er en to dages indsigt i en ungdomsuddannelse. Camilla var i praktik hos en frisør, en mulighed hun har overvejet, men erhvervspraktikken gjorde delvist at hun ikke længere forfølger denne vej. Sammen med erhvervspraktikken var præsentationsrunden afgørende for at få en afklaring på hvorvidt ønsket om at blive frisør skulle følges. Camilla benyttede præsentationsrunden til et besøg på Teknisk Skole, men blev igen bekræftet, i at det ikke var for hende at blive frisør. Rasmus var i praktik som landbrugsmedhjælper, en profession hans stadig ser som en mulighed. Rasmus benyttede præsentationsrunden på landbrugsskole samt bygge og anlæg. Rasmus er ikke afvisende overfor de fag og uddannelser som han er blevet præsenteret for, men han er stadig meget i tvivl om hvad han skal være når han engang skal vælge uddannelse efter ungdomsuddannelsen er afsluttet. At de to niendeklasses elever er i tvivl om deres uddannelse kan ses ud fra det, de skriver i deres uddannelsesplaner:

”Jeg er på bar bund. Jeg har ingen anelse om hvad jeg vil være.”

Camilla, uddannelsesplanen november 2003

"Jeg vil ikke være tomrer længere, jeg tror jeg vil være selvstændig, på en eller anden måde..."

Rasmus, uddannelsesplanen november 2003

Fælles for de to elever er dog, at de er fint afklaret med, hvad de vil efter folkeskolen, hvilket de på interviewtidspunktet også burde være, da ansøgninger til ungdomsuddannelserne skal være udfyldt og sendt af sted i løbet af den efterfølgende uge.

Christian: "tænker I på, at når I engang er færdige, så skal I have job?"

Camilla: "altså så langt er jeg ikke kommet endnu, jeg tænker sådan kun på uddannelse, jeg kender kun gymnasiet, HH og det der, jeg tænker ikke sådan på."

Rasmus: "jeg tror bare jeg tager en ting af gangen nu tænker jeg lidt på gymnasium, så ved jeg ikke hvad jeg skal bagefter – nu tænker jeg bare på at få det overstået."

Efter 9. klassen vil Camilla på den sproglige linie på Nørresundby gymnasium. Hun skriver i sin uddannelsesplan om hvilke aktiviteter, der er i de forskellige fag og hvad hun kan lide, og her er det specielt de sproglige fag, der interesserer hende. Endvidere fortæller hun i interviewet, at hun har snakket med skolevejlederen, og de har sammen fundet ud af, at gymnasiet er noget for hende. Dels fordi hun er sproglig interesseret og dels fordi hun er meget i tvivl om, hvad der ligger efter gymnasiet, og hun derfor gerne vil holde sine muligheder åbne.

Camilla: "Jeg har fået at vide på gymnasiet, der kan man få mange forskellige uddannelser, sådan hvis jeg ikke ved hvad jeg vil, så er det en god ide at tage gymnasiet."

Rasmus vil også på gymnasiet, han vil være matematikstudent. Han har ikke besøgt gymnasiet, men har en ældre søster, der går på matematik linie, netop på Nørresundby gymnasium. Dette har givet ham mulighed for at få indsigt i hvad det vil sige at gå på gymnasiet, samt hvordan forholdene er på Nørresundby gymnasium.

Rasmus: "Jeg har valgt Nørresundby gymnasium, fordi min søster hun går der på, så sagde Kaare at det var godt for mig at komme det"

Christian: " du vil der ud, fordi du ved hvad der foregår der ude?"

Rasmus: "ja, hun har fortalt om hvad de laver, og jeg har set nogle opgaver og sådan noget."

Begge elever virker afklarede med, at de vil fortsætte deres skolegang på gymnasiet, dog foreligger der ingen specifik plan for, hvad de vil opnå med en studentereksamen, eller hvad der ligger udover. Hans Boisen, studievejleder fra Nørresundby gymnasium, fortæller i sit interview, at det er meget normalt, at eleverne ikke ved, hvad de vil, når han stifter bekendtskab med dem første gang. Han fortæller endvidere, at gymnasietiden modner dem, og det er kun de færreste, der er rådvilde når tiden kommer til at træffe det næste valg

Noget nær det samme oplever Kaare Gundersen, studievejleder på Aabybro skole, at det ikke er unormalt, at eleverne ikke ved hvilken ungdomsuddannelse de skal vælge, og at det for flere vedkommende først er kort inden valget skal træffes, at der bliver truffet en reel beslutning. Denne situation er netop gældende for Camilla og Rasmus. Indtil kort før de skulle vælge, var de to elever ikke afklaret med hvilken ungdomsuddannelse, de skulle på, og i det hele taget var deres viden om indhold, forskel og ligheder mellem ungdomsuddannelserne yderst begrænset. Deres beslutningsgrundlag har været baseret på bøger, som beskriver de forskellige uddannelser, specielt udtalelser/historier, hvor elever fortæller om deres oplevelser af stedet, har virket positivt på dem.

Rasmus: "vi fik også sådan en bog med forskellige uddannelser, jeg synes den var rigtig god."

Camilla: "jeg vidste ikke noget om handelsskolen før, at det var der man skulle hvis man vil stå i butik"

Rasmus: "Det vidste jeg heller ikke, så det var en god bog synes jeg."

De har også snakket meget med deres klassekammerater om deres valg uddannelse, og hvordan de er kommet frem til det. Der har altså været en vidensdeling blandt eleverne, alligevel synes de ikke at lade sig påvirke af, hvad *massen* gør. Om valget af gymnasium fortæller de begge, at venner ikke har den store indflydelse. Selvfølgelig vil de gerne beholde deres venner, men det er ikke så afgørende for hvor og hvad de vælger.

Christian: "tænker du ikke på hvad dine venner og veninder vælger?"

Camilla: "Trine og Birgitte, mine to venner, hun skal vist på gymnasiet, og Birgitte skal på HH, men det er ikke sådan noget jeg tænker på."

Selvom de ikke ved, hvad fremtiden skal bringe, er de begge på nuværende tidspunkt i en proces omkring udvælgelse af job og uddannelse. De tiltag der er blevet gjort for at oplyse dem omkring nærsamfundet, som f.eks. forældre praktik, har vist sig at være med til at afklare ele-

verne om deres valg. Mulighederne er blevet indskærpet, om ikke meget, så alligevel færre end før. De har gennem vejledningen fået gjort sig nogle klare forestillinger om hvad de *ikke* vil være, altså nogle områder og arbejdsopgaver der fastlåser dem i situationer de ikke ønsker.

"Jeg vil ikke arbejde på kontor. Jeg vil ikke sidde foran en computer hele dagen."

Camilla, uddannelsesplanen november 2003

"Jeg vil ikke arbejde på et kontor, det er helt sikkert. Jeg ville gerne have et fysisk arbejde hvor man får lov til at bruge kræfter... Jeg vil ikke arbejde på et kontor hvor man sidder stille hele dagen, og får ondt i ryggen, og ikke ved om vejret er godt eller dårligt."

Rasmus, uddannelsesplanen november 2003

Rasmus har også fået udbytte i form af, at han ved, at de undersøgte muligheder stadig er åbne, og der er således mulighed for at undersøge mere dybdegående, hvad de respektive professioner indeholder.

Interviewet med Camilla og Rasmus, der repræsenterer de uafklarede målgruppe, vidner om en stor kompleksitet i den beslutningsproces, der skal til for at træffe et valg. Der er mange, og individuelle faktorer, som spiller ind på den enkeltes valg. Nogle af eleverne er påvirket af sine forældre – andre er ikke. En tilsyneladende væsentlig faktor er interesserne, og den enkeltes anskuelse af realismen af drømmene. Med hensyn til brugen af edb i vejledningen, støtter de nuværende systemer processen, men ikke alene. Den personlige samtale med skolevejlederen synes også at have stor betydning. Ligesom interviewet foretaget af gruppen, har samtalen med skolevejlederen udgangspunkt i elevernes u-planer (uddannelsesplanen). Her bliver de bedt om at tage stilling til en række spørgsmål der relaterer sig til såvel stærke/svage sider, interesser, drømme osv.

Rasmus og Camilla, ved ikke hvad der ligger efter ungdomsuddannelsen, men er ikke i tvivl om hvad de skal efter folkeskolen. De forvirrede når man ser på det lange løb, men alligevel afklaret med hvad den nære fremtid vil bringe.

11.11 Meningskondensering af Workshop

Fredag d. 12. marts blev der fra kl. 9-14 afholdt en workshop for fem af de involverede i specalet, udviklingsprojektet og Uddannelsenord.dk. Deltagerne var Ass. Professor Jeremy Rose, studievejleder Anne Bollerslev fra Aalborg Universitet, systemudvikler Thomas Munch fra

Logimatic Software samt specialestuderende Peder Elgaard og Christian Gundersen, begge fra Aalborg Universitet.

Formålet med workshoppen var at lave en brainstorm om mulighederne i projektet. Afkastet af denne brainstorm skulle således være udgangspunkt for en videre kreativ fase med henblik på udvælgelse og implementering af et produktforslag.

Under workshoppen var der fra de studerende flere bidrag til at igangsætte processen. Det være sig præsentation af meningskondenseringer fra interviews med elever og studievejledere, gennemgang af teoretiske vejledningsmodeller samt en liste over kandidater af teknologi og analogier.

De to vejledningsmodeller, der blev præsenteret var ”Femmeren” og Gerald Egan, begge to meget generelle modeller, der uden problemer kunne sætte rammerne for vejledning. Studievejleder Anne Bollerslev fortalte, at hun godt kunne genkende de forskellige stadier fra modellerne i sin praktiske vejledning, dog kunne hun bedst forholde sig til Gerald Egans model, da den var nøjere specificeret end ”Femmeren”.

Forud for workshoppen havde de to studerende indhentet empiri i form af interviews med tre studievejledere og fire elever. Formålet med disse interviews var at belyse vejledningen i praksis fra en afsender og modtagers synsvinkel. De syv interviews var kogt ned til et antal meningskondenseringer, hvor hovedpointerne var fremhævet, således at deltagerne på workshoppen kunne forholde sig til interviewpersonernes udsagn i forhold til, dels egne holdninger, men også de præsenterede vejledningsmodeller.

Baggrunden for at bygge workshoppen på denne måde, men at præsentere, først det teoretiske der næst det praktiske, var valgt bevidst ud fra det ønske, at deltagerne skulle forholde sig til i hvilket omfang teorien stemmer overens med praksis.

Flere spændende udsagn blev diskuteret, og alle deltagere i workshoppen var enige om, at gennemgangen af både vejledningsmodel og interviews havde givet en bedre forståelse af, hvad dansk vejledning egentlig er for en størrelse. De forskellige udsagn blev forsøgt placeret i forhold til vejledningsmodellen fra Egan, der endvidere blev sammenlignet med uddannelsesnord.dk der er udgangspunkt for projektet.

Thomas Munch fremlagde også en analyse af den australske uddannelsesportal, myFuture.edu.au

Efterfølgende gik udvalget til frokost, men vendte efterfølgende tilbage for at arbejde mere, ud fra systemudvikler perspektivet. Her blev der præsenteret en liste om mulige teknologier, der kunne anvendes til at skabe en medieret vejledning.

Listen med teknologier og analogier til hverdagen (f.eks. en brevkasse i et ugemagasin) blev diskuteret, og listen blev tilføjet et par emner.

Hensigten med listen af teknologier var at karakterisere hver enkelt teknologi, med henblik på at skabe en sammenhæng mellem en teknologi og en del af vejledningsprocessen, for derigennem at støtte vejledningen.

Udvalget blev enige om at gå den anden vej rundt og diskutere vejledningsprocessen i forhold til en mediering for ikke at listen med teknologier skulle blive for omfattende.

Et af de fokuspunkter diskussionen ledte hen mod var, at der skulle overvejes alternativer til at stille en række tekstuelle spørgsmål, men nærmere lave en interaktiv-visuel repræsentation af de ønskede spørgsmål.

Det blev også klart, at der er to typer af elever, den ene er afklaret, den anden er uafklaret og forvirret. Anne Bollerslev stillede sig lidt kritisk i forhold til, hvor afklaret den afklarede elev egentlig er. Hun mente ikke, at der altid var tale om en reel afklaring, og at de bagvedliggende forklaringer ikke bliver afdækket i den nuværende vejledning. Et aspekt der godt kunne medtages i en medieret vejledning. Et bidrag til dette kunne være en række kritiske eller afklarende spørgsmål til den afklarede valg og handlingsplan. ”Hvorfor har du valgt at blive læge?” I forlængelse af denne tanke ligger et ønske om at informere om konsekvenser af et uddannelsesvalg: omgivelserne, hvem og hvad bliver påvirket af valg.

Sluttelig fremkom følgende forslag på workshoppen til at løse større eller mindre dele af interessestesten:

1. **Tegning/billeder:** Formålet er at give en visuel fremstilling af job/profil ved hjælp af tegninger eller billeder til at illustrere forskellige jobområder eller til at komme frem til en profil af brugeren
2. **Video:** For at give brugeren et indblik i hvad de forskellige jobs rent faktisk er, kan et kort videoklip bruges til at give en realistisk forståelse af jobbet ved at vise typiske job og arbejdssituationer.
3. **Billeder og tekst:** til at vælge kurs/uddannelse ud fra profil – ønske- og hadejobs.
4. **Spil:** Selve testen kunne designes/camoufleres som et spil for at gøre den mere interessant og interaktiv.
5. **Medieret:** systemet kunne være som en medieret personlig vejledning ved hjælp af e-mail, chat etc..
6. **Indkøbskurv:** tjen ”penge” (point af en art) gennem profil og brug dem på job og interesseområder.
7. **Billedserie:** der skal lede frem til en profil (måske kun ønskeprofil). Billederne signalerer forskellige interesser for fremtiden eller ønsker for fremtiden. Tekst til hvert billede for at sikre at brugerne forstår, hvad der spørges til.
8. **Tekst:** en tekstuel baseret test til at finde en præcis profil eller forstå brugerens interesser, evner mm mere præcist.
9. **Fri tekst:** få den vejledningssøgende til at skrive sin historie, sin nuværende situation til at definere stadium 1 i model. Der ligger en pointe i bare at få dem til at fortælle deres historier → tvinger dem til at finde ud af det.
10. **Afkrydsningsfelter:** kan bruges til at definere målgruppen meget nemt og meget hurtigt.

12 BILAG

12.1 Etiske retningslinier

Under gennemførelsen af vejledningen skal systemet tage hensyn til de etiske retningslinier for uddannelses og erhvervsvejledning vedtaget af Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning i 1995.

De etiske retningslinier omhandler områderne: **Respekt, Uafhængighed, Åbenhed, Fortrolighed og Saglighed** og vil blive citeret herunder:

Respekt

Grundlaget for al vejledning er respekt for den vejledningsøgende og dennes ret til selvbestemmelse.

Vejledningen skal tage udgangspunkt i den vejledningsøgendes integritet og suverænitet i forhold til valg og beslutninger. Vejledningen må ikke være bedrevidende og styrende.

Vejlederen må sikre, at der er en balance mellem at stimulere og udfordre den vejledningsøgende til at reflektere og samtidig respektere den vejledningsøgendes interesser.

Uafhængighed

Vejledningen skal være neutral og uafhængig.

Vejledningen skal varetage den vejledningsøgendes interesser - og ikke politiske interesser, enkelte institutioners eller myndigheders interesser eller andre særinteresser.

Åbenhed

I vejledningen skal man gøre opmærksom på de rammer og vilkår, hvorunder vejledningen foregår.

Der skal være åbenhed om et eventuelt tilbørsforhold til en institution eller myndighed.

I tilfælde hvor vejlederen har oplysningspligt eller varetager funktioner, der indebærer kontrol og begrænsning over for den vejledningsøgende, skal dette tydeliggøres.

Fortrolighed

Vejledningssamtaler skal foregå i fortrolighed.

I de tilfælde hvor vejlederen i henhold til lovgivningen har pligt til at videregive oplysninger til andre, skal vejlederen samtidig meddele den vejledningssøgende, hvilke oplysninger der videregives. Vejlederen må kun videregive oplysninger af faktisk art, det vil sige ikke vurderinger om personlige forhold.

Saglighed

Informationen til de vejledningssøgende skal være korrekt og ajourført.

Vejledningen skal være fyldestgørende og omfatte relevante aspekter i forhold til valg af uddannelse og beskæftigelse samt de levevilkår, der knytter sig hertil.

[RUE, 1995]

12.2 Uddannelsesplaner

9. KLASSE II

Rasmus Christiansen
Udskrevet den: 17-03-2004

Navn:

Rasmus Christiansen 9b
190388-
Sandelsvej 66
9440 Aabybro.
98265115

Hvordan er det gået siden sidste vejledningssamtale, og hvilke emner har været spændende at arbejde med?

Jeg har ikke fået lavet nogle specielle aftaler.
Jeg kunne faktisk godt lide terminsprøven hvor man kunne sidde i 4 timer og skrive en stil. Det var slet ikke så stressende som jeg regnede med.

Hvilke vejledningsaktiviteter har du deltaget i?

Jeg har været i praktik som landbrugsmedhjælper. På præsentationskursus på landbrugsskole og på bygge og anlæg.

Hvad er dit uddannelsesønske?

Jeg tager på Nørresundby Gymnasium. Jeg ville ikke være tømrer længere, jeg tror jeg vil være selvstændig, på en eller anden måde.

Beskriv uddannelsesvejen.

Kildevæld, Nørresundby Gymnasium, Landbrugsskole, AAU eller ?.

Hvad skal du kunne for at blive optaget på den uddannelse, du helst vil have?

[FODBOLDSPILLER]

[LANDMAND, driftsleder]

Er der nogle af dine fag- eller emneområder, der trænger til en opstramning?

Nej det tror ikke, forhåbentligt ikke.
Kaare siger jeg skal bruge mere omtanke.

Går du til noget på ungdomsskolen?

Nej det gør jeg ikke.

Hvad vil du gerne arbejde med?

Jeg ville ikke arbejde på et kontor, det er helt sikkert. Jeg ville gerne have et fysisk arbejde hvor man får lov til at bruge kræfter.

Hvad vil du ikke arbejde med?

Jeg ville ikke arbejde på kontor hvor man sidder stille hele dagen, og får ondt i ryggen, og ikke ved om vejret er godt eller dårligt.

9. KLASSE II

Rasmus Christiansen
Udskrevet den: 17-03-2004

Hvad er dit jobønske?

[LANDBRUGSMEDARBEJDER, medhjælper]

Hvilket emne har du lavet projektopgave om?

Projektopgaven har vi ikke fået noget at vide om endnu.

Hvilke fag vil du gå til afgangsprøve i?

Jeg ville op i alle fag.

Væiger du at gå i 10. klasse?

Nej jeg har valgt at gå på efterskole i 10. klasse.

Hvilket indhold vil du gerne have i 10. klasse?

Hvilke brobygningsforløb vil du deltage i?

Hvilke uddannelsessteder vil du bruge i dit brobygningsforløb?

Hvad laver du efter sommerferien?

Har du lavet nogle aftaler med din skolevejleder?

Husk datoen 11. marts

Underskrifter

Dato:

Dato:

_____
Elev

_____
Hjemmet

Dato:

_____
Vejleder

---

9. KLASSE II Caroline Grøn
Udskrevet den: 17-03-2004**Navn:**

Caroline Grøn 9.b
Grønspættevej 1
9440 Aabybro
111188-2424
98241340

Hvordan er det gået siden sidste vejledningssamtale, og hvilke emner har været spændende at arbejde med?

I dansk er vi lige nu i gang med at læse bogen "Dansen gennem sommeren"

Jeg har været i praktik hos Jimmys mor i "Pappilotti", som frisør. Det var dejligt at se hvordan en frisør arbejder. Jeg fandt ud af at, jeg ikke ville være frisør.

Vi har også været på præsentationskursuser. De to første dage var jeg ude på tenisk service. Det valgte jeg da jeg ville være frisør. De har jeg fortrudt. Jeg ville meget hellere have været ude på handelsskolen, da jeg har hørt at det var rigtig sjovt derude.

De to andre dage var jeg på Nørresundby Gym. sproglig. Det var kedeligt, specielt når man ikke kunne være med i det de lavede, fordi de var midt i noget. Jeg fattede "keine" af det de snakkede om, det var dog kun i biologi. Jeg var kun med den ene dag fordi jeg skulle til specialtandlægen den anden.

I tysk har vi arbejdet med Tysklands historie og dets stater.

I Engelsk har vi arbejdet med Australien og bogen/filmen "Voices in the Dark"

I mat. har vi arbejdet med "salmevers" og reduceringer.

I fysik har vi arbejdet med magneter.

Hvilke vejledningsaktiviteter har du deltaget i?

se siden sidst.

Hvad er dit uddannelsesønske?

Jeg er på bar bund. Jeg har ingen anelse om hvad jeg vil være.

Beskriv uddannelsesvejen.

?

Hvad skal du kunne for at blive optaget på den uddannelse, du helst vil have?

[

Jeg regner med at tage på gymnasiet (sproglig linje)

9 ->

Er der nogle af dine fag- eller emneområder, der trænger til en opstramning?

Jeg skal til at tage mig mere sammen til at få lavet lektierne når vi har fået dem for, og ikke vente til sidste øjeblik.

9. KLASSE II

Caroline Grøn
Udskrevet den: 17-03-2004

Går du til noget på ungdomsskolen?

Nej.

Hvad vil du gerne arbejde med?

Jeg vil have et job, som er spændende. Et job, hvor jeg ikke kommer til at kede mig. Et aktivt job. Et job, som jeg kan li'.

Hvad vil du ikke arbejde med?

Jeg vil ikke arbejde på kontor. Jeg vil ikke sidde foran en computer hele dagen.

Hvad er dit jobønske?

Jeg aner det ikke.

Hvilket emne har du lavet projektopgave om?

None

Hvilke fag vil du gå til afgangsprøve i?

Engelsk, tysk, dansk, mat, fysik!

Vælger du at gå i 10. klasse?

Jeg ved det ikke helt. Tænker stadig.

Hvilket indhold vil du gerne have i 10. klasse?

Det ved jeg ikke. Sprog? Mat? Ja..

Hvilke brobygningsforløb vil du deltage i?

Jeg vil gerne på handelskolen eller på gym.

Hvilke uddannelsessteder vil du bruge i dit brobygningsforløb?

Jeg vil gerne ud på Handelsskolen, Gym. eller Handels Gym.

Hvad laver du efter sommerferien?

Går jeg måske i 10 klasse eller ?

Har du lavet nogle aftaler med din skolevejleder?

Husk den 28.januar og den 11.marts

Underskrifter

Dato:

Dato:

_____

Elev

_____

Hjemmet

Dato:

_____

Vejleder